

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 43

(2003–2004)

Om lov om endringer i rettergangs-
lovgivningen m.m. (organiseringen av den
sivile rettspleie på grunnplanet)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	5	Organisasjonsmodeller	22
2	Dagens organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet	7	5.1	Innledning	22
2.1	Innledning	7	5.2	Politimodellen	22
2.2	Forliksrådene	7	5.3	Fogdmodellen	22
2.3	Namsmannen	8	5.4	Kommunemodellen	22
2.4	Stevnevitnefunksjonen	8	5.5	Meglingscentermodellen	22
2.5	Andre sivile gjøremål som utføres av lensmannen	8	5.6	Servicekontormodellen	23
			5.7	Forsøk med effektivisering av namsmannsfunksjonen	23
3	Bakgrunnen for lovforslaget	10	6	Departementets vurderinger	24
3.1	Innledning	10	6.1	Innledning	24
3.2	NOU 1982: 40 Forlikrådsordningen	10	6.2	Direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte pengekrav	24
3.3	NOU 1991: 29 Lensmannsetatens oppgaver og organisering	10	6.3	Momenter ved valg av organisatorisk løsning	25
3.4	NOU 1992: 35 Effektivisering av betalingsinnfordring m.v.	11	6.4	Politimodellen – innpassing av de sivile gjøremål i politiets organisasjon	27
3.5	Utredningen 1997	11	6.4.1	Enhetlig tjenesteenhetsstruktur	27
3.5.1	Innledning	11	6.4.2	Forholdet mellom tjenesteenheter og driftsenheter	28
3.5.2	Utgangspunkter	12	6.4.3	Politimesterens instruksjonsmyndighet .	28
3.5.3	Direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav	12	6.4.4	Opprydding i lovbestemmelser om politi- og lensmannsetaten	30
3.5.4	Forliksrådene i fremtiden	12	6.5	Forliksrådet	30
3.5.5	Mulige løsninger	12	6.5.1	Innledning	30
3.5.6	Valget mellom de ulike modeller i den enkelte kommune	13	6.5.2	Sekretariatsfunksjonen for forliksrådet ..	31
3.5.7	Høringen	13	6.5.3	Det overordnede ansvaret for forliksrådene	31
3.6	NOU 1999: 19 Domstolene i samfunnet (Domstolkommisjonen)	14	6.5.4	Prosessfullmektiger og medhjelpere	32
3.7	NOU 1999: 22 Domstolene i første instans (Strukturutvalget)	15	6.5.5	Departementets syn på forliksrådenes fremtid	33
3.8	Næringslovutvalget	16	6.6	Andre oppgaver innen den sivile rettspleien på grunnplanet	34
3.9	Politireformen	16	6.7	Den sivile rettspleien på grunnplanet på Svalbard	34
3.10	NOU 2001: 32 Rett på sak (Tvistemålsutvalget)	16	6.8	Gjennomføringen av reformen	35
3.11	NOU 2000: 22 Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune (Oppgavefordelingsutvalget)	17	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	36
3.12	Arbeidsgruppen om endringer i politiloven	18	7.1	Innledning	36
3.13	Føringer fra Stortinget	18	7.2	Økonomiske og administrative konsekvenser for private og næringslivet	36
4	Fremmed rett	20	7.3	Økonomiske konsekvenser av nye og utvidete oppgaver	36
4.1	Danmark	20	7.4	Nærmere om bemanningsbehovet	37
4.2	Sverige	20			
4.3	Finland	21			

7.5	Arbeidsverktøy	38	Forslag til lov om endringer i	
7.6	Økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene	39	rettergangslovgivningen m.m.	55
8	Merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget	40	Vedlegg	
			1	Oversikt over aktører innen den sivile rettspleien på grunnplanet .....
				64

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 43

(2003–2004)

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 26. mars 2004,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Med «den sivile rettspleien på grunnplanet» menes forliksrådene, namsmannsfunksjonen, stevnevitnefunksjonen og enkelte andre rettspleiegjøremål som utføres på nivået under tingrettene. Den samlede arbeidsmengden i den sivile rettspleien på grunnplanet er anslått til omkring 750 årsverk. Namsmannsfunksjonen utgjør den dominerende delen av dette. Forliksrådsmedlemmenes innsats er ikke med i dette tallet.

Organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet har vært under vurdering i mange år, og det har vært bred enighet om at det er behov for en endelig avklaring.

Forliksrådene er formelt sett domstoler og er som hovedregel førsteinstans i sivile saker. I 2002 behandlet de 226 500 saker. Det er ett forliksråd i hver kommune. Kommunene har det økonomiske og administrative ansvaret.

De fleste saker i forliksrådet er kurante inkasso-saker der skyldneren ikke har innsigelser mot kravet. De bringes inn fordi dom er en forutsetning for tvangsfullbyrdelse. Blant annet for å redusere partenes kostnader foreslås det at fakturaer og lignende skal være grunnlag for å begjære tvangsfullbyrdelse. Bare dersom skyldneren reiser innsigelser

mot kravet, skal saken behandles i forliksrådet («direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav»). For skyldneren vil ordningen innebære en faktisk forbedring av rettssikkerheten siden skyldneren vil ha en sterkere oppfordring til å fremme eventuelle innsigelser under tvangsfullbyrdelse enn forut for en uteblivelsesdom. Direkte tvangsinn drivelse vil medføre at omkring de 2/3 av sakene som krever minst innsats i forliksrådet, faller bort. Det er da ikke lenger grunnlag for selvfinansierende, kommunale forliksråd.

Forliksrådet som institusjon skal bestå uendret. Det skal fortsatt være forliksråd i hver kommune, og medlemmene skal velges av kommunestyret som nå. Det er forliksrådenes organisering som må endres som følge av at det åpnes for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav.

Det viktigste elementet i reformen er at staten overtar det økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådene fra kommunene. Sekretariatet for forliksrådet legges til den enheten som utøver namsmannsfunksjonen. Etter en vurdering av arbeidsmengden var det klart at sekretariatsansvaret måtte legges til en statsetat som også har andre oppgaver. En kobling til namsmannen er naturlig ut

fra en likhet både i grunnleggende saksbehandlingsprinsipper og enkelte kontorrutiner og på grunn av innføringen av adgang til direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav. Med omkring 350 lensmannskontorer og politistasjoner med namsmannsfunksjon passer også den geografiske strukturen godt.

Namsmannen forestår tvangsfullbyrdelse av de fleste krav på annet enn straff og er det sentrale organ i gjeldsordningssaker. I lensmannsdistrikter er lensmannen namsmann. Andre steder er funksjonen organisert på ulike måter.

Stevnevitneforkynnelser i sivile saker forestås av stevnevitner. Det er en offentlig tjenestemann som på rettens vegne sørger for å forkynne dokumenter, som for eksempel stevninger, innkallinger og rettslige avgjørelser. I lensmannsdistrikter er lensmannen stevnevitne. Utenfor lensmannsdistriktene plikter kommunen å engasjere stevnevitner.

Dagens ordning med namsmannsfunksjonen i politiet videreføres, men slik at de ordinære namsmenn som i dag er organisert annerledes, legges til politiet for å få en enhetlig organisering av funksjonen. Både for namsmannen og stevnevitnefunksjonen gjelder derved omorganiseringen bare de deler av landet som ligger utenfor lensmannsdistriktene, ved at en modell innenfor politiet gjennomføres også der.

Når det blir en enhetlig organisering over hele landet, ligger det til rette for å legge flere andre rettspleiegjøre mål, som i dag utføres på tingrettsnivå utenfor lensmannsdistriktene, til grunnplanet i hele landet. Det gjelder for en god del skjønn og takster, vekselposter og enkelte oppgaver knyttet til dødsfall, skifte og konkurs. Også disse oppgavene blir liggende hos politiet i hele landet. Det er i godt samsvar med «lensmannstradisjonen» der politigjøre mål og sivile gjøre mål ivaretas av samme enheter.

Den sivile rettspleien på grunnplanet har vært berørt i mange utredninger og stortingsdokumenter de siste 20 årene. Det har også skjedd en del avgrensede endringer, mens endringer med store konsekvenser på tvers av etatene har vært utsatt. Organisasjons- og utviklingsprosessen i politiet fra inkorporeringen av lensmannsetaten i 1994 til Politireform 2000 vil ikke være gjennomført før politiets rolle i den sivile rettspleien på grunnplanet har fått en enhetlig og endelig avklaring tilpasset politi- og lensmannsetatens nye oppbygging. Oppgaveforde-

lingsutvalget og stortingsmeldingen om oppgavefordelingen mellom kommune, fylke og stat gikk inn for en enhetlig organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet i statlig regi. Det er dessuten behov for en opprydding i enkelte kompliserte jurisdiksjonsgrenser. For øvrig ligger det til rette for administrativ forenkling, synergieffekter og gode utviklingsmuligheter ved den løsningen som nå foreslås.

For publikum er det en fordel at det offentlige tjenester er enhetlig organisert over hele landet, slik at det er lettere å finne frem til rette vedkommende blant offentlige instanser. Gjøre målene er av en slik karakter at det er ønskelig med kort avstand mellom myndigheter og publikum. Den nye organiseringen tar hensyn til landets bosettingsmønster, oppgavens begrensede omfang, hvilken kompetanse som kreves, og økonomiske og administrative aspekter.

Justiskomiteen understreket i sin budsjettinnstilling i november 2003 at det er en målsetting å ha et publikumsnært og utadrettet politi. Komiteen redegjorde for hvordan en kan opprettholde et desentralisert apparat samtidig som politiets interne drift effektiviseres ved at flere lensmannskontorer organiseres som én driftsenhet. En slik organisering vil også tilfredsstillere rettspleiegjøre målenes behov for en fast og entydig organisering. Det foreslås at det åpnes for det.

Flere modeller for fremtidig organisering har vært vurdert. Politimodellen er den som best tilfredsstillere alle krav til en ny organisering. De øvrige modeller ville enten være meget kostbare, de sikrer ikke den nødvendige kompetanse, eller det er løsninger som samsvarer dårlig med anbefalt oppgavefordeling mellom stat og kommune.

Det er et selvstendig mål at samfunnsoppgaver skal utføres enklest mulig. De nye oppgavene skal ikke gå på bekostning av de oppgaver politiet allerede har. Endringen innebærer en effektivisering av ressursutnyttelsen i justissektoren, og tar blant annet sikte på å frigjøre kapasitet i politiet til andre oppgaver. Potensialet for rasjonalisering ligger i første rekke i den nære tilknytningen mellom forlikrådet og namsmannen og i de muligheter som det enhetlige overordnede ansvaret for gjøre målene vil gi. Statens driftsutgifter vil bli dekket av gebyrinntektene, som i fremtiden vil tilfalle staten. Omstillingskostnadene vil være begrensede.

2 Dagens organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet

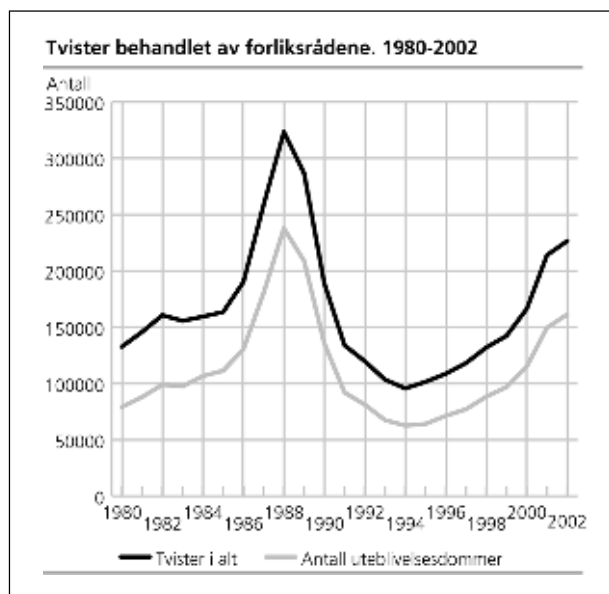
2.1 Innledning

I dette punktet beskrives dagens organisering av de institusjoner som tradisjonelt har vært sett på som den sivile rettspleien på grunnplanet.

2.2 Forliksrådene

Forliksrådene er som hovedregel førsteinstans i sivile saker. Forliksrådet har to hovedoppgaver. Den ene er å foreta megling mellom partene i saker som bringes inn for rådet. Den andre er å avsi dom i saker hvor det ikke oppnås forlik, når lovens forutsetninger er oppfylt, se nærmere tvistemålsloven § 1. En stor del av forliksrådets saker gjelder pengekrav som ikke er omtvistet.

Etter domstolloven § 27 skal det være et forliksråd i hver kommune. Med godkjenning av fylkesmannen kan en kommune ha flere forliksråd, noe som er gjort i Oslo, Bergen, Stavanger og Ringsaker. Kommunene har det økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådene. Fylkesmannen skal føre alminnelig tilsyn med forliksrådets virksomhet, jf. § 58. Det enkelte forliksråd består av tre medlemmer og tre varamedlemmer som velges av kommunestyret for fire år, jf. § 27 annet ledd og § 57. Selv om loven ikke forbyr å oppnevne jurister som forliksrådsmedlemmer, består forliksrådet vanligvis av legfolk. Sekretærfunksjonen for forliksrådet er ordnet på ulikt vis. Enkelte steder utføres den av kommunalt ansatte funksjonærer, andre steder

Figur 2.1

der har kommunen engasjert lensmannen eller en annen ved lensmannskontoret, mens den atter andre steder ivaretas av formannen eller et annet medlem av forliksrådet. På landsbasis går det antakelig grovt regnet med noe i nærheten av 150 årsverk til sekretariatsfunksjonen.

For behandling av en sak ved forliksrådet betales rettsgebyret, for tiden kr 740,-. Ordningen går gjennomgående med et lite overskudd for kommunene. I 2002 behandlet forliksrådene i overkant av 226 000 saker. Det var en økning på 6 prosent fra 2001. Fra 2000 til 2001 var økningen 29 prosent. I rekordåret 1988 ble det behandlet 323 258 saker. I

Tabell 2.1

År	I alt	Avvist, hevet eller bortfalt	Forlikt	Henvist til retten	På dømt ved uteblivelsesdom		På dømt ellers	
					Ikke inngitt tilsvare	Ikke framført	Godtatt påstand	Forgjeves megling
1996	108 705	17 098	4 014	4 641	67 401	3 939	7 897	3 805
1997	118 208	20 149	4 246	4 165	73 550	4 008	8 288	3 802
1998	132 052	21 329	4 613	3 956	83 990	4 354	9 694	4 116
1999	142 367	20 969	4 991	4 487	92 391	4 522	10 977	4 030
2000	166 379	25 349	5 656	3 803	110 279	4 902	12 022	4 368
2001	214 014	33 056	6 762	3 997	143 705	5 934	16 079	4 381
2002	226 575	32 442	7 290	3 988	154 744	6 623	16 936	4 552

2002 ble 14 prosent av sakene avvist eller hevet eller de falt bort på annen måte. I 71 prosent av sakene ble det avsagt uteblivelsesdom fordi den innklagede ikke hadde inngitt tilsvarende eller møtt i forliksrådet. Figur 2.1 viser antall saker behandlet av forliksrådene i perioden 1980–2002. Tabell 2.1 viser utfallet av forliksrådets behandling i perioden 1996–2002.

Tabell 2.2 viser fordelingen mellom forlik, pådømmelse og henvisning til retten i de 15 830 sakene i 2002 der forliksrådet behandlet en reell tvist mellom partene eller et ønske fra innklagede om en nedbetalingsordning e.l.

2.3 Namsmannen

Tvangsfullbyrdelse av sivile krav skjer som hovedregel gjennom namsmyndighetene, det vil si namsmannen og tingretten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2–1. Namsmannen behandler i første rekke saker om utlegg, fravikelse av fast eiendom, tvangsdekning i løsøre, tilbakelevering til salgspanthaver og utlevering av løsøre. Etter beslutning fra tingretten iverksetter namsmannen arrester og midlertidige forføyninger. Under tingretten hører de saker som loven legger til retten, klager over namsmannens avgjørelser og saker som tingretten av særlige grunner beslutter å overta fra namsmannen. Etter gjeldsordningsloven er også gjennomføringen av gjeldsordning for privatpersoner lagt til namsmannen og tingretten. Namsmannen veileder den som søker om gjeldsordning og behandler søknadene. Tingretten avgjør blant annet om det skal åpnes gjeldsforhandlinger og om det skal gis tvungen gjeldsordning, og er klageinstans for de fleste av namsmannens avgjørelser.

I lensmannsdistriktene er lensmannen namsmann. Som hovedregel består et lensmannsdistrikt av en kommune. I noen tilfeller er lensmannen namsmann i et større område enn det lensmannen har politigjøremaal i. Åtte lensmenn har bare sivile oppgaver. Utenfor de områder der ordinære eller sivile lensmenn er namsmann, ivaretas namsmannsfunksjonen ni steder av namsmannsavdelinger på tingrettsnivå. Disse stedene er: Oslo, Drammen, Skien og Porsgrunn, Grimstad, Kristiansand, Mandal (namsmannsavdelingen ved Kristiansand

tingrett), Stavanger, Bergen (sentrum) og Trondheim. I følgende fire kommuner er det kommunalt tilsatte namsmenn («underfogder»): Fredrikstad (sentrum), Holmestrand, Sandefjord og Hauge-sund. På landsbasis bruker lensmennene ca. 470 årsverk på namsmannsfunksjonen, namsmannsavdelingene ca. 100 årsverk (hvorav ca. halvparten i Oslo) og kommunalt tilsatte namsmenn omkring 13 årsverk.

2.4 Stevnevitnefunksjonen

Hovedstevnevitner har til oppgave å utføre forkynnelser av dokumenter som ikke forkynnes postalt, jf. domstoloven § 165. De mest alminnelige dokumenter til forkynnelse er dommer, kjennelser, vitnestevninger, utenlandske dokumenter, begjæring om fravikelse, skilsmissegjeldokumenter, konkursvarsler m.m. Forkynningsformen benyttes for å sikre at adressaten får anledning til å gjøre seg kjent med innholdet, og for å få notoritet om meddelelestidspunktet. Det offentlige dekker kostnadene for forkynnelse ved stevnevitne når slik forkynnelse er nødvendig etter lov.

I lensmannsdistrikter er lensmannen hovedstevnevitne. Som for namsmannsfunksjonen er lensmannen noen steder hovedstevnevitne for et større område enn det området hvor lensmannen har politigjøremaal. Der lensmannen ikke er hovedstevnevitne, plikter kommunen å engasjere et hovedstevnevitne med så mange hjelpestevnevitner som det er behov for, jf. domstoloven § 63 annet ledd. Det er derfor kommunale hovedstevnevitner 19 steder: Fredrikstad (sentrum), Oslo, Gjøvik (sentrum), Drammen, Holmestrand, Sandefjord, Skien, Porsgrunn, Arendal (sentrum), Grimstad, Kristiansand, Mandal, Stavanger, Haugesund, Bergen (sentrum), Kristiansund, Trondheim, Bodø og Narvik (sentrum). På landsbasis går det med til sammen 7–8 årsverk til stevnevitnefunksjonen.

2.5 Andre sivile gjøremaal som utføres av lensmannen

Lensmannen har også enkelte andre oppgaver innen den sivile rettspleien på grunnplanet.

I lensmannsdistriktene avholdes en del skjønn som *lensmannsskjønn*. Utenfor lensmannsdistriktene avholdes slike skjønn av tingretten.

Dessuten er lensmannen takststyrer for *naturskadetakster*. Utenfor lensmannsdistriktene oppnevnes takststyreren av tingretten.

Tabell 2.2

Forlik:	7 290 saker	46 %
Pådømmelse:	4 552 – « –	29 %
Henvisning:	3 988 – « –	25 %

Lensmennene har i lensmannsdistriktene også enkelte oppgaver i forbindelse med *dødsfall*, *skifte* og *konkurs*. Det har vært en lensmannsoppgave å foreta registrering og forsegling i dødsboer, konkursboer og separasjons- og skilsmisseboer etter oppdrag fra tingretten. Dagens praksis er i all hovedsak at disse oppgavene utføres av en bobestyrer oppnevnt av retten. Dødsfall skal meldes til lensmannen, som igjen varsler tingretten. I den forbindelse innhenter lensmannen opplysninger om arvemessige og økonomiske forhold og gir arvingene veiledning i arvespørsmål. Utenfor lensmannsdistriktene ivaretas disse oppgavene av tingretten direkte.

Veksel- og sjekkprotester kan i lensmannsdistrik-

tene opptas av lensmannen. Å oppta slik protest innebærer en offentlig bevitnelse av manglende aksept eller manglende betaling. Utenfor lensmannsdistriktene opptas vekselprotester av notarius publicus, det vil si tingretten eller byfogden. Ellers kan protest også i visse tilfeller opptas av hovedstevnevitnet. I praksis forekommer det i dag ikke sjekkprotester, mens antallet vekselprotester er lavt, jf. Ot. prp. nr. 81 (2000–2001) Om lov om notarius publicus, vedlegget punkt 10.3. Oslo byfogdembete opplyser at det de senere år har vært en markant nedgang i antall vekselprotester (48 i 2002), og at det synes som om veksel som finansieringsform er i ferd med å forsvinne.

3 Bakgrunnen for lovforslaget

3.1 Innledning

I de senere år er det kommet en lang rekke endringer og forslag om endringer i de regelverk som styrer den sivile rettspleien på grunnplanet. En samlet gjennomgang av organiseringsspørsmålene og spørsmålet om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav har imidlertid blitt utsatt i påvente av andre viktige reformer, herunder omorganiseringen av politi- og lensmannsetaten og oppfølging av Domstolkommisjonens utredning, som blant annet medførte opprettelsen av Domstoladministrasjonen.

I 1997 fremla daværende lovrådgiver i Justisdepartementet Knut Helge Reinskou en utredning (senere omtalt som utredningen 1997) om den fremtidige organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet. I utredningen vises særlig til Betalingsinnfordringsutvalgets forslag om direkte innfordring av uimotsagte krav i NOU 1992: 35 og omorganiseringen av politi- og lensmannsetaten (senere vurdert av Politidistriktutvalget i NOU 1999: 10). Det var disse to forholdene som gjorde det nødvendig å foreta en generell gjennomgang av organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet.

Senere utredninger som bør nevnes, og som vil bli gjennomgått i det følgende, er bl.a. utredningene fra Domstolkommisjonen (NOU 1999: 19), Strukturutvalget (NOU 1999: 22), Oppgavefordelingsutvalget (NOU 2000: 22) og Tvistemålsutvalget (NOU 2001: 32), samt Næringslovutvalgets forslag 28. mai 1999 vedrørende samordning av lønns-trekk.

Departementet oppfatter det slik at det i hovedtrekk er enighet om at det trengs en opprydding i organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet, og at også denne delen av rettspleien er en statlig oppgave. Departementet oppfatter det slik at det også er enighet om at det er viktig å ikke miste den lokale tilknytningen, som betyr mye for borgerne i den type saker som behandles på grunnplanet. Kjennskap til lokale forhold er dessuten ofte viktig under utførelsen av oppgavene.

3.2 NOU 1982: 40 Forlikrådsordningen

I sin delutredning NOU 1982: 40 Forlikrådsordningen konkluderte Småkravsutvalget med at forlikrådet burde bestå, og at det burde styrkes ved at sekretariatet skulle ha fast kontorsted og fast åpningstid, samt drive utvidet informasjon og veiledning til publikum i forbindelse med tvister ved domstolene eller lignende. Både departementet og Justiskomiteen var enig i at forlikrådet burde bestå, jf. Ot. prp. nr. 47 (1985–86) og Innst. O. nr. 64 (1985–86). Heller ikke noen av høringsinstansene gikk inn for at forlikrådsordningen burde avvikles. I proposisjonen gikk imidlertid departementet imot forslaget om den utvidede rollen som veilednings- og informasjonskontor. Dette var i tråd med flertallet av høringsinstansene.

Av andre forslag som ble fremsatt i utredningen, nevnes innføringen av en tilsvarsordning slik at det ikke lenger skulle innkalles til møte med en gang, endringer i forlikrådets domskompetanse, og unntaket fra obligatorisk meglings i saker der begge parter har vært bistått av advokat.

3.3 NOU 1991: 29 Lensmannsetatens oppgaver og organisering

Justisdepartementet oppnevnte 20. juni 1990 et utvalg for å effektivisere polititjenesten i distriktene («Lensmannsutvalget»). I sin utredning NOU 1991: 29 Lensmannsetatens oppgaver og organisering fremholdt utvalget at et sentralt tiltak for å oppnå effektivisering var å redusere omfanget av de sivile gjøremål og skjerme politioppgavene som lensmannsetatens primærfunksjon. Utvalget antok at det var mulig å overføre de aller fleste sivile oppgavene til enten kommunalforvaltningen eller andre statlige etater. I utredningen ble det lagt til grunn at 30 prosent av arbeidstiden gikk med til sivile gjøremål ved et gjennomsnittlig lensmannskontor. Av dette utgjorde 80 prosent bidragsfogd- og namsmannsoppgaver. Bidragsfogdoppgavene, som ble anslått til å utgjøre 278 årsverk, er siden overført til trygdeetaten. Lensmannsutvalget viste til at namsmannsoppgavene hadde positive bieffekter og kon-

kluderte med at denne oppgaven fortsatt burde ligge i lensmannsetaten. Det ble i den anledning lagt stor vekt på at namsmannsoppgavene ga et inngående kjennskap til distriktet, noe som ville gi fordele i politiarbeidet. Utvalget antydte også at oppgaven som sekretariat for forliksrådet kunne legges til lensmennene.

3.4 NOU 1992: 35 Effektivisering av betalingsinnfordring m.v.

Betalingsinnfordringsutvalget avga sin utredning NOU 1992: 35 Effektivisering av betalingsinnfordring m.v. i november 1992. Utvalget skulle utarbeide forslag til regler med sikte på en mer effektiv betalingsinnfordring. Utvalget foreslo bl.a. en ordning med direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav. Forslaget sammenfattes slik i utredningen:

- «a) Krav som først er presentert skriftlig for debitor og der debitor senere har mottatt varsel om tvangsinnsfordring, kan fremmes direkte for namsmyndighetene ved begjæring om utlegg. Slike krav er etter forslaget særlig tvangsgrunnlag.
- b) Når utleggsbegjæringen er mottatt, skal namsmannen presentere denne for debitor med oppfordring til å komme med eventuelle innsigelser mot kravet. Dersom innsigelser ikke fremmes, skal utleggssaken fortsette for namsmyndighetene. Utleggssaken følger de vanlige regler om særlige tvangsgrunnlag.
- c) Fremmes heller ikke senere innsigelser, vil utleggsforretning bli avholdt og utlegg tatt.
- d) De saker der skyldneren fremmer innsigelser overfor namsmannen, foreslås overført direkte til forliksrådet hvis innsigelsene fremmes innen den fastsatte frist og kreditor har bedt om slik overføring. Fremmes innsigelsene senere, men før utlegg er tatt, skal saken oversendes forliksrådet eller avsluttes, også da avhengig av om kreditor har bedt om overføring til forliksrådet. Hvis skyldnerens innvending er åpenbart grunnløs, fortsetter utleggssaken.»

Forslaget innebærer at forliksrådsbehandling ikke lenger vil være nødvendig i de saker der skyldneren ikke har innsigelser mot kravet. Utvalget antok at dette ville gjelde mer enn 80 prosent av de sakene som ble behandlet i forliksrådet når en så bort fra avviste, hevede og bortfalte saker.

Under høringen av utredningen ble forslaget om direkte tvangsinndrivelse holdt utenfor. Begrunnelsen var at forslaget ville innebære en vesentlig merbelastning for namsmennene, som også

på det tidspunkt var stilt overfor store utfordringer med den nye tvangsfullbyrdelsesloven og gjeldsordningsloven. Til tross for dette uttalte en del høringsinstanser seg om forslaget. Følgende instanser stilte seg positive til forslaget: Finansdepartementet, Brønnøysundregistrene, Forbrukerrådet, Statens Innkrevingsentral, Lensmannen i Ullensaker, Finansieringsselskapenes Forening og Norges Forsikringsforbund. To høringsinstanser var imot forslaget: Norske Inkassobyråers forening og Samarbeidsutvalget for forliksråd og hovedstevnevitner.

Når en beslutning om forslaget er blitt utsatt ytterligere, er det bl.a. fordi en slik ordning vil føre til en så stor forskyvning av arbeidsbelastningen fra forliksrådet til namsmannen at reformen ikke kan gjennomføres uavhengig av en vurdering av organiseringen av forliksrådene.

3.5 Utredningen 1997

3.5.1 Innledning

Utredningen, som ble avgitt i februar 1997, ble som nevnt skrevet av daværende lovrådgiver i Justisdepartementets lovavdeling Knut Helge Reinskou. I mandatet for utredningen, som ble fastsatt av Justisdepartementet 28. mai 1996, het det:

«Departementet ønsker at det utarbeides en plan for organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet, det vil si planet under herreds- og byrettene. Planen skal være så grundig med hensyn til konsekvensutredninger og forslag til lovendringer m m at den gir et godt beslutningsgrunnlag for departementet og forholdsvis enkelt kan vedtas og gjennomføres dersom det blir besluttet å følge planen.

I utredningsarbeidet må det bl a tas hensyn til alminnelige prinsipper for fordelingen av oppgaver mellom stat og kommune, Justiskomiteens uttalelser om organiseringen av namsmannsapparatet i forbindelse med den nye tvangsfullbyrdelsesloven og omorganiseringsprosessen innen politi- og lensmannsetaten. Det må bl a tas stilling til om forslaget om adgang til direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav i Betalingsinnfordringsutvalgets utredning NOU 1992: 35 Effektivisering av betalingsinnfordring m v bør gjennomføres og hvilke organisatoriske endringer det eventuelt vil forutsette. Det må bl a vurderes hvordan en skal ta vare på tjenestemenn som eventuelt berøres av forslag om omorganiseringer.

Planen bør ikke skissere mer enn et høyst begrenset antall ulike måter å organisere den sivile rettspleien på grunnplanet på i ulike distrik-

ter. På punkter der det er forskjeller i hvilke elementer som inngår i den sivile rettspleien på grunnplanet i ulike distrikter, bør utredningen drøfte mulige endringer.»

3.5.2 Utgangspunkter

Utredningen tar utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper for en samlet plan for den fremtidige organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet:

- Staten overtar det økonomiske og administrative ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet i sin helhet.
- Rettspleiegjøremålene skal i de fleste kommuner fortsatt ivaretas av den geografiske driftsenheten innen politiet som har ansvaret for polititjenesten i kommunen (lensmannsalternativet). I de mest folkerike kommunene må det være et alternativ til lensmannsalternativet.
- Forslaget om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav gjennomføres, jf. NOU 1992: 35.
- Forlikradsordningen skal bestå og sekretariatsfunksjonen legges til den enhet eller det organ som ivaretar namsmannsfunksjonen.
- Namsmannsavdelingene på førsteinstansnivå i domstolene bør flyttes til grunnplanet.
- Rettspleiegjøremål bør geografisk sett ikke organiseres i mindre enheter enn kommunene.

3.5.3 Direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav

I utredningen ble det foreslått at Betalingsinnforordningsutvalgets forslag om adgang til direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav ble gjennomført. For en nærmere redegjørelse for ordningen vises til punkt 3.4. Lovforslaget i utredningen inneholdt enkelte justeringer i forhold til Betalingsinnforordningsutvalgets lovforslag på bakgrunn av den nære tilknytningen mellom forlikradsrådets sekretariat og namsmannen som ble foreslått.

3.5.4 Forlikradsrådene i fremtiden

I utredningen tas det til orde for at forlikradsordningen skal bestå også i fremtiden, men at staten må overta det økonomiske og administrative ansvaret. Det legges til grunn at sekretariatsfunksjonen ivaretas av et statlig organ som også har andre oppgaver. Om hvilket organ som kunne være egnet, heter det i utredningen (side 27):

«På statens hånd er det namsmannen som utpeker seg som den naturlige enhet for å ivareta

sekretariatsfunksjonen for forlikradsrådet. For det første er det en så stor likhet mellom tvangsfullbyrdelse og forlikradsbehandling i grunnleggende saksbehandlingsprinsipper og enkelte kontorrutiner at sekretariatsfunksjonen på ingen måte vil virke fremmedartet i forhold til den faglige kompetansen som namsmennene allerede har. For det annet vil forslaget om adgang til direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav, ..., uansett føre til at forlikradsrådet får et meget nært forhold til namsmannen. Dersom sekretariatsfunksjonen legges til namsmannen, kan denne ordningen dessuten utformes noe mer rasjonelt enn Betalingsinnforordningsutvalget foreslo, ... For det tredje har namsmannsapparatet med meget få unntak nøyaktig samme geografiske struktur som forlikradsordningen.»

I utredningen drøftes kort muligheten for å opprette regionale forlikradsråd. Det antydes noen muligheter, men disse avvises som for kompliserte, prinsipielt uheldige eller for sentraliserte. Det foreslås imidlertid at de få kommunene som vil få samme sekretariat for forlikradsrådet, skal ha adgang til å velge felles forlikradsråd dersom kommunene er enige om det.

3.5.5 Mulige løsninger

I utredningen legges det vekt på en stringent terminologi som vil gi publikum klar og entydig beskjed om hvem som ivaretar hvilke gjøremål.

Videre drøftes det hvilken instruksjonsmyndighet politimesteren skal ha i sivile saker ved lensmannsalternativet. Konklusjonen er at politimestrene bør ha, og trolig allerede har, en vidtgående instruksjonsmyndighet overfor lensmannen i sivile gjøremål. Instruksjonsmyndigheten gir imidlertid ikke, og bør heller ikke gi, politimesteren adgang til å instruere om utfallet i enkeltsaker eller om den generelle forståelsen av de lover som regulerer utfallet av enkeltsaker.

Utredningen drøfter grundig hva som bør være alternativet til lensmannsalternativet. De to mulighetene som drøftes, er herreds- eller byfogder utenfor politiet og underfogder innen politiet. Konklusjonen er, under forutsetning av at utredningens egen skisse med funksjonsbaserte driftsenheter følges, at underfogdmodellen bør velges.

Fra sammendraget av drøftelsen inntas (utredningen side 4):

«Hovedtemaet ... er om alternativet til lensmannsalternativet bør være at det opprettes egne organer utenfor politiet til å ivareta de sivile rettspleieoppgavene på grunnplanet, eller bør være at oppgavene ivaretas av egne enheter in-

nenfor politiet. Fordi svaret på dette spørsmålet for mange trolig vil avhenge av den nærmere utforming av de to mulige løsningene, gjøres det først rede for hvordan de to løsningsmulighetene nærmere bør utformes:

- Dersom rettspleiegjøremålene i de mest folkerike kommunene skal ivaretas av organer utenfor politiet, bør det skje i form av egne organer administrert direkte fra Domstolavdelingen i Justisdepartementet på samme måte som domstolene. Som navn på disse organene foreslås herreds- og byfogdkontorer, som er egnet til å gi publikum riktige assosiasjoner om hva slags oppgaver organet har.
- Dersom rettspleiegjøremålene skal ivaretas av funksjonsbaserte driftsenheter innen politiet der lensmannsalternativet ikke passer, bør det gjøres i form av egne, funksjonsbaserte driftsenheter for disse gjøremålene kalt «underfogdkontorer» under ledelse av en «underfogd». Politimesterens styringsrett skal i prinsippet være den samme som overfor lensmennene. Et underfogddistrikt bør ikke kunne omfatte mer enn én kommune.

Det bør ikke åpnes for tre alternativer (lensmannsalternativet, underfogdløsningen og herreds-/byfogdløsningen), og spørsmålet blir derfor om det er underfogdløsningen eller herreds-/byfogdløsningen som skal utgjøre fogdalternativet til lensmannsalternativet. Noe tvilende og under forutsetning av at det eventuelt gjøres i form av underfogdkontorer på den måten som er skissert ovenfor, konkluderes det med at «den beste løsningen vil være at oppgavene innenfor den sivile rettspleien på grunnplanet legges til politiet i samtlige kommuner».

3.5.6 Valget mellom de ulike modeller i den enkelte kommune

I utredningen antas at det vil være hensiktsmessig å velge «herreds- eller byfogdløsningen» utenfor politiet i kommuner med mer enn ca. 50 000 innbyggere dersom egne enheter utenfor politiet er alternativet til lensmannsløsningen. «Underfogdløsningen», med underfogdkontorer som funksjonsbaserte driftsenheter innenfor politiet, krever et noe mindre befolkningsgrunnlag. Dersom dette er alternativet til lensmannsløsningen, vil det kunne være hensiktsmessig for distrikter med ned mot 35 000 innbyggere.

3.5.7 Høringen

Utredningen ble sendt på høring til 217 adressater 28. februar 1997 med høringsfrist 10. juni 1997. Den

ble også sendt ut til en rekke andre instanser etter henvendelser til departementet. Det kom inn 87 substansielle uttalelser. Høringsinstansenes syn gjennomgås nedenfor i henhold til disposisjonen i utredningen.

Generelt

Følgende høringsinstanser sluttet seg generelt til utgangspunktene i utredningen eller til forslagene i utredningen: Fredrikstad politidistrikt, Follo politidistrikt, Vestoppland politidistrikt, Sandefjord politidistrikt, Kristiansand politidistrikt, Namdal politidistrikt, Troms politidistrikt, Borgarting lagmannsrett, Asker forliksråd, Asker kommune, Sandefjord kommune, Fræna kommune og Handels- og Servicenæringens hovedorganisasjon. Av generelt negative uttalelser nevnes: Underfogden i Holmestrand, Bamble forliksråd og Hovedstevnevitnet i Porsgrunn.

Forholdet mellom stat og kommune

Hovedstevnevitnet i Porsgrunn foreslo at namsmanns- og forliksrådssekretærfunksjonen ble lagt til kommunekassen. For øvrig var det ingen høringsinstanser som tok til orde for at namsmannen eller hovedstevnevitnet bør være kommunale.

Bør sivile oppgaver ligge til lensmennene/politiet

Majoriteten av høringsinstansene støttet at politiet også har sivile oppgaver. Noen av høringsinstansene var imidlertid med ulik styrke imot dette utgangspunktet. Det gjelder Nord-Jarlsberg politidistrikt, Notodden politidistrikt, Trondheim politidistrikt, Trondheim byfogdembete og Norske Inkasobyråers Forening.

Valg av fogdalternativ

Det var også en rekke høringsinstanser som hadde synspunkter på valg av fogdalternativ for kommuner der lensmannsalternativet ikke passer. De som eksplisitt støttet underfogdalternativet *innenfor* politiet, var Follo politidistrikt, Oslo politidistrikt, Kristiansand politidistrikt, Sandefjord politidistrikt, Polithøgskolen, Statens Innkrevingsssentral, Den Norske Advokatforening og Norges Lensmannslag. I tillegg ble forslaget implisitt støttet av en rekke høringsinstanser.

Følgende høringsinstanser mente at alternativet til lensmannsalternativet burde være egne organer *utenfor* politiet: Sarpsborg politidistrikt, Bergen politidistrikt, Troms politidistrikt, Borgarting lag-

mannsrett, Asker og Bærum herredsrett, Skien og Porsgrunn byrett, Stavanger byfogdembete, Bergen byfogdembete, Trondheim byfogdembete, Underfogden i Fredrikstad, Sarpsborg forlikråd, Skedsmo forlikråd, Asker forlikråd, Tromsø forlikråd, Den norske Bankforening, Etatsansattes landsforbund og Samarbeidsutvalget for forlikråd og hovedstevnevitner.

Enkelte høringsinstanser må forstås slik at det noen store steder bør være mulig å ha fogder utenfor politiet selv om det andre steder blir fogder som funksjonsbaserte driftsenheter innen politiet. Dette gjelder Fredrikstad politidistrikt, Fjordane politidistrikt, Oslo byfogdembete, Bergen byfogdembete, Oslo kommune, Norges Juristforbund og Politiembdsmennenes landsforening.

Politimesterens instruksjonsmyndighet

Dette var et av de emnene som utløste flest uttalelser. Følgende høringsinstanser sa seg fornøyd med utredningens vurdering av politimesterens instruksjonsmyndighet: Halden politidistrikt, Follo politidistrikt, Kristiansand politidistrikt og Norges lensmannslag. Borgarting lagmannsrett mente at skissen gir politimesteren en for vid instruksjonsmyndighet. Politiembdsmennenes landsforening, politimestrene i Kontaktutvalget og Inntrøndelag politidistrikt mente at politimesteren må ha full instruksjonsmyndighet. Flere politidistrikter gikk inn for at loven burde utpeke politimesteren som namsmann, hovedstevnevitne og forlikrådssekretær m.m., blant annet fordi det ville gi full instruksjonsmyndighet.

Direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav

Et flertall av de høringsinstansene som uttalte seg om det, mente at det burde åpnes for direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte pengekrav. Følgende var for forslaget: Finansdepartementet, det daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet, Forbrukerrådet, Statens Innkrevingssentral, Oslo byfogdembete, Stavanger byfogdembete, Trondheim byfogdembete, Asker forlikråd, Våle kommune (forlikrådet), Melhus kommune (i samsvar med forslag fra forlikrådet), Underfogden i Fredrikstad, Den norske Bankforening, Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, Norges Forsikringsforbund og Samarbeidsorganisasjonen Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag (nå Politiets Fellesforbund). Politidistriktene var også gjennomgående for forslaget.

Følgende høringsinstanser var skeptiske til forslaget: Drammen forlikråd, Holmestrand forliks-

råd, Hovedstevnevitnet i Porsgrunn, Steinkjer forlikråd, Den Norske Advokatforening, Norske Innkassobyråers Forening, Samarbeidsutvalget for forlikråd og hovedstevnevitner (SFH) og Arne Netteland (tidligere formann i SFH).

3.6 NOU 1999: 19 Domstolene i samfunnet (Domstolkommisjonen)

Domstolkommisjonen la i sin utredning NOU 1999: 19 Domstolene i samfunnet til grunn at en vurdering av forlikrådsordningen som sådan falt utenfor kommisjonens mandat, og ga ikke uttrykk for noe standpunkt til om ordningen burde opprettholdes. Kommisjonen viste til at Strukturutvalget ville vurdere sentrale aspekter ved forlikrådenes virksomhet. Fra Domstolkommisjonens utredning inntas følgende om administrasjonen av forlikrådene (punkt 11.3.1.2):

«Utgangspunktet for kommisjonen er at det sentraladministrative organ som har ansvaret for herreds- og byrettene, lagmannsrettene, Høyesterett – og eventuelt særdomstolene, ... også bør ha ansvaret for forlikrådene. Synspunktet er at hovedansvaret for administrasjonen av alle (alminnelige) domstoler så vidt mulig bør være samlet hos ett og samme forvaltningsorgan. ...

Å la en eventuell Domstoladministrasjon administrere forlikrådene kan imidlertid bli problematisk hvis sekretariatsfunksjonen for forlikrådene skal tilligge politiet, slik det foreslås i Reinskou-utredningen, siden Justisdepartementet fortsatt vil ha funksjonen som sentraladministrasjon for politiet. Organiseringen av sekretariatsfunksjonen bør på den annen side ikke få avgjørende innflytelse på hvorledes den sentrale administrasjon av forlikrådene bør være. ...

Når lensmannen mange steder har vært sekretær for forlikrådet, har det vært med på å gi lensmannsetaten et sivilt preg som den tradisjonelt har hatt. Lensmannens politigjøremler overlapper ikke gjøremlene som sekretær for forlikrådet. Forlikrådet behandler bare sivile tvister, ikke straffesaker, og heller ikke tvister reist mot det offentlige eller saker om sivil verneplikt.

Lensmannsetaten er i de senere år blitt integrert i politiet, og omfanget av sivile oppgaver er generelt redusert. Å opprettholde lensmannen som sekretær for forlikrådet kan medføre at skillet mellom politi og rettspleie ikke framstår klart. Det er fare for at skillet kan bli mer

utvisket jo sterkere lensmannen blir integrert i den ordinære politiorganisasjon. Særskilte avdelinger for forlikradssekretariater ved politistasjonen i de større byene kan virke i samme retning. Blir ressursinnsatsen i forlikrådene avhengig av politimesterens prioritering av budsjettmidler eller arbeidsinnsats, kan det gjøre den sivile rettspleie på grunnplanet avhengig av en løpende vurdering i forhold til behovet for å bekjempe kriminalitet. Det kan også bli en tendens til at forlikrådet holder møte der sekretariatet holder til, og det virker uheldig om partene skal møte på politistasjonen for mekling i sine sivile tvister.

På denne bakgrunn bør det overveies nærmere hvilke sekretariatsløsninger som best kan tilfredsstille de ulike hensyn. I disse overveielserne bør man ta med et alternativ med lokalt baserte, felles sekretariater for forlikrådet og andre meklingsinstitusjoner. En løsning som kommisjonen finner særlig interessant å få vurdert, er at forlikrådet får felles sekretariat med konfliktrådet.»

De fleste høringsuttalelsene til Domstolkommisjonens utredning støttet forslaget om at staten overtar ansvaret for forlikrådene. De nevnes ikke her. De som gikk imot og mente dagens ordning burde opprettholdes, var: Flå kommune, Gol kommune, Hol kommune, Nes kommune, Ål kommune, Lier kommune, Bamble kommune, Hol forlikråd og Mandal forlikråd. Steinkjer forlikråd mente dagens ordning prinsipielt bør bestå. Alternativt foreslås regionale forlikråd som kan dekke en befolkning på ca. 30 000 mennesker.

De fleste høringsinstansene støttet også synspunktet om at sekretariatsfunksjonen bør utredes nærmere og at funksjonen ikke bør ligge hos lensmannen. Det var kun to høringsinstanser som ga uttrykk for avvikende synspunkter: Stjør- og Verdal sorenskriverembete («Eg vil ta avstand frå at lensmannen si stilling som sekretær for forlikrådet kan føre med seg at skiljet mellom politi og rettspleie ikkje fremstår som klart.») og Nissedal kommune («Eg er ikkje kjent med erfaringar for at det noko tid har vore problem med at lensmannen har hatt både politimesige og sivile gjeremål.»). Det var flere som støttet tanken om et felles sekretariat for forlikrådet og konfliktrådet.

Domstolkommisjonens utredning ble fulgt opp i Ot.prp. nr. 44 (2000–2001) Om lov om endringer i domstolloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommernes arbeidsrettslige stilling). Kommisjonens råd ble langt på vei tatt til følge, men den sivile rettspleien på grunnplanet ble ikke behandlet i proposisjonen.

3.7 NOU 1999: 22 Domstolene i første instans (Strukturutvalget)

I korte trekk foreslår Strukturutvalget i sin utredning NOU 1999: 22 Domstolene i første instans at namsmannsavdelingene på herreds- og byrettsnivå (tingrettsnivå) flyttes fra domstolene til «grunnplanet». Videre støttes forslaget om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav, jf. punkt 3.4 og 3.5.3. Utvalget er imot en sammenblanding av politimesige og sivile gjøremål og ønsker derfor ikke at forlikrådets sekretariat legges til lensmannen. Utvalget lanserer tanken om etablering av «distriktsfogder» utenfor politiet som kan ivareta bl.a. namsmannsfunksjonen i hele landet. Utvalget foreslår videre at mekling i konfliktråd og forlikråd samordnes, og mener det bør vurderes om virksomheten ved disse kan slås sammen slik at det etter mønster av den nåværende organisasjonsmodell for konfliktrådene blir opprettet ett meklingskontor på grunnplanet, og at det til dette kontoret blir tilknyttet flere lokale meglere med forskjellig kompetanse.

De få høringsinstansene som uttalte seg om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav, støttet forslaget.

Når det gjelder blanding av sivile og politimesige gjøremål, gikk følgende høringsinstanser imot Strukturutvalgets forslag om at disse må skilles: Agder lagmannsrett, Halden sorenskriverembete, Heggen og Frøland sorenskriverembete, Oslo skifterett og byskriverembete, Vinger og Odal sorenskriverembete, Solør sorenskriverembete, Nord-Østerdal sorenskriverembete, Hallingdal sorenskriverembete, Kragerø sorenskriverembete, Hardanger sorenskriverembete, Voss sorenskriverembete, Indre Sogn sorenskriverembete, Ytre Sogn sorenskriverembete, Søre Sunnmøre sorenskriverembete, Romsdal sorenskriverembete, Orkdal sorenskriverembete, Gauldal sorenskriverembete, Fosen sorenskriverembete, Stjør- og Verdal sorenskriverembete, Brønnøy sorenskriverembete, Vesterålen sorenskriverembete, Nissedal kommune, Seljord kommune, Vest-Telemark Rådet (samarbeidsorgan for Vest-Telemark kommunene Fyresdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tokke og Vinje), Norges lensmannslag, Politiets fellesforbund, Oslo politidistrikt, Asker og Bærum politidistrikt, Politimesteren i Larvik, Politimesteren i Hauge-sund, Sogn politidistrikt. Politimesteren i Namdal og Statens Innkrevingsentral. Begrunnelsene varierte, men gikk stort sett ut på at en hadde gode erfaringer med lensmannsordningen, at denne organisasjonsformen ga fordeler både for politiarbeidet og de sivile gjøremålene, og at ordningen var kostnadseffektiv.

Følgende instanser var enige i forslaget om atskillelse av politimessige og sivile gjøremål: Indre Follo herredsrett, Ytre Follo sorenskriverembete, Nedre Romerike herredsrett, Sør-Østerdal sorenskriverembete, Midhordland sorenskriverembete, Trondheim byfogdembete, Sarpsborg forliksråd, Fauske forliksråd, Fylkesmannen i Rogaland, Fylkesmannen i Troms, Nord-Jarlsberg politidistrikt, Politimesteren i Nordmøre, Utrøndelag politidistrikt, Lofoten og Vesterålen politimesterembete, Troms politidistrikt, Den norske Bankforening, Den norske dommerforening, Norges Juristforbund, Sparebankforeningen og Kommunenes Sentralforbund. Også her varierte begrunnelsene, fra det prinsipielle til en engstelse for at politioppgavene skal bli skadelidende.

På bakgrunn av Strukturutvalgets utredning la Justisdepartementet frem St.meld. nr. 23 (2000–2001) Førsteinstansdomstolene i fremtiden. Heller ikke her ble den sivile rettspleien på grunnplanet tatt opp.

3.8 Næringslovutvalget

Næringslovutvalget fremsatte 28. mai 1999 et forslag med henblikk på å redusere arbeidsgiveres omkostninger ved lønnstrekk ved å samordne innkrevingen hos namsmennene. Utvalget pekte i forslaget på at arbeidsgivere i verste fall må forholde seg til flere forskjellige namsmenn. Fra forslaget inntas:

«Næringslovutvalget ønsker en samordning av samtlige namsmyndigheter slik at arbeidsgiver kun får ett kontaktpunkt for innbetaling av lønnstrekk. Da kan alle krav mot samme arbeidstaker samkjøres til ett felles krav på én giro som skal betales til én sentral. Tilsvarende blir det kun ett trekk arbeidsgiver må korrigere i forhold til namsmyndighetenes pålegg.

Næringslovutvalget foreslår at det etableres en felles innkrevingsentral som samordner alle kravene mot den enkelte arbeidstaker. Næringslovutvalget ser det som mest realistisk at man gjennomfører dette ved å utvide SI til en landsdekkende sentral slik at alle namsmyndighetene melder sine krav til denne.

Dette forslaget innebærer at innkrevingsentralen også vil fungere som felles regnskapsentral slik at alle pengeoverføringene går til en instans. Sentralen vil videreføre pengene til rette kreditor, noe som vil lette arbeidet for både arbeidsgiver, eventuelt skyldner, og kreditor.»

Spørsmålet om samordning av lønnstrekk ble berørt i et høringsnotat fra Justisdepartementet i

2000 om registrering av lønnstrekk i Løsøreregistret. Arbeidet ble stilt i bero i påvente av en avklaring av organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet. Når organiseringen av namsmannsapparatet er fastlagt, vil en lettere kunne gå videre med spørsmålet om samordning av lønnstrekk, jf. punkt 6.3 siste avsnitt.

3.9 Politireformen

Med bakgrunn i St.meld. nr. 22 (2000–2001) Politireform 2000 – Et tryggere samfunn er omstillingsprosessen i politidistriktene på det nærmeste sluttført. 54 politidistrikter er redusert til 27, og det er lagt vekt på organisatoriske, tekniske og ledelsesmessige tilpasninger. Reformarbeidet er lagt opp i forhold til meldingens tre hovedmål: en politi- og lensmannsetat som mer effektivt forebygger og bekjemper kriminaliteten, som er mer tjenesteytende og publikumsorientert og som arbeider mer kostnadseffektivt.

Grunnlaget er nå lagt for en videreutvikling av politi- og lensmannsetaten. Gjennom reformen er politidistriktene gjort mer fleksible, selv bærende og kompetente. Mer enn 400 årsverk er omdisponert til publikumsrettet eller operativ tjeneste. Både de politifaglige, forvaltningsmessige og sivile oppgavene har blitt styrket. Den i alt vesentlige del av gevinstrealiseringen ble gjennomført i 2002, men fortsetter også i 2003–2004.

Mulighetene som nå er gitt politidistriktene til å etablere solide fagmiljøer innenfor flere områder, er en positiv effekt av reformen. I tillegg arbeides det kontinuerlig med kompetanseoppbygging ut fra sentrale og lokale kompetansekrav.

Lensmannsetaten har både lovmessig og tradisjonelt hatt særlig kompetanse på de sivile gjøremålene. Kombinert med tilpassede støttesystemer har dette åpenbart effektivisert de sivile gjøremålene de senere år. Kvaliteten på arbeidet har vært gjennomgående god. Etter politireformen ser en muligheter for ytterligere effektivisering av fagområdet delvis gjennom etablering av sterke lokale fagmiljøer og delvis ved en ressursmessig styrking som følge av omdisponeringer i politidistriktene.

3.10 NOU 2001: 32 Rett på sak (Tvistemålsutvalget)

Tvistemålsutvalget har gjennomført den grundigste vurderingen av forlikrådene og deres virksomhet i den senere tid. Utvalget gjennomførte blant annet

to undersøkelser for å skaffe et oppdatert erfaringsgrunnlag. Undersøkelsene besto av en spørreundersøkelse blant brukere av forliksrådet og en mer juridisk anlagt gjennomgang av dommer fra utvalgte forliksråd. Tvistemålsutvalget går i sin utredning NOU 2001: 32 Rett på sak imot å endre forliksrådene i retning av regulære domstoler med jurist som formann. Utvalget går videre inn for en overføring av det administrative ansvaret til Domstoladministrasjonen, og mener det er naturlig at forliksrådene gis en formell forankring i den nasjonale sivile domstolsorganisasjonen. Utvalgets erfaring er at store forliksråd generelt sett fungerer bedre enn små, og utvalget ønsker derfor større forliksråds-kretser.

Tvistemålsutvalget mener at meglings i forliksrådet bør være frivillig, også der forutgående behandling i forliksrådet i dag er en forutsetning for å bringe saken inn for tingretten. Utvalget tror ikke det vil få noen dramatisk virkning for saksmengden i tingrettene. Tvistemålsutvalget går også inn for en vesentlig innskrenkning i forliksrådernes domskompetanse. Fra utvalgets sammendrag inntas følgende (NOU 2001: 32 Bind A punkt 3.2.10):

«... Etter utvalgets mening bør forliksrådet fortsatt være en viktig meklingsinstitusjon, men utvalget kan ikke se at det er riktig eller behov for at meklings i forliksrådet opprettholdes som obligatorisk vilkår for saksanlegg ved tingrett. Frivillighet vil være egnet til å styrke forliksrådets funksjon som meklingsorgan ved at det vil bidra til en sakssammensetning hvor det er større muligheter til å oppnå reelle resultater ved meklings. Frivillighet vil også gi den beste grenseflate mot andre konfliktløsningstilbud, og mot reglene om rettsmekling og småkravsprosess ved de ordinære domstoler.

Forliksrådets domskompetanse drøftes inngående. Det pekes på generelle hensyn og på menneskerettslige krav. Det er utvalgets konklusjon at forliksrådet bør ha domskompetanse hvis begge parter samtykker og hvis vilkårene for forfallsdom er oppfylt. Videre bør forliksrådet ha domskompetanse hvis klagemotparten i saker om pengekrav ikke gjør gjeldende annet enn manglende betalingsevne eller andre åpenbart uholdbare innsigelser. Det medfører at hvis det er en reell tvist, vil forliksrådet ikke ha domskompetanse. Ett av utvalgets medlemmer mener at forliksrådet også bør ha domskompetanse i tvistesaker hvis tvistesummen er under 2 G.»

Tvistemålsutvalget tar ikke uttrykkelig stilling til muligheten for å åpne for direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav, men fremholder enkelte momenter som kan trekke i retning av ikke å gå inn

for det (NOU 2001:32 Bind A punkt 10.9.5.6). Utvalget peker på muligheten for en nærmere tilknytning mellom forliksrådsbehandlingen og tvangsinndrivelsen på en måte der forliksrådsbehandlingen kommer først. Det foreslår dessuten at formannen skal kunne avsi uteblivelsesdommer på egen hånd. Utvalget fremhever betydningen av meglings om nedbetalingsordninger og fremholder at det er en fordel med dagens system at en får en bindende avgjørelse av kravet før tvangsfullbyrdselsen påbegynnes.

Utvalgets forslag til ny tvistelov innebærer en total omskriving av saksbehandlingsreglene for forliksrådet, dels på bakgrunn av utvalgets syn på reformbehovet og dels for å tilpasse reglene til lovforslaget for øvrig. Som en blant flere reformer foreslås det at stevnevitner ikke lenger skal kunne møte som fullmektig i forliksrådet. I stedet skal kommunene oppnevne utvalg av faste møtfullmektiger.

Departementet vil allerede i proposisjonen her varsle om sin holdning til de to hovedspørsmålene om i hvilken utstrekning det skal være en forutsetning for å bringe en sak inn for tingretten, at den har vært forsøkt løst i forliksrådet, og om hvilken domskompetanse forliksrådene bør ha, jf. punkt 6.5.5. Spørsmålet om det bør åpnes for direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav, er drøftet i punkt 6.2. Utvalgets forslag om utvalg av faste møtfullmektiger gir en løsning på et problem som bør løses i forbindelse med de øvrige forslagene i proposisjonen her, jf. punkt 6.5.4. For øvrig vil utvalgets forslag bli behandlet i proposisjonen om ny tvistelov.

3.11 NOU 2000: 22 Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune (Oppgavefordelingsutvalget)

Oppgavefordelingsutvalget konkluderer i sin utredning NOU 2000: 22 Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune med at staten bør overta ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet i sin helhet. Fra utredningen inntas (punkt 9.9.1):

«Utvalget mener at i tråd med prinsippet om at det er et nasjonalt ansvar å sørge for rettssikkerhet og trygghet for innbyggerne, gjennom politivesenet, rettsapparatet og forsvaret bør staten overta det økonomiske og administrative ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet i sin helhet, jf. utvalgets retningslinje 3 for

oppgavefordeling. Dette innebærer at staten må overta ansvaret for forliksrådene og dessuten ansvaret for hovedstevnevitnefunksjonene og namsmannsfunksjonene de stedene der disse funksjonene i dag ivaretas av kommunen.»

I St.meld. nr. 31 (2000–01) Kommune, fylke, stat – en bedre oppgavefordeling viste Kommunal- og arbeidsdepartementet til at Justisdepartementet var enig i at staten burde overta det økonomiske og administrative ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet i sin helhet, og til at Justisdepartementet ville arbeide videre med spørsmålet når strukturen for herreds- og byrettene og ordningen for administrasjonen av domstolene var fastlagt.

3.12 Arbeidsgruppen om endringer i politiloven

Justisdepartementet nedsatte høsten 2002 en arbeidsgruppe for å gjennomgå behovet for enkelte endringer i politiloven. I sin «Rapport om endringer i politiloven» januar 2003 foreslo arbeidsgruppen flere endringer, bl.a. endringer i politiloven § 16 om politidistriktenes inndeling i mindre geografiske områder. Arbeidsgruppen foreslo at politistasjonsområder ble nevnt på linje med lensmannsdistrikter og at det uttrykkelig ble nevnt at lensmannsdistriktene og politistasjonsområdene skulle ledes av henholdsvis en lensmann og en politistasjonssjef. Myndigheten til å fastsette den geografiske inndelingen burde flyttes fra Kongen til departementet. Arbeidsgruppen foreslo også at politiloven § 17 om polititjenesten i lensmannsdistrikter ble opphevet fordi det i dag ikke var noe behov for en slik bestemmelse ettersom lensmannsdistriktet nå er «en ordinær driftsenhet og lensmannen er driftsenhetsleder på samme måte som politistasjonssjefene» (side 30).

Rapporten var på høring våren 2003. I høringsbrevet ble det varslet om at de forslagene som det er redegjort for ovenfor, ville bli vurdert i forbindelse med vurderingen av den sivile rettspleien på grunnplanet. Under høringen kom ulike syn på forslagene til uttrykk. Norges Lensmannslag mente at myndigheten til å fastsette distriktsreguleringen burde bli liggende hos Kongen. Politiets Fellesforbund, Norsk tjenestemannslag og enkelte politidistrikter støttet forslaget. Noen mente kompetansen burde ligge hos politimesteren eller i Politidirektoratet. Østfold politidistrikt fremholdt at utformingen av bestemmelsen måtte ses i sammenheng med organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet. Lensmannslaget var mot opphevelse

av politiloven § 17. Østfold politidistrikt var skeptisk. Sør-Trøndelag politidistrikt mente en måtte avvente utfallet av arbeidet med organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet. Politiets Fellesforbund og Norsk tjenestemannslag støttet forslaget.

Oslo politidistrikt benyttet anledningen til å gi uttrykk for et annet syn på spørsmålet om overføring av namsmannsoppgaven til politiet enn under høringen av utredningen 1997. Hordaland politidistrikt grep fatt i arbeidsgruppens utsagn om at den forutsatte at «det stilles krav om kompetanse på namssaker for å kunne tiltre som leder for et politistasjonsområde» (side 29) og uttalte at det «vil selvfølgelig være en fordel om driftsenhetsledere i sin alminnelighet har kompetanse innen alle gjøremål som utføres ved driftsenheten, men vi kan vanskelig se tungtveiende grunner for at det skal stilles særskilte krav til alle driftsenhetsledere om at de skal ha særskilt kompetanse på namssaker».

3.13 Føringer fra Stortinget

Etter en henvendelse fra Kommunenes Sentralforbund drøftet Justiskomiteen forliksrådenes tilknytning til staten i Innst. O. nr. 62 (1989–90) om lov om endringer i rettergangslovgivningen. Fra drøftelsen inntas (innstillingen side 6):

«Flertallet ... viser til at komiteen under behandlingen av saken har avholdt et møte med Kommunenes Sentralforbund hvor man bl.a. drøftet forholdet mellom statlig og kommunalt ansvar for forliksrådene. Dette flertall finner ikke grunn til å reise spørsmål ved dagens organisering av forliksrådet. Det vises til at den foreslåtte økning av rettsgebyret vil gi kommunene full dekning for utgiftene ved driften av forliksrådene, og at dagens organisering fremstår som en hensiktsmessig ordning. ...»

Under arbeidet med konfliktrådsloven uttalte Justiskomiteen imidlertid i Innst. O. nr. 21 (1990–91) side 5:

«Komiteen finner det naturlig at ordningen med konfliktråd evalueres etter en tid slik at man får en kontroll med om en kommunal organisering fungerer effektivt, eller om andre organiseringsformer bør foretrekkes. I denne forbindelse bør også muligheten for å opprette en statlig «konfliktløsningsenhet» på lokalplanet vurderes. Det kan i så tilfelle være naturlig også å vurdere forliksrådene tilknytning.»

Lensmannsutvalgets synspunkter ble referert i St.meld nr. 23 (1991–92) om bekjempelse av krimi-

nalitet. I Innst. S. nr. 192 (1991–92) drøftet Justiskomiteen om det er hensiktsmessig med sivile gjøremål for lensmannsetaten. Fra drøftelsen inntas (innstillingen side 20):

«Komiteen viser til at lensmannsetaten har politimessig ansvar i sitt geografiske ansvarsområde samtidig som den har sivile oppgaver for lokalsamfunnet. Komiteen vil peke på at de sivile oppgaver gir lensmannsetaten en politimessig fordel i og med at de gjennom dette får et godt kjennskap til de lokale forhold. Nå er EDB innført i etaten, og dette har ført til store arbeidsmessige effektiviseringsgevinster. Nye sivile oppgaver bør vurderes lagt til lensmannsetaten dersom de gir etaten bedre innsikt i de politimessige oppgaver og styrker tjenestene overfor befolkningen.

Etter komiteens oppfatning utføres både de politimessige og de sivile oppgaver på en god måte i lensmannsetaten i dag ut fra de ressurser og forutsetninger som foreligger. Komiteen mener at lensmannsetaten generelt sett har en god struktur som gir lokal tilknytning og et nært forhold til publikum.»

I Innst. O. nr. 72 (1991–92) om lov om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring sluttet Justiskomiteen seg til departementets vurdering av organiseringen av namsmannsfunksjonen idet komiteen uttalte at den var «enig i at det er prinsipielt uheldig at namsmannsfunksjonen, som en del av rettsvesenet og en statlig oppgave, er ivaretatt av kommunalt ansatte», jf. innstillingen side 16 og Ot.prp. nr. 65 (1990–91) side 81.

I budsjettinnstillingen B.innst. S. nr. 4 (1995–96) understreket Justiskomiteen at «dei sivile gjøremåla i lensmannsetaten, som til dømes namsmannsfunksjon, bistand til skifteretten ved arvemeldingar og dødsbu samt ansvar for båtregistrering har stor verd i tilhøvet til publikum».

Justiskomiteen uttalte i Innst. S. nr. 241 (2000–2001) om Politireform 2000. Et tryggere samfunn at den imøteser en rask avklaring av organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet, jf. innstillingen side 5. Komiteen gir imidlertid ikke signaler om hvilke løsninger som bør velges. Stortinget hadde ikke anmerkninger om den sivile rettspleien på grunnplanet under behandlingen av Ot.prp. 44 (2000–2001) Om endringer i domstoloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommernes arbeidsrettslige stilling) eller St.meld. nr. 23 (2000–2001) Førsteinstansdomstolene i fremtiden.

I budsjettinnstillingen Budsjett-innst. S. nr. 4 (2003–2004) redegjorde Justiskomiteen for hvordan den mener dagens desentraliserte struktur kan beholdes samtidig som antallet driftsenheter reduseres (innstillingen side 42–43):

«Komiteen viser til at det var regjeringen Stoltenberg som i St.meld. nr. 22 (2000–2001) ønsket å redusere antall driftsenheter i politidistrikten for å minske kontrollspennet til politimesteren. Komiteen ser at slik omorganisering kan være nødvendig stedvis i flere politidistrikter, og at det dertil kan frigjøre administrative ressurser til operativ innsats. Det er stor forskjell på hvor mange ansatte det er på de enkelte lensmannskontorer. Noen få kontorer har en lensmann som eneste polititjenestemann. Lensmannens administrative ansvar (økonomi, ansvar for virksomhetsplan mv.) og arbeidsgiveroppgaver, som i dag ligger til stillingen i enkelte nåværende lensmannsdistrikt, bør kunne samles hos enkelte lensmenn der det er faglig hensiktsmessig.

Komiteen vil imidlertid understreke målet om et publikumsnært og utadrettet politi. Politireformen fase 2 må ikke medføre at tjenestesteder (lensmannskontor/politistasjoner) nedlegges. Det er etter komiteens mening en klar målsetting at politiet ikke svekker sin nåværende tilstedeværelse i kommunene. Ikke minst er det viktig der det er mulig at de ansatte på lensmannskontoret kjenner de lokale ungdomsmiljøene. Slik kunnskap er ofte en forutsetning for å kunne forebygge kriminalitet og for å kunne gripe inn raskt og på riktig måte der ungdom er på vei inn i ruspregede og kriminelle miljøer. Det er ikke minst av stor betydning at tjenestemenn tilknyttet nærmiljøet driver forebyggende arbeid knyttet opp mot skoler, idrettsforeninger og ungdomsklubber. Lokalkunnskap og nærhet til befolkningen bidrar til økt trygghet for alle. På den måten sikres den norske desentraliserte politimodellen.

Komiteen går inn for at betegnelsen lensmann opprettholdes også på de tjenestesteder som ikke lenger blir en egen driftsenhet. Dette innebærer at lensmannsfunksjonen, slik publikum og kommunene kjenner den, bevares. Opprettholdelse av lensmannsbetegnelsen kan også bidra til å sikre rekrutteringen til de mindre lensmannskontorene. Komiteen vil presisere at betegnelsen lensmann for en av tjenestemennene på et lensmannskontor som ikke er driftsenhet, ikke medfører at det innføres et nytt ledernivå i politidistriktet. Leder-, arbeidsgiver- og personalansvaret skal tilligge den som er leder av vedkommende driftsenhet.

Komiteen understreker at de sivilrettslige og straffeprosessuelle funksjoner som ligger til lensmennene som sådan, ikke skal endres som en følge av politireformen fase 2. Selv om en endring i arbeidsoppgaver som nevnt kan få lønsmessige implikasjoner ved nyansettelse av lensmenn som ikke lenger er tillagt driftsledersansvar, forutsetter komiteen at endringen ikke vil ha negativ lønsmessig betydning for allerede ansatte lensmenn.»

4 Fremmed rett

4.1 Danmark

Danmark har ikke noen ordning som svarer til forliksrådsordningen i Norge. Forliksmegling i sivile saker foregår i det ordinære domstolssystemet. Forliksmegling i første instans er obligatorisk med mindre det på grunn av sakens beskaffenhet, partenes forhold eller liknende omstendigheter på forhånd må antas at megling vil være forgjeves.

Under forlikforhandlingene kan dommeren gi en tilkjennegivelse av hva en eventuell dom vil gå ut på. Partene kan dermed velge om de vil avslutte saken med et forlik. En tilkjennegivelse kan gis muntlig eller skriftlig. Hvor inngående begrunnelsen for tilkjennegivelsen skal være, beror på sakens omfang og karakter. De rettslige vurderinger skal begrunnes på samme måte som i en dom, mens det stilles lempeligere krav til beskrivelse av faktum. Tilkjennegivelser etter dansk mønster er fremmedartet etter tradisjonell norsk rettspleie. Ordningen har paralleller til rettsmegling hvor det er gjennomført en prøveordning ved flere tingretter. Som et ledd i rettsmeglingen kan dommeren antyde mulige løsninger på tvisten, men kan som hovedregel ikke fortsette som dommer i saken etter mislykket megling.

Retten kan gjennomføre megling allerede under sakens forberedelse, men ofte foretas megling først når prosedyren er avsluttet, umiddelbart før saken tas opp til doms. Blant annet etter norsk forbilde gjennomføres en forsøksordning med frivillig rettsmegling i sivile saker ved enkelte domstoler. Danmarks ordinære sivilprosesslov inneholder ikke særregler for krav av mindre verdi. Danmark har således ingen småkravprosess. Som alternative tilbud om konfliktløsning har en rekke nemnder på forskjellige områder, blant annet en alminnelig forbrukerklagenemnd.

Tvangsfullbyrdelse av sivile krav gjennomføres som hovedregel ved «fogedretterne», som er en særlig avdeling av byrettene. Offentlige fordringshavere kan få tvangsfullbyrdet pengekrav gjennom offentlige «pante- og toldfogeder».

I sivile saker kan forkynning av prosessuelle meddelelser blant annet skje ved «stævningsmandsforkyndelse». Slik forkynning skjer ved faste stævningsmenn som er beskikket av retten i hver enkelt rettskrets.

4.2 Sverige

I Sverige er det ingen ordning som tilsvarende forliksrådet. Justitiedepartementet i Sverige har ved forespørsel om dette henvist til virksomheten som bedrives av Allmänna reklamationsnämnden. Nemnden kan prøve tvister mellom forbrukere og næringsdrivende, men kan ikke treffe bindende avgjørelser. Mange næringsdrivende har imidlertid gjennom sine bransjeorganisasjoner påtatt seg å følge nemndens avgjørelser. Avgjørelsene kan ikke påklages.

Justitiedepartementet peker dessuten på de særskilte bestemmelsene som gjelder for behandlingen av ubestridte pengefordringer. I 1990 ble nye regler om inndrivelse av pengekrav vedtatt ved lov 1990:746 om betalningsföreläggande och handräkning. Reglene innebærer i korthet at den som har en fordring, kan søke om betalingsforeleggelse hos kronofogdemyndigheten, det vil si namsmyndigheten. Kronofogdemyndigheten tar en avgjørelse i saken hvis skyldneren ikke kommer med innsigelser. Hvis skyldneren har innsigelser, overføres saken til tingsrätten på fordringshaverens begjæring. Skyldneren kan angripe en avgjørelse om betalingsforeleggelse innen en frist på en måned, slik at saken overføres til tingsrätten. Tidligere ble saker om betalningsföreläggande behandlet av tingsrättene. Justitiedepartementet opplyser at overflyttingen til kronofogdemyndighetene har vært vellykket. I Sverige har en for øvrig viktige særregler i sivilprosessloven ved behandling av småsaker. Særreglene får anvendelse i saker der det er åpenbart at verdien av tvistegenstanden ikke overstiger et bestemt beløp. Er saken av særlig betydning for bedømmelse av andre rettsforhold eller det gjøres sannsynlig at saken gjelder en bakenforliggende tvist om en høyere verdi, kommer de alminnelige regler likevel til anvendelse.

I Sverige skjer all tvangsfullbyrdelse av så vel offentligrettslige som private fordringer hos regionale statlige myndigheter – «kronofogdemyndigheter». Disse hører organisatorisk under Riksskatteverket som igjen hører under Finansdepartementet. Kronofogden har det rettslig overordnede ansvaret, mens «exekutiva tjänstemän» normalt forestår fullbyrdelsen.

Forkynning av dokumenter skjer i de fleste tilfeller gjennom post, slik at et mottaksbevis undertegnes og returneres avsenderen. Dersom ordinær forkynning mislykkes, brukes «stämningssmannadelgivning», det vil si at en stämningssmann bevitner at dokumentet er overlevert mottakeren. Stämningssmannaverksamheten ble i 1979 omorganisert og knyttet administrativt til politiet. Inntil da ble stämningssmennene beskikket av länsstyrelserna.

Forkynning ved stämningssmann kan skje ved særskilte stämningssmenn beskikket av politiet i hvert politidistrikt eller av andre hvis vitnesbyrd om forkynning tjener som bevis. Dette kan være for eksempel statsadvokat, politi eller kronofogd.

I en statlig utredning (SOU 2001:87) foreslås det at stämningssmannsvirksomheten overføres fra politiet til kronofogdemyndighetene. Forslaget ligger pr. november 2003 i Justitiedepartementet, og det er uklart om det vil bli fulgt opp.

4.3 Finland

Finsk rett har ingen ordning som svarer til det norske forliksrådet. Justitieministeriet i Finland viser i den sammenheng til at det innenfor en del spesialområder er etablert organer, enten ved lovgivning eller frivillige ordninger, som i den grad det er mulig gir forslag til avgjørelser. Konsumentklagenämnden er trukket frem som betydningsfull.

En arbeidsgruppe for forlikning har i en betenkning våren 2003 kommet med forslag om at forlik

av tvister i de alminnelige domstolene kan utgjøre et alternativ til rettergang. Forslaget har likhetstrekk med den norske forsøksordningen med rettsmøling.

I Finland står det statlige «utsökningsväsendet» for fullbyrdelsen av private fordringer og andre forpliktelse. Ved behov står det også for fullbyrdelsen av skatter og bøter og har dessuten en del andre oppgaver, blant annet i forbindelse med forkynning av dokumenter. Utsökningsorganisasjonen ble revurdert i 1996.

Myndigheten er lagt til utmätningsmennene, men i praksis utføres de fleste oppgavene av underordnede, bistående utmätningsmenn, som i motsetning til utmätningsmannen normalt ikke har juridisk utdanning. Det finnes 70 utsökningsdistrikter. I de fleste av distriktene er utmätningsmannen en eller flere häradsfogdar. I syv distrikter nord i Finland er myndigheten imidlertid lagt til «länsmannen», som også har politioppaver, mens landskapsfogden er utmätningsmann på Åland. De lokale utsökningsmyndighetene hører under Justitieministeriets forvaltningsområde. Virksomheten ligger enten til et særskilt embetsverk eller til en avdeling av häradsemetet. Länsstyrelserne er regionale administrative utsökningsmyndigheter, og Justitieministeriet er sentral utsökningsmyndighet.

I finsk rett kan stämningssmenn forkynne dokumenter. Domstolene har ansatte med slik funksjon. Stämningssmann er også de underordnet ansatte hos utmätningsmannen. I visse tilfeller kan også andre offentlig ansatte utføre forkynningsoppaver.

5 Organisasjonsmodeller

5.1 Innledning

I utredningen 1997 ble det skissert én modell (lensmannsalternativet) supplert av to alternativer for de største byene: ett knyttet til politiet som ellers i landet og ett utenfor politiet, administrert på samme måte som domstolene. Senere har det fremkommet ønske om å vurdere den sivile rettspleien på grunnplanet i sammenheng med konfliktrådene, blant annet i NOU 1999: 22 Domstolene i første instans. Departementet har derfor vurdert flere ulike modeller, som det blir redegjort for her.

5.2 Politimodellen

Politimodellen, som er utgangspunktet i utredningen 1997, legger den sivile rettspleien på grunnplanet til politiet, både i og utenfor de store byene. Politimodellen er ingen nyskaping, men en videreføring av den sterke lensmannstradisjonen i Norge. I det store flertallet av kommunene vil den være velkjent. I noen større byer vil oppgavene måtte overføres til nye funksjonsbaserte driftsenheter innenfor politiet.

En slik funksjonsbasert driftsenhet vil ha funksjonene som namsmann, forlikrådssekretariat og hovedstevnevitne, samt de andre mindre oppgavene som ligger under den sivile rettspleien på grunnplanet, bl.a. lensmannsskjønn. For at publikum skal få en klar og entydig beskjed om at det er i denne enheten de sivile rettspleiegjoremålene blir ivarettatt, kan driftsenheten gis navnet underfogdkontor og lederen for kontoret tittelen underfogd slik det ble foreslått i utredningen 1997. Etter departementets mening vil betegnelsene «namsfogdkontor» og «namsfogd» eventuelt være bedre. Enheten vil ligge på linje med de øvrige driftsenhetene, og lederen for enheten blir en del av ledergruppen i politidistriktet. I de aktuelle byene betyr det at namsfogden vil ligge på linje med politistasjonssjefene.

Politimesteren er lederen for og har resultatansvar i sitt distrikt. I faglige spørsmål vil imidlertid andre instanser være viktigere, jf. diskusjonen om politimesterens instruksjonsmyndighet som er beskrevet foran i punkt 3.5. Lensmannen og namsfogden vil f.eks. måtte forholde seg til forlikrådet som

et ordinært sekretariat, mens tingrettene normalt vil være anke- eller klageinstans for vedtak som fattes. Som eksempel nevnes saker etter tvangsfullbyrdelsesloven, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5–16 om at namsmannens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen kan påklages til tingretten av alle som rammes.

5.3 Fogdmodellen

Fogdmodellen, slik den ble lansert av Strukturutvalget, innebærer en ny etat utenfor politiet med en «distriktsfogd» for hver av de 63 tingrettsjurisdiksjonene for bl.a. namsmannsfunksjonen i distriktet. Andre oppgaver kunne også legges til distriktsfogdene. Etaten skal ikke være knyttet til politiet. I dag ville det trolig være riktig å legge en slik etat under Domstoladministrasjonen.

5.4 Kommunemodellen

Modellen går ut på at et kommunalt eller interkommunalt stevnevitne samtidig er leder for konfliktrådet og sekretær for forlikrådet. I denne modellen vil namsmannsfunksjonen ligge innenfor politiet. Det vil således bli en oppsplitting innen den sivile rettspleien på grunnplanet, og publikum vil ikke kunne forholde seg til én instans. Modellen er også i strid med alminnelige prinsipper for oppgavefordelingen mellom stat og kommune.

5.5 Meglingscentermodellen

Meglingscentermodellen, der ulike former for meglingsaktiviteter ble samlet under statlig ansvar på regionalt nivå, har utgangspunkt i bl.a. Domstolkommisjonens og Strukturutvalgets utredninger. Arbeidsgruppen som ble oppnevnt i januar 2002 for å vurdere den fremtidige organiseringen av konfliktrådene, vurderte modellen nærmere. Aktuelle meglingsstyper for et slikt statlig meglingscenter var konfliktrådsmedling, skolemedling og medling etter ekteskapsloven og barneloven. Forliksrå-

dene ble også vurdert som en aktuell del i en periode, men ble forkastet. Namsmanns- og hovedstevnevitnefunksjonene skulle holdes utenfor, og ville ligge til politiet. Begrunnelsen for at ideen ble forlatt, var dels at det forelå forslag om andre endringer for forliksrådene, og dels at forliksrådenes stilling som domstol ikke passet med den status de andre meglingsselementene hadde. Arbeidsgruppen foretok derfor ingen nærmere gjennomgang av en meglingssentermodell der forliksrådene inngikk.

På samme måte som kommunemodellen ville meglingssentermodellen innebære en oppsplitting av den sivile rettspleien på grunnplanet.

5.6 Servicekontormodellen

Den sivile rettspleien på grunnplanet skal etter denne modellen trekkes ut fra de forskjellige organer og etater som ivaretar oppgavene i dag, og legges inn under de offentlige servicekontorene som for tiden er under opprettelse i mange kommuner. De offentlige servicekontorene skal være brukerrettede inngangsporter til offentlig forvaltning og tjenester. De skal omfatte både kommunale og statlige tjenester. De skal bemannes av offentlig ansatte generalister som skal kunne gi publikum råd og veiledning innen en rekke offentlige tjenestetilbud som trygd, tekniske tjenester, skole og barnehaver osv. Servicekontormodellen ville innebære at beslutningsmyndighet og anvendelse av tvang mot privatpersoner ble lagt til servicekontorene. Modellen ville dessuten forutsette at alle kommuner ble pålagt å opprette offentlige servicekontorer.

5.7 Forsøk med effektivisering av namsmannsfunksjonen

Det er et gjennomgående mål for Justisdepartementet å avlaste politiet for administrative oppgaver som like godt kan løses av andre, slik at kapasitet kan overføres til andre gjøremål. Samtidig med den ytre omorganiseringen av namsmannsfunksjonen er det vurdert hvordan en ved nye arbeidsmåter kan få til en effektivisering av dette arbeidet. Dette var bakgrunnen for en forundersøkelse om et utvidet samarbeid mellom namsmennene og Statens Innkrevingsentral (SI) om utleggssaker. Formålet var å utnytte maskinpark, dataprogrammer, rutiner og kompetanse hos SI ved innkreving på vegne av namsmannen.

Forundersøkelsen tyder på at det er mulig å redusere kostnadene ved namsmannens utleggsfor-

retninger og å redusere mulighetene for feil ved større grad av automatisering. Samarbeidet mellom de ordinære namsmenn og SI åpner også for en forenkling for arbeidsgiverne ved lønnstrekk, og gir namsmannen oversikt over allerede pålagte lønnstrekk.

Et samarbeid må vurderes av Datatilsynet i forhold til begrensningene i personopplysningsloven. Spørsmålet er om loven er til hinder for at SI kan avlevere informasjon til de ordinære namsmenn. SI har i sin juridiske gjennomgang lagt til grunn at informasjon om skyldnerne kan videreformidles til de ordinære namsmennene så lenge namsmannen også selv har adgang til å innhente informasjonen. Justisdepartementets Lovavdeling har pekt på at personopplysninger bare kan brukes til det formål de er innhentet for. For SI er dette inndrivning av krav på vegne av offentlige myndigheter. Det er ikke uten videre adgang til å formidle dette videre til bruk i inndrivning på vegne av private. Justisdepartementet arbeider videre med de juridiske spørsmål som her er skissert. En mulig løsning er å endre straffeprosessloven § 456 slik at SI får adgang til å videreformidle opplysninger som namsmyndighetene selv kunne ha fått ved egen henvendelse.

Forutsetningen for et eventuelt fremtidig samarbeid med SI er at innsparingen i politiet blir større enn nødvendige investeringer og økte driftsutgifter ved SI. Det legges til grunn at SI må få dekket sine merutgifter med arbeidet ved en overføring fra politiets budsjett. En mulig effektiviseringsgevinst utover dette forutsettes beholdt i politiet.

Ved tvangsfullbyrdelse er det viktig å balansere hensynet til fordringshaveren og skyldneren, og det må derfor stilles opp noen rammer som innkrevingsvirksomheten skal holdes innenfor. Som i den øvrige sivile rettspleie på grunnplanet er det et ønske at myndighet og skjønnsutøvelse beholdes lokalt. All kontakt mellom det offentlige på den ene siden og parter og publikum på den andre siden bør gå gjennom de lokale namsmenn.

For øvrig er namsmennenes saksbehandlings-system (NAMSAK) relativt gammelt og har en rekke mangler. Etaten har lenge etterlyst et mer tidsmessig verktøy. Det foreligger beslutningsgrunnlag for et nytt saksbehandlingssystem, UNINAM. Arbeidet med å utvikle et nytt system ble imidlertid stanset da ny teknologi gjorde det mulig å gjøre enkelte endringer i NAMSAK. De akutte behov ble dekket, blant annet svakheter som Riksrevisjonen hadde pekt på.

Det skisserte samarbeidet med SI innebærer at politiet får tilgang til SI's datasystem, som eventuelt også kan tilpasses for å håndtere forliksrådssaker.

6 Departementets vurderinger

6.1 Innledning

Det er et mål å få en mer enhetlig og konsekvent organisering enn i dag av den sivile rettspleien på grunnplanet. Området favner over et vidt spekter av saker, som ut fra sakenes natur og ut fra tradisjoner har tilhørighet til ulike samfunnsinstitusjoner. For en effektiv utførelse av gjøremålene er det en fordel å organisere saksfeltet samlet. Dette skyldes blant annet at endringer i oppgaver eller organisering på ett område kan få betydelige konsekvenser på et annet område. Et hovedspørsmål, som ikke i seg selv er av organisatorisk art, er spørsmålet om det bør åpnes for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav. Det vil ha så store konsekvenser for fordelingen av saksmengden og gebyrinntektene mellom forliksrådene og namsmennene at det vil være en viktig premis ved vurderingen av hvilke organisatoriske løsninger som er ønskelige eller som det vil være rom for. I gjennomgangen nedenfor behandles derfor dette spørsmålet før de viktigste hensyn ved valg av organisatorisk løsning omtales. Deretter beskrives hovedelementene i den omorganiseringen som foreslås, og en del spørsmål som bør finne sin løsning som følge av dette, drøftes. Til sist beskrives hvordan omorganiseringen er tenkt gjennomført.

6.2 Direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte pengekrav

Den praktiske hovedregelen ved rettslig inndrivning av usikrede pengekrav er i dag noe forenklet at fordringshaveren må bringe kravet inn for forliksrådet for å få dom for det. Med dommen som tvangsgrunnlag kan fordringshaveren begjære utlegg for kravet hos namsmannen. Dersom forslaget om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav gjennomføres, kan fordringshaveren i stedet begjære utlegg med en gang. Bare dersom skyldneren reiser innsigelser mot kravet, blir det aktuelt å behandle saken i forliksrådet.

Forslaget om adgang til direkte tvangsinn drivelse ble opprinnelig fremsatt av Betalingsinnforordningsutvalget i NOU 1992: 35, jf. punkt 3.4. Selv om det formelt ble holdt utenfor høringen av utred-

ningen, var det flere høringsinstanser som støttet det. Forslaget ble gjentatt i utredningen 1997 som oppstilte som en premis for en ny organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet at den måtte gi rom for å gjennomføre ordningen, jf. punkt 3.5. Et flertall av høringsinstansene sluttet seg til at det burde åpnes for direkte tvangsinn drivelse. Strukturutvalget var av samme oppfatning, jf. punkt 3.7. Tvistemålsutvalget pekte derimot på enkelte momenter som kunne tale imot, jf. punkt 3.10.

Etter departementets mening er det tre hensyn som tilsier at ordningen bør gjennomføres:

- I de aller fleste tilfeller der det i dag tas ut forliksklage og deretter begjæres utlegg, vil ordningen spare partene for kostnadene ved forliksrådsbehandlingen. Skyldneren er ansvarlig for kostnadene. Der skyldneren ikke dekker kostnadene, må de bæres av fordringshaveren.
- Omkring to tredeler av sakene i forliksrådet avsluttes med uteblivelsesdom på grunn av manglende tilsvar. Bak dette tallet kan det skjule seg mange ressursvake skyldnere som ikke evner å fremsette rettsmessige innsigelser på en adekvat måte. Den kontakten namsmannen skal ha med skyldneren under en utleggssak, øker sannsynligheten for at rettsmessige innsigelser kommer frem og blir gitt en forsvarlig behandling, gjerne i form av en realitetsbehandling i forliksrådet. Departementet ser det derfor heller ikke som et godt alternativ å integrere de to skrittene i inndrivningen slik at forliksrådsbehandlingen kommer først.
- Et tredje hensyn er at direkte tvangsinn drivelse vil medføre en raskere inndrivning. Det vil være en fordel for fordringshaveren og kan undertiden være det også sett fra skyldnerens side.

Som Tvistemålsutvalget pekte på, har forliksrådene i dag som en viktig oppgave å megle frem nedbetalingsordninger i mange tilfeller. Ved en lovendring 28. april 2000 nr. 34 ble det uttrykkelig åpnet for at innklagede kan be om at partene innkalles til meging selv om klagerens krav ikke bestrides. Også ved direkte tvangsinn drivelse må det legges til rette for kontakt mellom partene slik at mulighetene for nedbetalingsordninger og minnelige løsninger av tvister blir utprøvd. Det kan gjøres ved at skyld-

neren i foreleggelsen av utleggsbegjæringen oppfordres til å si ifra om det ønskes at namsmannen tar kontakt med fordringshaveren med sikte på å skape kontakt mellom partene, selv om ordningen isolert sett ikke vil være like god som innkalling av begge parter til et møte. I en del tilfeller er det mangelen på kontakt som gjør det nødvendig for fordringshaveren å ta rettslige inndrivingskritt.

Et viktig spørsmål ved utformingen av en ordning med direkte tvangsinn drivelse er om skyldnernes innsigelser skal gå tapt dersom de ikke reises innen en bestemt frist under tvangsfullbyrdelsen, eller om de skal være i behold så lenge de ikke har gått tapt av andre grunner som oversittelse av reklamasjonsfrister eller etter ulovfestede passivitetstraktninger. Etter departementets oppfatning bør en trolig holde seg til det siste alternativet selv om Norges Forsikringsforbund, Norske Inkassobyråers Forening og Den Norske Advokatforening under høringen i 1997 tok til orde for det første alternativet. Ordningen kan eventuelt revideres på dette punkt etter noen tid dersom det viser seg å være behov for det.

Siden et av formålene med en slik ordning er å holde kostnadene nede for partene, bør det ikke kreves nytt gebyr for en fortsettelse av utleggssaken eller for en ny utleggsbegjæring etter at fordringshaverens krav er fastslått i forlikrådet.

På denne bakgrunn mener departementet at det bør åpnes for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte pengekrav. For den nærmere utformingen av ordningen vises til forslaget til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7, tvistemålsloven § 277 og rettsgebyrloven § 7 (delvis) og § 14 samt til merknadene til endringene.

Ordningen vil føre til en forskyvning av saksmengden fra forlikrådet til namsmannen. Dersom sekretariatsfunksjonen for forlikrådet legges til samme enhet som namsmannsfunksjonen, vil forskyvningen ha liten betydning for enhetens samlede arbeidsbelastning. Tvert i mot vil forskyvningen innebære en arbeidsbesparelse i de tilfeller der ordningen medfører at ett rettslig skritt bortfaller. Betydningen for gebyrinntektene av en slik forskyvning er behandlet i punkt 7.3. Ordningen vil imidlertid senke kostnadsterskelen for rettslig inndrivning. De økonomiske og administrative konsekvensene av det er også drøftet i punkt 7.3.

6.3 Momenter ved valg av organisatorisk løsning

I punkt 6.2 er det redegjort for hvorfor departementet mener at det bør åpnes for at uimotsagte penge-

krav skal kunne inndrives av namsmannen uten forutgående dom i forlikrådet. Det vil forrykke balansen mellom gebyrinntekter og kostnader for kommunene og aktualiserer behovet for en omorganisering av hele den sivile rettspleien på grunnplanet.

Departementet vil følge opp entydige politiske signaler om at ansvaret for den sivile rettspleie på grunnplanet i sin helhet bør samles på statens hånd.

Det bør legges stor vekt på å gi den sivile rettspleien en enhetlig organisering over hele landet. For publikum gjør en enhetlig organisering at det blir lettere å finne frem til rette vedkommende blant offentlige instanser. I tillegg til de generelle og praktiske hensyn har det av prinsipielle grunner særlig vært ønske om endring der namsmannsfunksjonen ivaretas på tingrettsnivå. Den nye organiseringen må ta hensyn til landets bosettingsmønster. Ut fra oppgavenes natur er det viktig å finne en desentralisert modell med kort avstand mellom myndigheter og publikum. Publikum skal få like gode tjenester som før, og nærhet til publikum har dessuten en egenverdi. Det bør for øvrig ryddes opp i enkelte kompliserte jurisdiksjonsgrenser.

En reform forenkles når det bygges på eksisterende organisasjoner. Politimodellen er en videreføring av lensmannstradisjonen, som har en sterk posisjon i Norge. Nettopp kombinasjonen av sivile saker og politigjøremål bidrar til en bred kontaktflate mellom myndigheter og publikum. Dagens ordning med namsmannsfunksjonen i politiet videreføres, men slik at også de ordinære namsmenn som i dag er organisert annerledes, legges til politiet for å få en enhetlig organisering av funksjonen og et samlet overordnet ansvar. Etter opprettelsen av Politidirektoratet og Domstoladministrasjonen er det overordnede ansvaret for namsmannsfunksjonen mer splittet enn det var tidligere. Departementet mener det er en god løsning å organisere også de øvrige gjøremålene innenfor politiet i samsvar med «lensmannstradisjonen» der politigjøremål og sivile gjøremål ivaretas av samme enheter.

Ved opprettelsen av Domstoladministrasjonen i 2002 er avstanden mellom domstolene og den utøvende makt markert også på det administrative området. Domstoladministrasjonen har gitt uttrykk for at det ikke samsvarer med denne tenkningen å legge sekretariatsfunksjonen for forlikrådene til politiet, og har antydnet at en kan etablere frittstående sekretariater eller meglingskontorer på grunnplanet, underlagt Domstoladministrasjonen. Departementet vil peke på at forlikrådene ikke behandler straffesaker. Spørsmålet om uavhengighet i forhold til politiet kommer derfor i et annet lys enn for de høyere domstolene. Det er viktig at forlikråde-

ne i likhet med andre domstoler er uavhengige i sin dømmende virksomhet. Den foreslåtte organiseringen vil neppe svekke forlikrådenes uavhengighet på dette punkt. Det foreligger derimot ikke samme behov for å markere uavhengighet i forhold til politiet siden politiet ikke vil ha forberedt sakene gjennom etterforskning og ikke vil opptre som part.

Et viktig pragmatisk hensyn ved valget av den enheten som har namsmannsfunksjonen som sekretariat for forlikrådet, er at det gir rom for å opprettholde dagens desentraliserte forlikrådsordning med folkevalgte forlikråd i hver kommune selv om staten overtar det økonomiske og administrative ansvaret. Det er også et moment at ordningen med direkte tvangsinn drivelse med forlikrådsbehandling av eventuelle innsigelser kan gis en mer rasjonell utforming dersom namsmannen og forlikrådssekretariatet er samme enhet. Sekretariatsfunksjonen vil sammen med tvangsfullbyrdelse og skjønn m.m. danne et godt fagmiljø for sivile rettspleie. En løsning med frittstående sekretariater for forlikrådene vil derimot innebære opprettelse av en ny etat med et stort antall små enheter uten noen slik synergieffekt. Fogdmodellen som nevnt i punkt 5.3 forutsetter et fogdekontor for hver av de 63 tingrettsjurisdiksjonene. Opprettelsen av en slik etat vil være kostbar og lite i samsvar med ønsket om forenklinger i forvaltningen. Meglingskontorer på grunnplanet er omtalt i punkt 5.5. Tanken om en meglingscentermodell ble ikke videreført. Det er dessuten senere etablert en annen løsning for konfliktrådene slik at en slik modell ikke lenger er aktuell, jf. Ot.prp. nr. 60 (2002–2003) og Innst.O. nr. 104 (2002–2003).

Når det gjelder spørsmålet om en nærmere tilknytning mellom forlikrådene og konfliktrådene, vil departementet peke på at det er store forskjeller mellom forlikrådenes og konfliktrådenes oppbygging. Forlikrådene er svært desentraliserte, kollegiale domstoler med behov for sekretariatsbistand. Konfliktrådene er ikke kollegiale organer med behov for et underordnet sekretariat. Landet er delt inn i 22 konfliktråd med en konfliktrådsleder for hvert konfliktråd. Lederen sørger for rekruttering og skolering av meglere og fordeler de innkomne sakene blant meglerne.

De øvrige organisasjonsmodellene departementet har vurdert, vil enten være meget kostbare, de sikrer ikke den nødvendige kompetanse, eller det er løsninger som samsvarer dårlig med anbefalt oppgavefordeling mellom stat og kommune. Kostnadmessig er det særlig oppbyggingen av nye etater som skiller disse modellene fra politimodellen.

Det er lagt stor vekt på å finne kostnadseffektive løsninger. Det offentliges ressurser skal utnyttes

bedre enn før, og partenes kostnader ved inndrivning av pengekrav skal bli lavere. Rasjonaliseringspotensialet for det offentlige ligger blant annet i den nære tilknytningen mellom forlikrådet og namsmannen. For fordringshavere og skyldnere ligger besparelsen i at en i kurante saker slipper å gå veien om forlikrådet.

Etter departementets mening bør jurisdiksjonsinndelingen for den sivile rettspleien på grunnplanet være knyttet til kommunestrukturen, og de sivile rettspleie gjøremålene bør utføres samlet for kommunen. Ingen organisatoriske enheter for den sivile rettspleien på grunnplanet bør derfor dekke mindre enn én kommune. Organisasjonsmodellen er fleksibel nok når en får en ordning med funksjonsbaserte driftsenheter i de største kommunene.

Oslo er med sitt saksantall både hos namsmannen og i forlikrådet i en klasse for seg. Oslo byfogdembete ønsket i sin høringsuttalelse til utredningen 1997 ikke at namsmannsavdelingen skulle innlemmes i Oslo politidistrikt. Embetet har utdypet denne holdningen i senere henvendelser. Det vises til at nærheten mellom namsmannen og domstolen har mange fordeler. En frykter at den tilliten publikum har til både namsmannen og forlikrådet, skal bli skadelidende ut fra det syn at Oslo-politiet har langt mindre tillit i befolkningen enn det som ellers er vanlig utover landet, spesielt i lensmannsdistriktene. På den annen side vil arbeidet med tvangssakene neppe være med på å bedre tilliten til politiet i Oslo.

Oslo byfogdembete er også prinsipielt imot at sekretariatet for forlikrådet skal legges til politiet. Høringsuttalelsen til utredningen 1997 var imidlertid positiv til at sekretariatsfunksjonen, stevnevitnefunksjonen og namsmannsfunksjonen ble samlet i én organisatorisk enhet. Konklusjonen fra Oslo byfogdembete den gang forstås slik at embetet var imot en løsning innenfor politiet, og at embetet ønsket en frittstående enhet i Oslo uavhengig av hva som ble valgt for landet for øvrig.

Departementet fastholder at namsmannen av prinsipielle grunner bør skilles fra domstolen også i Oslo. Det er uheldig om oppgavefordelingen mellom de forskjellige nivåene innen rettspleien varierer i forskjellige distrikter. Departementet er enig i at namsmannsoppgavene i Oslo utføres med meget høy kvalitet, men mener likevel ikke det er grunn til å gjøre unntak fra hovedmodellen for Oslo. En driftsenhet innenfor politiet forutsettes å bli like effektiv og profesjonell som de institusjoner som ivaretar oppgavene i dag.

Oslo byfogdembete antydte at enheten for Oslo kunne ligge direkte under Politidirektoratet som en mellomløsning mellom en frittstående enhet og en

enhet under Oslo politidistrikt. Departementet kan ikke se at det er tilstrekkelige praktiske grunner til det, og vil dessuten peke på at for Oslo og enkelte andre byer vil poenget med politimodellen i første rekke ligge i samlingen av det overordnede ansvaret for namsmannsfunksjonen mv. i én etat, og ikke i en nær kontakt med driftsenheter med politiooperative gjøremål i forbindelse med den daglige oppgaveutførelsen. Etter departementets mening vil derfor det faktiske grunnlag for den utvikling byfogdembetet frykter, ikke foreligge.

Plasseringen av det overordnede administrative ansvaret for forlikrådene er drøftet i punkt 6.5.3. De muligheter som foreligger på dette punkt, er etter departementets oppfatning av underordnet betydning for valget av modell.

Organiseringen vil ikke legge hindringer i veien for en samordning av lønnstrekk overfor arbeidsgivere, jf. punkt 3.8, og en eventuell bedre samordning mellom de alminnelige namsmyndighetene og særnamsmennene. I disse sammenhengene vil det være en fordel å kunne forholde seg til et ryddig namsmannsapparat med et enhetlig overordnet ansvar.

6.4 Politimodellen – innpassing av de sivile gjøremål i politiets organisasjon

6.4.1 Enhetlig tjenesteenhetsstruktur

Etter departementets mening er det i et fremtidsrettet perspektiv av stor betydning for publikum og andre at politimodellen gjennomføres på en måte som gir en ensartet tjenesteenhetsstruktur utad og en ensartet terminologi som avspeiler hvilke enheter som har hvilke gjøremål. Tjenesteenhetens navn bør gi en så klar og entydig beskjed som mulig om hvilke oppgaver enheten har og for så vidt

også om hvilket geografisk område den dekker. Når reformen er gjennomført, vil det innenfor politiet være tre typer tjenesteenheter: enheter med både polititjeneste og sivile rettspleiegjøremål, enheter med polititjeneste uten sivile rettspleiegjøremål og enheter som bare har sivile gjøremål. Etter departementets oppfatning er den terminologien som fremgår av tabell 6.1 velegnet til å oppnå klarhet og entydighet. Navnet på tjenesteenhetene, lederne av enhetene og enhetenes jurisdiksjonsområder vil avspeile hvilken oppgaveportefølje enheten har. Etter departementets mening bør denne tjenesteenhetsstrukturen og de valgmuligheter den åpner for, fremgå av politiloven. Om forholdet mellom «tjenesteenheter» og «driftsenheter» vises til punkt 6.4.2.

Ved vurderingen av om de sivile rettspleiegjøremålene bør ivaretas av en egen enhet, vil et viktig moment være hvor stor denne enheten i tilfellet blir. Det henger nært sammen med folketallet i den enkelte kommune. Det bør også tas hensyn til lokale tradisjoner og ønsker.

Selv om det også i dag finnes lensmenn med bare sivile gjøremål, er det innføringen av namsfogdkontorer i Oslo og andre større byer som innebærer den viktigste endringen. Andre steder innføres det ikke nye organisasjonsformer, men det kan nok for enkelte i en overgangsfase virke noe fremmed at betegnelsen lensmannskontor skal benyttes på enkelte steder hvor en tidligere har brukt betegnelsen politistasjon. I denne kategorien vil en del mindre byer og større tettsteder ligge.

Den arbeidsgruppen som det er redegjort for i punkt 3.12, foreslo endringer i politiloven § 16 samt opphevelse av § 17. En vurdering av disse forslagene må ses i sammenheng med den enhetlige tjenesteenhetsstrukturen og den enhetlige terminologien som det er redegjort for ovenfor. Departementet er enig med arbeidsgruppen i at politistasjonsområdene bør omtales i § 16 på lik linje med lensmannsdi-

Tabell 6.1 Tjenesteenheter i politiet med ulik sammensetning av oppgavene

Gjøremål	Tjenesteenhet	Distriktsbetegnelse	Ledertittel
Både politigjøremål og sivile rettspleiegjøremål	Lensmannskontor	Lensmannsdistrikt	Lensmann
Bare politigjøremål (geografiske tjenesteenheter)	Politistasjon	Politistasjonsdistrikt	Politistasjonssjef
Bare sivile gjøremål	Namsfogdkontor	Namsfogddistrikt	Namsfogd

striktene, men foretrekker uttrykket «politistasjonsdistrikt», som samsvarer bedre med terminologien for øvrig og alminnelig språkbruk i etaten. Den enhetlige strukturen krever imidlertid at også namsfogddistriktene nevnes. Som arbeidsgruppen foreslo, bør enhetslederne også nevnes i bestemmelsen. På den måten blir bestemmelsene i § 17 om polititjenesten i lensmannsdistriktene overflødig. Arbeidsgruppens betraktning om at politistasjonssjefer burde ha kompetanse i namssaker faller for så vidt på siden med de betegnelsene departementet går inn for. Med tanke på lensmannsdistriktene deler imidlertid departementet den oppfatningen som Hordaland politidistrikt ga uttrykk for under høringen, jf. under punkt 3.12.

Arbeidsgruppens forslag om at kompetansen til å fastsette den geografiske enhetsstrukturen innen det enkelte politidistrikt skulle flyttes fra Kongen til departementet, er behandlet i punkt 6.4.2.

6.4.2 Forholdet mellom tjenesteenheter og driftsenheter

Uttrykket «tjenesteenhet», slik det er brukt i punkt 6.4.1 og tabell 6.1, sikter til den faglige siden av gjøremålene og hvordan etaten fremstår utad. Det sikter ikke til den interne organiseringen av budsjett- og personalansvar mv. og er derfor ikke sammenfallende med uttrykket «driftsenhet». Justiskomiteen redegjorde i Budsjett-innst. S. nr. 4 (2003–2004) for hvordan en ved å organisere flere tjenesteenheter som én driftsenhet kan opprettholde et desentralisert apparat overfor publikum samtidig som den interne organiseringen effektiviseres, jf. punkt 3.13. En slik organisering kan være en god løsning enkelte steder, og departementet foreslår derfor at det åpnes for det. I dag må uttrykket «lensmannsdistrikt» i politiloven §§ 16 og 17 trolig forstås slik at det sikter til lensmannsdistrikter både som tjenesteenheter og driftsenheter.

Når flere lensmannsdistrikter organiseres som én driftsenhet, vil de opprinnelige lensmannsdistriktene bestå. Det har betydning for lensmannens stedlige kompetanse i de sammenhenger der loven legger oppgaver til lensmannen. Lensmannen i distriktet vil ha den faglige ledelsen ved lensmannskontoret. På den annen side vil alle administrative ledelsesfunksjoner, som budsjett- og personalansvar og virksomhetsplanlegging m.m., bli ivaretatt av den lensmannen som er driftsenhetsleder for lensmannsdistriktene. Driftsenhetslederen vil også ha personalansvar for de andre lensmennene innen driftsenheten. Det vil være driftsenhetslederen som deltar på styringsmøter ol. i politidistriktet.

Etter departementets mening vil det ikke gi god

mening å legge de sivile rettspleiegjøremålene til en tjenesteenhet uten politigjøremål som ikke samtidig er en egen driftsenhet. En befinner seg i slike tilfeller i den andre enden av skalaen med hensyn til bosettingsmønster enn i de tilfellene der det er aktuelt å organisere flere lensmannskontorer som én driftsenhet. Der det befolkningsmessig ligger til rette for å opprette et namsfogdkontor, vil det ikke samtidig foreligge geografiske hensyn som tilsier at namsfogdkontoret organiseres som en av flere tjenesteenheter innen samme driftsenhet. I de valgmuligheter som politiloven stiller opp, bør det derfor forutsettes at namsfogdkontorene skal være egne driftsenheter.

Etter lovforslaget i proposisjonen her vil det være adgang til å organisere flere lensmannskontorer, og for så vidt også politistasjoner, som én driftsenhet. Det fremgår for det første av merknadene til endringene i politiloven § 16 der det skisseres at uttrykkene lensmannsdistrikt og politistasjonsdistrikt skal forstås som betegnelser på tjenesteenheter og ikke som betegnelser på driftsenheter. For det annet vil det fremgå motsetningsvis av lovforslaget ved at det fastsettes at namsfogdkontorer skal være egne driftsenheter.

Arbeidsgruppen som utredet endringer i politiloven, jf. punkt 3.12, foreslo at kompetansen til å fastsette den geografiske enhetsstrukturen innen det enkelte politidistrikt skulle flyttes fra Kongen til departementet. Med den utformingen av politiloven § 16 som foreslås i proposisjonen her, vil Kongens kompetanse være knyttet til tjenesteenhetsstrukturen og ikke til driftsenhetsstrukturen. Etter departementets mening er det en god løsning. Det vil ligge til departementet å fastsette driftsenhetsstrukturen med mindre kompetansen delegeres til Politidirektoratet.

6.4.3 Politimesterens instruksjonsmyndighet

Politimesterens myndighet i forhold til den sivile rettspleien på grunnplanet har vært et noe omstridt tema siden sammenslåingen av politiet og lensmannsetaten i 1994. En avklaring vil være et nødvendig ledd i den omorganiseringen og oppryddingen som departementet nå foreslår. Utgangspunktet ligger i politiets hierarkiske oppbygging. For de sivile rettspleiegjøremålene begrenses dette imidlertid noe av de hensyn som gjør seg gjeldende på det området. Spørsmålet ble drøftet i utredningen 1997 på følgende måte (punkt 4.2):

«Etter sammenslåingen av politi- og lensmannsetaten til én etat har det vært usikkerhet og ulike oppfatninger om i hvilken utstrekning politi-

mesteren har instruksjonsmyndighet overfor lensmannen når det gjelder rettspleiegjøremålene. I utredningen her er det mer interessant å utdype hvilken instruksjonsmyndighet politimesteren bør ha i fremtiden, enn å beskrive hvilken myndighet politimesteren må anses for å ha i dag, selv om svarene nok i stor utstrekning faller sammen.

På den ene side vil det virke fremmedartet innen den sivile rettspleien på grunnplanet om overordnede administrative myndigheter kunne gi instruksjer om saksbehandlingen i enkelttilfeller eller om utfallet av sakene. Særlig prinsipielt betenkelig ville det bli dersom en forfulgte forvaltningshierarkiske synspunkter så langt at Justisdepartementet, eller rettere sagt Kongen i statsråd, som øverste politimyndighet i riket, kunne gi slike instruksjer. Det ville heller ikke harmonere med rettsmiddelordningene innen den sivile rettspleien på grunnplanet om enheter som var administrativt overordnet den enheten som var loven la oppgaven til, kunne instruere i enkelttilfeller. Utgangspunktet for vurderingen av hva som er «naturlig» eller «passende», bør heller være tradisjoner og prinsipper innen rettspleien enn tradisjoner og prinsipper hentet fra politiet og påtalemyndighetens partsoppgaver i straffesaker og politiets forvaltnings- og ordensoppgaver. I Veierød-utvalgets rapport [Overføring av det administrative ansvaret for lensmannsetaten fra fylkesmann til politimester 17.mars 1993] synes det heller ikke forutsatt at overordnede nivåer innen politiet skal ha myndighet til å gi instruksjer i enkelttilfeller innen rettspleieoppgavene, jf rapporten side 7 der det uttales:

«... På den sivile sektor forholder lensmennene seg først og fremst til nams- og skifterettene (herredsrettene), men det er også behov for at den som har det administrative ansvaret, har innsikt i og forståelse for disse saksområdene. Dette er nødvendig selv om lensmennene både har rett og plikt til på selvstendig grunnlag å treffe beslutninger av rettsbindende virkning etter tvangsfullbyrdsloven, gjeldsordningsloven, skjønnsloven m.v. ...»

På den annen side skal politimesteren ha «ansvar for strategisk ledelse og styring av virksomheten i distriktet», jf st prp nr 1 (1994–95) JD side 85, og «det overordnede ressurs- og resultatansvar for all tjeneste i politidistriktet», jf rundskriv G-18/94 side 5. Styringsoppgavene innen et politidistrikt er nærmere utviklet i Veierød-rapporten side 34 – 38.

På bakgrunn av politimesterens overordnede lederrolle og samlede resultatansvar må politimesteren kunne gi instruksjer om prioriteringsspørsmål, både om prioriteringen mellom sivile gjøremål på den ene siden og politigjøre-

mål på den annen og om prioriteringen mellom ulike typer av sivile gjøremål. Politimesteren må også kunne gi saklig begrunnede instruksjer om prioriteringen mellom saker innenfor samme sakstype, f eks at gjeldsordningssaker der gjeldsproblemene volder skyldneren eller dennes familie store psykiske problemer, i rimelig utstrekning skal prioriteres fremfor andre gjeldsordningssaker. Også arbeidsrutiner må politimesteren kunne gi instruksjer om, f eks om at utleggsforretninger i fjerntliggende deler av distriktet skal samles opp over en rimelig periode slik at flere saker kan behandles under samme utreise eller slik at også saker av andre typer kan tas under samme utreise. For rettspleiegjøremålene er det imidlertid verdt å huske at lovens ordning er at de saker som partene bringer inn for rettsapparatet, skal gis en forsvarlig saksbehandling i samsvar med loven innen rimelig tid, slik det også er innen rettsapparatet for øvrig. Spillerommet for instruksjer om prioriteringer med hensyn til de sivile rettspleiegjøremålene vil derfor være begrenset.

På den annen side er det klart at politimesteren ikke bør kunne gi instruksjer om utfallet av enkeltsaker eller generelle instruksjer om forståelsen av de lover som regulerer utfallet. Politimesteren bør f eks ikke kunne gi generelle instruksjer eller instruere i enkelttilfeller om hvilke typer formuesgoder det under utleggsforretninger fortrinnsvis skal tas utlegg i, om hva skyldneren skal få beholde til underhold av seg og sin husstand ved utleggstrekk, om hvorvidt tvangssalg av løsøre bør gjennomføres ved medhjelper, eller om i hvilken utstrekning lensmannen bør avslå søknader om gjeldsordning. Dette utelukker imidlertid ikke at politimesteren ber lensmennene redegjøre for sin praksis, og heller ikke at politimesteren henstiller til lensmennene om å vurdere om praksis bør endres. I særlige tilfeller må dessuten politimesteren kunne gi klar beskjed om at saker som uten god grunn har blitt liggende ubehandlet i lang tid, skal tas under behandling umiddelbart.»

Etter departementets mening gir denne beskrivelsen et riktig bilde av den instruksjonsmyndigheten som overordnede myndigheter bør ha vis-a-vis lensmannen og namsfogden når det gjelder de oppgavene innenfor den sivile rettspleien på grunnplanet som de forskjellige lovene legger til lensmannen og namsfogden. Dersom flere lensmannskontorer organiseres som én driftsenhet, jf. under punkt 6.4.2, vil driftsenhetslederens instruksjonsmyndighet være begrenset på samme måte som for andre overordnede innen politiet.

Som et ledd i den overordnede styringen av de sivile gjøremålene vil det i tildelingsbrev fra departementet bli satt klare kriterier for saksbehand-

lingstiden m.m. for de sivile sakene slik at en ikke risikerer at restanser på politisiden forplanter seg. Disse styringssignalene forutsettes videreført til de enhetene som har slike gjøremål.

6.4.4 Opprydding i lovbestemmelser om politi- og lensmannsetaten

Som et ledd i den enhetlige organiseringen som foreslås i proposisjonen her, mener departementet at tiden er moden for en opprydding i mange lovbestemmelser om politi- og lensmannsetaten som siden sammenslåingen av politiet og lensmannsetaten i 1994 har hatt et misvisende preg. I utredningen 1997 ble det fremholdt at «[m]ed utgangspunkt i at «lensmannsdelen» av politi- og lensmannsetaten er en del av norsk politi på samme måte som de øvrige deler av politiet, bør det ... foretas en opprydding i lovverket ... slik at «politiet» entydig etableres som overbegrepet og lensmannsbetegnelse som et underbegrep» (side 37). Utredningen inneholdt et lovforslag om det, der hovedpunktene var:

- Uttrykket «politi- og lensmannsetaten» erstattes av uttrykket «politi». Uttrykket er tungvint og kan gi inntrykk av at det eksisterer en todeling innen etaten.
- Lensmannsloven oppheves og bestemmelser som eventuelt bør videreføres, overføres til politiloven. Slike korte lover om temaer som like godt kan behandles i en bredere lov på området, er generelt regnet som dårlig lovstruktur.
- Lovbestemmelser som sier at oppgaver som ligger til politiet, i lensmannsdistriktene skal ligge til lensmannen, er overflødige og bør oppheves.
- Lovbestemmelser som legger oppgaver til lensmannen og føyer til at de utenfor lensmannsdistriktene skal ivaretas av politiet, bør skrives om slik at oppgaven legges til politiet.

Departementet er enig i at det bør foretas en slik forenkling av lovbestemmelsene om politi- og lensmannsetaten. Etter departementets mening må de typer bestemmelser som er nevnt i de to siste strekpunktene, i dag tolkes på bakgrunn av sammenslåingen av politiet og lensmannsetaten i 1994 og politiloven fra 1995. Det er derfor neppe grunnlag for å anta at de foreskriver en annen oppgavefordeling internt i politiet enn den som følger av politiloven, eller innskrenker overordnet politimyndighets adgang til å organisere tjenestene.

Etter domstolloven § 218 kan lensmennene drive slik rettshjelpsvirksomhet som lensmannsloven åpner for. «Fastlønnsavtalen» fra 1993 utelukker imidlertid at lensmennene gjør det. Dessuten må lensmenn som ønsker å gjøre det, stille en sikkert

på 3 000 000 kroner etter forskriften til domstollovens regler om rettshjelpsvirksomhet. Bestemmelsene om lensmennenes adgang til å drive rettshjelpsvirksomhet er derfor tomme bestemmelser, som av prinsipielle grunner heller bør oppheves enn bli stående.

Bestemmelsen i brukthandelova om at lensmannen kan drive auksjonsvirksomhet etter oppdrag fra offentlig myndighet uten tillatelse fra politiet, er hentet fra handelsloven 1980. Den bryter med lensmennenes plass i politiet etter sammenslåingen av politiet og lensmannsetaten i 1994 og bør derfor etter departementets mening oppheves.

Når det gjelder de lovmessige konsekvenser av den oppryddingen som er skissert ovenfor, vises til lovforslaget avsnitt I nr. 1, 4 (domstolloven §§ 218 og 219), 7, 10 (skifteloven § 77), 11, 12, 16, 17, 18, 22 (opphevelse av lensmannsloven), 23, 25, 34 (tvangfullbyrdelsesloven §§ 5–1 og 6–2), 37 (politiloven) og 39. I lensmannsloven er det bare tilsettingsmåten fastsatt i § 2 som det kunne være ønskelig å videreføre i lovs form i politiloven. Denne tilsettingsmåten kan imidlertid like godt fastsettes av departementet i medhold av politiloven § 19 femte ledd.

Enkelte lover bestemmer at vedtak truffet av lensmannen i førstestans skal kunne klages inn for politimesteren. En vurdering av disse bestemmelsene med tanke på om politistasjonssjefer burde likestilles med lensmenn, eller om bestemmelsene i stedet burde oppheves, faller utenfor den ramme departementet har trukket opp for proposisjonen her. Departementet vil eventuelt komme tilbake til spørsmålet. Det samme gjelder de bestemmelsene i straffeprosessloven som skiller mellom lensmenn og politistasjonssjefer, samt bestemmelsene i vernepliktsloven § 24 om sammensetningen av innrullingsnemnda i kommuner utenfor lensmannsdistriktene.

6.5 Forlikrådet

6.5.1 Innledning

Organisasjonsendringene i den sivile rettspleien på grunnplanet berører to samfunnsinstitusjoner med lange tradisjoner og en sterk posisjon i lokalmiljøene: forlikrådene og lensmennene. Det har vært en grunnleggende premisse at forlikrådene som institusjon skal bestå. Det skal fortsatt være forlikråd i hver kommune, og medlemmene skal velges av kommunestyret som i dag.

6.5.2 Sekretariatsfunksjonen for forlikrådet

I de vanlige domstolene er det domstolens leder som også har ansvar for administrative oppgaver knyttet til sakene, og domstolslederen er kontorpersonalets overordnede. Når sekretariatsfunksjonen for forlikrådene legges til et organ utenfor domstolen, krever oppgavefordelingen mellom domstol og sekretariat større omtanke. Nettopp fordi sekretariatet ligger utenfor domstolen, går departementet inn for at oppgavefordelingen regelfestet i forskrifts form. Det vil også gi en mer ensartet oppgavefordeling på landsbasis. I forskriften vil det bli lagt vekt på overordningsforholdet mellom forlikrådets leder på den ene siden og lensmannen og namsfogden som sekretariat på den andre siden, samt på politiets behov for klare rammer for hvor stor innsats forlikrådet skal ha anledning til å kreve. Det kan vanskelig regelfestet i minste detalj hvordan arbeidsfordelingen mellom domstolen og sekretariatet skal være, men en del spørsmål bør løses i forskrifts form.

Sekretariatet bør ha ansvaret for mottakelse av klager og tilsvær, journalføring, regnskapsføring og saksforberedelse som berømmelse av saker og innkalling av partene. Dersom forlikrådet ønsker det, bør sekretariatet delta i møtene for å holde orden på dokumentene og renskrive avgjørelser og forlik, og i eventuelle formøter der sakene for neste møte gjennomgås. Sekretariatet bør ha ansvar for oppfølging etter møtene i form av forkynning av avgjørelser og arkivering av dokumenter m.m.

Sekretariatet bør antakelig gis i oppgave å motta og nedtegne muntlige klager og tilsvær slik at forlikrådet på denne måten blir tilgjengelig for publikum i alminnelig åpningstid. Forlikrådet bør kunne be sekretariatet om å lage utkast til uteblivelsesdommer og dommer avsagt på grunnlag av at innklagede i tilsvær har godtatt klagerens påstand. Forlikrådet bør derimot ikke kunne be sekretariatet om å utforme utkast til dommer der det er reell tvist mellom partene, eller utkast til forlik som forlikrådet kan fremlegge for partene i et forsøk på å oppnå enighet.

Sekretariatet vil ha som oppgave å attestere utbetalinger til forlikrådets medlemmer og sende regningene videre til Justisdepartementet for anvisning og utbetaling, med mindre departementet delegerer dette til sekretariatet.

Enkelte steder vil et lensmannskontor være sekretariat for flere forlikråd. Oversikten over aktører innen den sivile rettspleien på grunnplanet i vedlegget i proposisjonen her viser hvor det vil være tilfellet. Den foreslåtte organisering legger ikke bindinger på politiets geografiske organisering i

fremtiden. Ved en eventuell sammenslåing av lensmannsdistrikter vil kontoret måtte betjene tilsværende flere forlikråd.

Det er ikke nytt at lensmannen kan ivareta oppgaven som sekretær for forlikrådet. Da utredningen 1997 ble skrevet, var det 137 kommuner som hadde engasjert lensmannen eller en annen ansatt ved lensmannskontoret som sekretær. Det hadde da noen år vært en nedgang i slike løsninger på grunn av lensmennes «fastlønnsavtale» fra 1993. Denne løsningen er mindre vanlig i dag. Når oppgaven legges til lensmanns- eller namsfogdkontoret som en alminnelig ordning, blir det som en ordinær del av arbeidet. Det er ingen forutsetning at det er lensmannen eller namsfogden selv som skal utføre oppgavene. Dette vil antakelig bare være aktuelt ved de minste kontorene. Oppgaven skal utføres som en tjenesteplikt uten tilleggs godtgjørelse.

Regnskapsansvaret for forlikrådene omfatter innkreving av gebyrene. Det er Gebyrsentralen i Brønnøysund som i dag krever inn gebyr for de ordinære namsmenn. Det vil være rasjonelt å benytte den samme ordningen for forlikrådsgebyrene, jf. under merknadene til rettsgebyrloven § 7.

I departementets forslag til sekretariatsløsning ligger det ingen forutsetning om at forlikrådets møter holdes hos sekretariatet, jf. forslaget til utforming av domstolloven § 28 der det i tredje punktum bestemmes at møtene holdes på det sted i forlikrådsretsen som forlikrådet fastsetter. For å understreke og synliggjøre at sekretariatsfunksjonen ikke er et av lensmannskontorets politigjøremaal, bør det ikke bruke de samme brevarkene og konvoluttene i sekretariatsfunksjonen som ved utøvelsen av politigjøremaal.

6.5.3 Det overordnede ansvaret for forlikrådene

Det overordnede ansvaret for forlikrådene er i dag delt mellom flere aktører. Kommunene har det økonomiske og administrative ansvaret, Justisdepartementet har ansvaret for regelverket, og fylkesmennene har følgende oppgaver i forhold til forlikrådet i henhold til domstolloven:

- godkjenning av flere forlikråd i kommunen (§ 27)
- godkjenning av møteplan for forlikrådet (§ 28)
- godkjenning av valg til forlikrådet (§ 58 første ledd)
- tilsyn med forlikrådet (§ 58 annet ledd)
- oppnevning av stedfortreder (§ 59)
- mottakelse av dommerforsikring (§ 60)

Dagens opplæringstilbud til forliksrådsmedlemmer og sekretærer er det nærmest utelukkende Samarbeidsutvalget for forliksråd og hovedstevnevitner (SFH) som står for i samarbeid med de enkelte fylkesmennene. SFH er en frivillig forening med forliksråd og kommunale hovedstevnevitner som medlemmer.

Når sekretariatsfunksjonen legges til lensmanns- og namsfogdkontorene, vil de overordnede myndighetene innen politiet få det overordnede økonomiske og administrative ansvaret for denne siden av forliksrådets virksomhet. Det vil også være politiets ansvar å sørge for skolering og faglig oppdatering for det personalet som ivaretar sekretariatsfunksjonen. På dette punkt vil det være naturlig å bygge på arbeidet til SFH.

Det overordnede økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådene som kollegiale domstoler bør imidlertid av prinsipielle grunner ikke legges til politiet. En viktig del av omorganiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet er at kommunene skal fritas for det administrative og økonomiske ansvaret de i dag har. Ansvaret for forliksrådet som kollegial domstol bør derfor ikke bli liggende i kommunen. En løsning som vil være i godt samsvar med forliksrådenes funksjon som domstol og med hvordan de øvrige domstolene administreres, vil være å legge oppgaven til Domstoladministrasjonen. Selv om departementet er innstilt på å beholde forliksrådet som en billig, folkelig og desentralisert tvisteløsningsmekanisme i sivile rettstvister, jf. punkt 6.5.5, ønsker departementet imidlertid ikke å foreslå en slik rolle for Domstoladministrasjonen før forliksrådenes plass i rettspleien i fremtiden er endelig avklart i forbindelse med arbeidet med ny tvistelov. Dersom Tvistemålsutvalgets forslag til utforming av forliksrådsordningen skulle bli fulgt opp, bør den overordnede økonomiske og administrative styringen av forliksrådene muligens heller legges til det nyopprettede Sekretariatet for konfliktrådene som administrerer konfliktrådsordningen. I denne situasjonen har departementet valgt å gå inn for at det overordnede økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådene som kollegiale domstoler inntil videre blir liggende i departementet. Med tanke på ansvaret for kompetanseutviklingen vil det være naturlig for departementet å anmode SFH om å fortsette sin virksomhet.

På sikt bør fylkesmennene fritas for sin tilsynsfunksjon overfor forliksrådene, men så lenge det overordnede ansvaret blir værende i departementet, er det behov for å beholde denne oppgaven hos fylkesmannen. Tilsynsansvaret vil imidlertid ikke omfatte sekretariatsfunksjonen direkte siden det overordnede ansvaret på dette punkt ligger i politi-

et. Svikt på sekretariatssiden som slår ut i svikt hos forliksrådet som kollegial domstol vil indirekte omfattes av fylkesmennenes tilsyn.

Det vil fortsatt være behov for at fylkesmennene godkjenner valget av forliksrådsmedlemmer før forliksrådet trer i funksjon. Denne oppgaven har dessuten sammenheng med fylkesmennenes alminnelige tilsyn med kommunene. Fylkesmannens oppgaver i forbindelse med dommerforsikringer har sammenheng med godkjennelsen av valgene og bør derfor også bli liggende hos fylkesmannen. Oppnevning av stedfortredere bør skje med en viss lokalkunnskap. Også denne oppgaven bør beholdes hos fylkesmannen uavhengig av hvor det overordnede ansvaret blir plassert i fremtiden.

Det er i dag bare tre kommuner som har flere forliksråd. I fremtiden vil behovet være mindre. En deling bør da skje i form av avdelinger innenfor samme domstol, det vil si innenfor samme forliksråd. Slike saker kan reise spørsmål som bør løses likt for hele landet. Myndigheten til å godkjenne slike ordninger foreslås derfor lagt til departementet, jf. under merknadene til endringene i domstolloven § 27.

Fylkesmennene blir nok i praksis sjelden forelagt forliksrådets møteplan til godkjennelse. Det er ikke behov for en slik godkjennelsesfunksjon, jf. nærmere under merknadene til endringene i domstolloven § 28.

6.5.4 Prosessfullmektiger og medhjelpere

Den alminnelige regelen i tvistemålsloven § 43 er at en part har rett til å la seg representere av prosessfullmektig i rettergang. Hvem som kan være prosessfullmektig, er nærmere regulert i § 44. I forliksrådet har parter som bor i kommunen, som utgangspunkt personlig møteplikt. Hvem som kan møte som fullmektig eller medhjelper for en part, er nærmere regulert i tvistemålsloven § 279, jf. § 288 a.

Spørsmålet om fullmektiger og medhjelpere i forliksrådet er behandlet av Tvistemålsutvalget, jf. NOU 2001:32 Rett på sak Bind A kap. 10.10.12. Utvalget finner det prinsipielt problematisk at stevnevitner kan møte som fullmektig for parter og viser blant annet til kravet til uavhengighet og upartiskhet i Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6. Utvalget foreslår derfor som en praktisk løsning at kommunene i stedet pålegges å oppnevne et utvalg av faste møtefullmektiger for parter som har behov for en slik bistand.

Under høringen av Tvistemålsutvalgets utredning var det få høringsinstanser som uttalte seg uttrykkelig om dette forslaget. Norske Inkassobyrå-

ers Forening støttet det. Slik må også uttalelsene fra Den Norske Advokatforening og Nittedal forliksråd antakelig forstås. Bergen forliksråd uttalte at det «bør da være grenser for hvilke nærmest bagatellmessige særoppgaver som skal tillegges kommunene».

Justisdepartementet er enig med Tvistemålsutvalget i at det må finnes en ordning slik at forliksrådets upartiskhet ikke kan trekkes i tvil samtidig som utenbygdsparter kan finne en fullmektig til å representere seg uten store utgifter. Så langt Justisdepartementet kjenner til, benyttes personer med tjenestetilnytning til den sivile rettspleien på grunnplanet kun i begrenset utstrekning som partsrepresentanter i dag. I sentrale strøk dekkes behovet som oftest gjennom et samarbeidsnett inkassobyråene imellom, slik at de stiller fullmektiger for hverandre. I utkantkommuner kan det imidlertid være vanskelig for utenbygdsparter å finne noen som kan representere seg uten uforholdsmessige kostnader.

Etter departementets mening bør en opprydding på dette punkt skje samtidig med omorganiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet, og det foreslås derfor at Tvistemålsutvalgets forslag følges opp. I sentrale strøk vil behovet for å møte med fullmektig antakelig fortsatt i de fleste tilfellene bli tatt hånd om av samarbeidsnettet inkassobyråene imellom, men for de tilfellene der det er innklagede som ikke bor i kommunen eller saken dreier seg om annet enn inndrivning av pengekrav, vil ikke dette nettet dekke behovet. Også i slike situasjoner vil Tvistemålsutvalgets forslag gi en god løsning.

Tvistemålsutvalget foreslo å legge ansvaret for opprettelsen av utvalget til kommunen som administrativt ansvarlig for forliksrådet. Selv om det i proposisjonen her foreslås å overføre det administrative ansvaret for forliksrådene til staten, bør det fortsatt være kommunen som oppnevner utvalget. Det vil være prinsipielt uheldig å legge oppgaven til forliksrådet eller dets sekretariat, og oppnevningen må skje med lokalkunnskap. Det vil imidlertid være en meget beskjeden oppgave for kommunen som kan delegeres til administrasjonen. I alle kommuner vil det høyst sannsynlig være folk uten tilknytning til forliksrådet som egner seg og som er villige, men som i dag ikke har adgang til å opptre som fullmektig på grunn av «vinkelskriver»-forbudet. Kommunens ansvar for fullmektigene vil være begrenset til å utvise rimelig aktsomhet ved utvelgelsen og til å fjerne vedkommende fra utvalget dersom kommunen får kjennskap til forhold som gjør det utilrådelig å la vedkommende fortsette. For den nærmere utformingen av ordningen vises til merknadene til endringene i tvistemålsloven § 44.

6.5.5 Departementets syn på forliksrådenes fremtid

Etter Tvistemålsutvalgets forslag til ny tvistelov omtalt i punkt 3.10 skal det ikke være en forutsetning for å bringe en sak inn for tingretten, at en har forsøkt å løse den i forliksrådet. Forliksrådet skal ikke ha kompetanse til å avsi dommer i saker der det er reell tvist mellom partene. Et medlem ønsker imidlertid at forliksrådet skal beholde denne kompetansen i saker der tvistesummen er under to ganger folketrygdens grunnbeløp. I dag ville en slik grense ligget på 113 722 kroner. Ved siden av spørsmålet om direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav og spørsmålet om organiseringen av sekretariatsfunksjonen og ansvarsfordelingen mellom stat og kommune, er dette de to viktigste spørsmålene knyttet til forliksrådsordningens fremtid.

Etter departementets syn representerer forliksrådsordningen et verdifullt element i den sivile rettspleien. Verdien ligger ikke i masseproduksjonen av uteblivelsesdommer, der det foreslås andre løsninger i proposisjonen her, men i de mange sakene der forliksrådet bidrar til at reelle tvister løses, jf. punkt 2.2. Forliksrådsordningen er en rimelig, folkelig og desentralisert tvisteløsningsmekanisme. Den bidrar også til en verdifull avlastning av rettsapparatet for øvrig. Departementet er enig med dem som hevder at det forekommer tilfeller der forliksrådene ikke har hatt en helt heldig hånd med enkelte saker, men er ikke enig med dem som hevder at det foreligger en systemsvakhet. Departementet har uansett tro på at den organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet som foreslås i proposisjonen her og den avlastningen som adgangen til direkte tvangsinndrivelse vil medføre, vil føre til at forliksrådene vil bli enda bedre egnet til å løse saker med reelle tvister. Den nye organiseringen vil dessuten bidra til større likhet forliksrådene imellom i hvordan de utøver sin myndighet. Den nye organiseringen vil også medføre at det lettere vil bli grepet tak i eventuelle tilfeller av uakseptabelt lang saksbehandlingstid.

På denne bakgrunnen mener departementet at en bør opprettholde dagens hovedregel om at saker skal være forsøkt løst i forliksrådet, før de kan bringes inn for tingretten. Hvilke unntaksregler en bør ha, vil bli vurdert i arbeidet med proposisjonen om en ny tvistelov. Departementet mener dessuten at forliksrådet bør beholde kompetansen til å pådømme saker med reell tvist, i hvert fall i saker om formuesverdier der tvistesummen er under to ganger folketrygdens grunnbeløp. Om det bør settes et slikt tak og om det eventuelt bør ligge høyere enn

ved to ganger folketrygdens grunnbeløp, vil bli vurdert nærmere i arbeidet med ny tvistelov.

6.6 Andre oppgaver innen den sivile rettspleien på grunnplanet

Det foreslås ingen endringer i namsmannens oppgaver. Adgangen til direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav vil imidlertid føre til at saksmengden vil bli betydelig påvirket, jf. under punkt 6.2.

En del skjønn avholdes i dag som lensmannsskjønn i lensmannsdistriktene og av tingretten utenfor lensmannsdistriktene. Det samme gjelder naturskadetakster. For partene vil lensmannsskjønn ofte falle rimeligere og enklere enn rettslig skjønn, bl.a. fordi det ved lensmannsskjønn skal delta to skjønnsmenn, mens det ved tingretten som hovedregel skal delta fire skjønnsmenn. Når skjønnet holdes av tingretten, vil dessuten partene oftere føle behov for å engasjere advokat. Prinsipielt sett er det ønskelig at tilbudet til partene skal være det samme over hele landet. I utredningen 1997 ble det derfor foreslått at de skjønn som i lensmannsdistrikter holdes av lensmannen, i andre distrikter skulle holdes av enheten for sivile rettspleiegjøre-mål på grunnplanet. Under høringen var det med et mulig unntak for Stavanger byfogdembete ingen høringsinstanser som tok til orde mot det. Bodø politidistrikt mente imidlertid at det burde vurderes å avskaffe ordningen med lensmannsskjønn. På denne bakgrunn foreslår departementet i proposisjonen her at namsfogden likestilles med lensmannen når det gjelder avholdelse av skjønn. Det medfører endringer i en rekke lover. Det vises til lovforslaget avsnitt I nr. 3, 6, 8, 11, 15, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31 (rettsgebyrloven §§ 5 a og 11), 33, 35, 36, 38, 41 og 42.

Når det gjelder registrerings- og forseglingsforretninger på oppdrag av tingretten, vil oppdraget etter lovforslaget kunne gis til lensmannen eller namsfogden i den utstrekning retten ikke overlater oppdraget til bobestyrer, jf. forslaget til endringer i skifteloven § 2 og konkursloven § 80.

Dødsfall skal i dag i lensmannsdistriktene meldes til lensmannen, som igjen melder fra til tingretten. Utenfor lensmannsdistriktene gis meldingen direkte til tingretten. Når et dødsfall meldes, innhentes opplysninger om økonomiske og arvemessige forhold, samtidig som de etterlatte gis veiledning i arvespørsmål. I byene varsles tingretten som hovedregel av begravellesbyråene som en del av den tjenesten de etterlatte betaler for. I slike tilfeller faller veiledningsaspektet overfor de etterlatte

bort. På mindre steder antas det at lensmannen fortsatt har en reell oppgave overfor de etterlatte. En lovendring med sikte på at alle dødsfall skal meldes direkte til tingretten, vil derfor innebære et dårligere tilbud til publikum. På denne bakgrunn foreslås det at publikum over hele landet selv kan velge om de gir melding til lensmann eller namsfogd, eller direkte til tingretten. Dette medfører endringer i skifteloven § 12 a samt en konsekvensendring i barneloven.

Veksel- og sjekkprotester opptas i lensmannsdistriktene av lensmannen, og utenfor lensmannsdistriktene av notarius publicus, det vil si tingretten eller byfogden. I visse tilfeller kan protest opptas av hovedstevnevitnet. Med den foreslåtte organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet i byene kan det bestemmes at veksel- og sjekkprotester unntaksfritt skal opptas av lensmannen eller namsfogden. Det vises til de foreslåtte endringene i vekselloven med konsekvensendringer i rettsgebyrloven § 5 a og notarius publicus-loven fra 2002.

6.7 Den sivile rettspleien på grunnplanet på Svalbard

På Svalbard er sysselmanen namsmann. Stevnevitnefunksjonen utføres av et stevnevitne ansatt av sysselmanen. Longyearbyen lokalstyre har det økonomiske og administrative ansvaret for Svalbard forliksråd, som ble opprettet i 2001, jf. endringer i Svalbardloven ved lov 15. juni 2001 nr. 66. Skjønn og takster som i lensmannsdistrikter på fastlandet holdes som lensmannsskjønn, holdes på Svalbard som hovedregel som rettslige skjønn. Dødsfall meldes til sysselmanen.

Utgangspunktet ved vurderingen av hvordan den sivile rettspleien på grunnplanet på Svalbard bør organiseres, er at unøvendige forskjeller fra ordningene på fastlandet bør unngås. Lovteknisk kan det være en god løsning at alle særregler om den sivile rettspleien på grunnplanet på Svalbard samles i Svalbardloven. I den grad det er naturlig ut fra sammenhengen, kan enkelte regler gjentas i lovgivningen om de enkelte gjøremålene, som f.eks. i tvangfullbyrdsloven § 2–2.

På denne bakgrunn foreslås det at sysselmanen skal være sekretariat for Svalbard forliksråd. Namsmannsfunksjonen og sekretariatsfunksjonen blir da samlet på samme hånd som i resten av riket, og ansvarsfordelingen mellom staten og Longyearbyen lokalstyre blir den samme som mellom staten og kommunene på fastlandet, jf. forslaget til utforming av Svalbardloven § 8. I 2001 var det et argu-

ment mot denne løsningen at sysselmanen i egen- skap av fylkesmann skulle føre tilsyn med forliksrå- det. Etter departementets mening veier imidlertid de andre hensynene tyngre, og som det fremgår under punkt 6.5.3, tar departementet sikte på å frita fylkesmennene for tilsynsansvaret når det er funnet en endelig løsning på hvor det overordnede, admi- nistrative ansvaret for forliksrådene bør ligge.

For namsmanns- og stevnevitnefunksjonene fo- reslås det fastsatt i Svalbardloven § 5 at sysselman- nen er namsmann og hovedstevnevitne på Sval- bard. For stevnevitnefunksjonen trengs i tillegg en justering i § 11 som formuleringsmessig bringer ordningen på linje med ordningen på fastlandet.

Bare få av de lovene som omhandler lens- mannsskjønn, gjelder på Svalbard. Det foreslås at slike skjønn i disse tilfellene på Svalbard skal styres av sysselmanen, jf. endringen i Svalbardloven § 10.

Tingrettens adgang til å engasjere sysselman- nen til å holde registrerings- og forseglingsforret- ninger i boer, dekkes av formuleringene i skiftelo- ven § 2 og konkursloven § 80. Sysselmanen behø- ver ikke nevnes i disse bestemmelsene.

Det bør fremgå av loven at dødsfall kan meldes til sysselmanen, jf. forslaget til ny § 12 i Svalbard- loven.

Veksel- og sjekkprotester hører under syssel- mannen i egenkap av notarius publicus. Når den- ne oppgaven legges til lensmannen og namsføg- den, må det føyes til i Svalbardloven at oppgaven på Svalbard hører under sysselmanen, jf. forslaget til endringer i Svalbardloven § 5.

6.8 Gjennomføringen av reformen

Departementet tar sikte på at de nye lovbestemmel- sene om organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet og om direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav m.m. skal tre i kraft 1. januar 2006. Enkelte steder kan det imidlertid være praktisk å gjennomføre omorganiseringen på et tidligere tids- punkt. I ikrafttredelses- og overgangsbestemmelse-

ne nr. 5 åpnes det for det. I den grad det innebærer overføring av oppgaver fra kommunen til staten, må vedkommende kommune samtykke i at omor- ganiseringen gjennomføres før 1. januar 2006.

Når det gjelder sekretariatsoppgavene for for- liksrådet, ligger kompetansen hos de medarbeider- ne som i dag utfører oppgavene i kommunene. Det samme gjelder for namsmanns- og stevnevitnefunk- sjonene de steder disse funksjonene ivaretas av kommunen. Medarbeiderne vil som hovedregel få tilbud om å følge med oppgavene og bli ansatt i poli- tiet.

I mange kommuner utgjør sekretariatsoppga- ven bare en brøkdel av en full stilling. Medarbeider- ne har ofte andre oppgaver for kommunen som leg- ger beslag på en vesentlig større andel av arbeids- tiden. Det må settes en nedre grense for hvor små stillingsandeler som skal gi rett til å følge med opp- gaven over til staten. En passende avgrensning kan være at ansatte med 14 arbeidstimer eller mer pr. uke knyttet til sekretariatsfunksjonen får tilbud om tilsvarende stilling i staten, mens ansatte med inntil 13 timer pr. uke forblir kommunens ansvar. Det vil svare til grensen for medlemskap i Statens Pen- sjonskasse. Det samme vil gjelde for de kommunalt ansatte som ivaretar namsmanns- og stevnevitne- funksjonen der disse funksjonene i dag ligger til kommunen.

Organisering og innplassering vil bli tilpasset organisasjons- og stillingsstrukturen i politiet. De største namsmannsavdelingene ved domstolene vil bli overført som bestående enheter. Ved overføring av mindre enheter vil de tilsatte bli organisatorisk plassert i de bestående eller nye enhetene som har ansvaret for de sivile rettspleiegjøremålene.

Utover de bestemmelsene om ansattes rettighe- ter som fastlegges i loven, vil utfyllende bestemmel- ser om frister m.m. bli fastsatt av Kongen. Departementet vil også ta initiativ til at det blir inngått en egen omstillings- eller overføringsavtale. Ingen av de som overføres fra kommunen til staten, skal gå ned i lønn. Kommunal ansiennitet skal likestilles med statlig ansiennitet, og pensjonsrettigheter fra kommunen vil overføres til Statens Pensjonskasse.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Innledning

Forslagene i proposisjonen her vil ha positive økonomiske og administrative konsekvenser for privatpersoner og næringslivet, jf. punkt 7.2.

For staten vil endringene i organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet få betydelige administrative og økonomiske konsekvenser, jf. punkt 7.3 til 7.5. Det gjelder først og fremst for politiet, som vil motta oppgaver både fra kommunene og fra domstolene. Også Justisdepartementet pålegges inntil videre nye oppgaver gjennom det overordnede administrative ansvaret for forliksrådene. Det legges til grunn at virksomheter som får nye oppgaver, skal få dekket sine merutgifter. Som et insitamant til å finne frem til effektive arbeidsmåter og en god intern organisering, legges det også til grunn at ressurser som politiet frigjør etter hvert, skal kunne benyttes til å styrke etatens andre gjøremål.

Konsekvensene for kommunene er behandlet i punkt 7.6 nedenfor.

7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser for private og næringslivet

---

For fordringshavere vil adgangen til direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav fremstå som et nytt alternativ i innkrevingsprosessen. Hvilken nytte fordringshaverne vil ha av tilbudet, vil i første rekke avhenge av i hvor stor utstrekning det benyttes. Den interessen som representanter for store fordringshavergrupper viste for forslaget under høringen, tyder på at gevinsten for fordringshaverne i form av sparte utgifter og raskere innkreving totalt sett kan være betydelig. For fordringshaverne vil det også være en fordel at kostnadsterskelen for å begjære rettslig inn driving blir senket. For skyldnere vil ordningen i mange tilfeller innebære reduserte kostnader og økt rettssikkerhet.

Omorganiseringen vil gi privatpersoner og næringslivet en mer oversiktlig organisasjon å forholde seg til. Kombinasjonen av direkte tvangsinn drivelse og den nye organiseringen vil trolig føre til en styrking av forliksrådenes evne til å løse reelle tvis-

ter. En del skjønn og takster som i dag i deler av landet holdes på tingrettsnivå, skal etter forslaget i fremtiden holdes på «grunnplanet». Også det vil styrke folks tilgang til rettsapparatet.

7.3 Økonomiske konsekvenser av nye og utvidete oppgaver

Dette punktet omhandler de økonomiske konsekvensene for staten på årsbasis. Avslutningsvis omhandles engangsutgiftene ved omleggingene. Beregningene er på mange punkter usikre fordi de økonomiske konsekvensene avhenger av saksmengden. Saksmengden avhenger av mengden av misligholdte betalingsforpliktelser i den norske økonomien samt av hvordan fordringshaverne håndterer situasjonen. Det er også usikkert i hvilken utstrekning fordringshaverne vil benytte den nye adgangen til direkte tvangsinn drivelse. Disse forholdene har betydning både for innteks- og utgiftsanslagene. Uavhengig av variasjoner i saksmengde og fordringshavernes valg av inn drivelsesprosess vil imidlertid omleggingen føre til en gevinst for staten dersom apparatet er tilpasset saksmengden.

Den administrative omleggingen vil ikke i seg selv utløse større saksmengde. Adgangen til direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav vil imidlertid medføre en forskyvning fra forliksklager til utleggsbegjæringer. Departementet regner med en nedgang i sakstallet i forliksrådene med nærmere 160 000 saker. Som et utgangspunkt regner en med at disse sakene i stedet vil bli fremmet direkte for namsmannen som utleggsbegjæringer. Trekker en fra den andelen av disse sakene som også tidligere gikk til namsmannen etter behandling i forliksrådet, får en en saksøkning for namsmannen på omkring 83 000 utleggsbegjæringer. Gebyret for en utleggsforretning er 1,5 ganger rettsgebyret. Det vil for tiden siden 1,5 ganger 740 kr, som er 1 110 kr. Den tilsvarende gebyrinntekten blir derfor omkring 92 mill. kr.

Det er også sannsynlig at adgangen til direkte tvangsinn drivelse vil føre til en økning i antallet krav som forsøkes inndrevet ved rettslige skritt. Økningen i antall utleggsbegjæringer blir derfor

større enn reduksjonen i antallet forliksklager. Omfanget av økningen er vanskelig å anslå. Behovet for bemanningsøkning er derfor beheftet med betydelig usikkerhet. Saksøkningen vil imidlertid føre til økte gebyrinntekter for staten, som forholdsmessig må tilbakeføres til politiet. Foreløpig er det lagt til grunn en saksøkning på 20 prosent, som tilsvarer noe over 41 000 saker i året. De tilsvarende gebyrinntektene er nær 46 mill. kr. Et større antall utleggsforretninger hos hver namsmann gir grunnlag for forenkling og effektiv drift, slik at gebyrinntektene på landsbasis vil gi et overskudd.

Den samlede saksøkningen som påregnes hos namsmannen, er vel 124 000 saker. I tillegg til gebyret for begjæringen skal det betales et tilleggsgebyr på 1,5 ganger rettsgebyret hvis det tas utlegg hos skyldneren. Med den saksporføljen namsmennene har i dag, er det omkring 45 prosent av begjæringene som fører til at det blir tatt utlegg. En må regne med at denne andelen vil være vesentlig lavere i de nye sakene som vil bli brakt inn for namsmannen. I disse sakene vil det på den ene siden langt oftere forekomme at skyldneren gjør opp for seg før det blir tatt utlegg, og på den andre siden oftere forekomme at det ikke blir funnet noe å ta utlegg i. Det er derfor usikkert hvor mange av disse nye sakene som vil føre helt frem til at det tas utlegg og derfor skal betales tilleggsgebyr. Et forsiktig anslag er omkring 10 prosent. Det tilsvarer tilleggsgebyrer på til sammen knappe 14 mill. kr.

Med en reduksjon av antallet saker for forliksrådet på 70 prosent vil gebyrinntektene for forliksrådsbehandling bli omkring 50,3 mill. kr. Anslaget over antall saker som vil bli behandlet i forliksrådet, omfatter både saker som bringes direkte inn for forliksrådet, og saker som behandles i forliksrådet fordi skyldneren reiser innsigelser under direkte tvangsinn drivelse.

Statens utgifter ved refusjon til kommunene for namsmannsoppgaver på 6,4 mill. kr bortfaller.

Samlet vil saksøkningen hos namsmennene og overføringen av namsmanns- og stevnevitnefunksjonen fra de kommunene som har slike funksjoner i dag, kreve en styrking av kapittel 440 Politiet og kapittel 441 Oslo politidistrikt på til sammen omkring 110 mill. kr.

Overføring av ansvaret for forliksrådene vil gjennom sekretariatsfunksjonen utløse behov for bemanningsøkning i politiet. Ut fra et antatt sakstall på 68 000 saker må kapittel 440 og 441 bli tilført 48 mill. kr.

Til sammen vil det bli opprettet omkring 330 nye stillinger i politiet. Selv om disse fordeles på et stort antall enheter, vil det enkelte steder bli nødvendig med nye eller utvidete lokaler og andre økte

driftsutgifter. Kostnadene anslås til 15 mill. kr.

Den samlede styrkingen av politiets budsjett-ramme vil utgjøre vel 173 mill. kr. I tillegg kommer en overføring på om lag 48 mill. kr fra kapittel 410 Domstolene til kapittel 440 og 441 som følge av overføringen av namsmannsavdelingene ved åtte tingretter til politiet. Fordelingen mellom Oslo politidistrikt (kapittel 441) og resten av politiet (kapittel 440) vil bli fastsatt i statsbudsjettet. For øvrig vil fordelingen bli foretatt av Politidirektoratet.

Justisdepartementet får økte oppgaver gjennom det administrative ansvaret for forliksrådene som inntil videre vil bli liggende i departementet, jf. punkt 6.5.3. Merbelastningen vil bli kompensert ved en styrking av kapittel 400 Justisdepartementet med 2 mill. kr. Dette er en midlertidig styrking som vil bli overført til det organet som senere blir tildelt oppgaven på permanent basis.

Gebyrsentralen ved Brønnøysundregistrene får økt sin arbeidsmengde ved den antatte økningen i antall utleggssaker og ved innkrevningen av gebyr for forliksrådsbehandling. Merbelastningen vil bli kompensert ved en styrking av kapittel 904 Brønnøysundregistrene med 0,5 mill. kr.

Det opprettes et nytt budsjettkapittel som omfatter opplæring, godtgjørelse og reiseutgifter m.m. for forliksrådets medlemmer. Også her må det tas i betraktning at det er de enkleste sakene som bortfaller, slik at arbeidet pr. sak i gjennomsnitt for de gjenværende sakene øker. Bevilgningsbehovet er grovt anslått til 23 mill. kr og vil bli nærmere angitt i budsjettet for 2006. Også denne utgiften vil ligge innenfor de økte gebyrinntektene.

Samlet vil omleggingen gi nye inntekter for staten på omkring 208 mill. kr i 2006. Dette dekker statens utgifter, som er beregnet til omkring 198 mill. kr i et driftsår uten etableringskostnader. Etter at etableringskostnadene i oppstartsfasen er dekket, er ikke det antatte årlige overskuddet i forhold til de økte gebyrinntektene disponert.

I tillegg til utgiftene på årsbasis kommer det engangsutgifter til tilpasning av IKT-systemer, flytting og omstillingstiltak. Engangsutgiftene anslås å utgjøre inntil 25 mill. kr.

7.4 Nærmere om bemanningsbehovet

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at antall saker i forliksrådet har variert mye i perioden 1982–2002. Antallet saker har svingt mellom 96 000 saker i 1994 til 323 000 i 1988. Antallet saker i 2002 var i overkant av 226 000. De store variasjonene henger

høyst sannsynlig sammen med økonomiske og andre samfunnsmessige forhold som har betydning for mengden av misligholdte betalingsforpliktelser.

I utredningen 1997 ble det lagt til grunn at det ble brukt ca. 100 årsverk til sekretariatsfunksjonen for forliksrådene. Det ble da vist til at det i 1995 var i overkant av 100 000 saker. Justisdepartementet har foretatt en spørreundersøkelse i landets kommuner for å få oversikt over antall årsverk som benyttes til sekretariatsfunksjonen i dag. Det innsendte materialet viser at mange kommuner har problemer med å angi hvor mange årsverk som brukes. Det synes å være store variasjoner med hensyn til hvor mange saker det behandles pr. årsverk i de ulike forliksrådene. Det kan se ut til at de store forliksrådene behandler flere saker pr. årsverk enn de små, selv om det også er variasjoner blant forliksråd som har relativt sammenlignbar saksmengde. På bakgrunn av dette anser departementet at det er høyst usikkert hvor mange årsverk som samlet brukes til sekretariatsoppgavene i forliksrådene. Med store forbehold kan det antydes at det går med ett årsverk til sekretariatsarbeidet i forliksrådet pr. 1 500 saker. Et fremtidig sakstall i forliksrådet på 30 prosent av dagens, blir ca. 68 000. Det er imidlertid de enkleste sakene som faller bort, og det antas at arbeidsmengden for sekretariatet bare reduseres med 40 prosent. Det fremtidige bemanningsbehovet til sekretariatsoppgavene anslås derfor til 100 årsverk.

De fire kommunale namsmennene er også hovedstevnevitner og forliksrådssekretærer. For øvrig varierer det i hvilken grad de kommunale stevnevitnene og forliksrådssekretariatet utgjør samme organisatoriske enhet, men i de største byene er det gjerne tilfellet. Dette gjør det vanskelig å angi sikkert antall årsverk for de ulike funksjoner. Det kan antas at stevnevitnefunksjonen utenfor lensmannsdistriktene i dag utgjør omkring 7 årsverk. De kommuner som har kommunale namsmenn, antas å bruke til sammen omkring 13 årsverk på dette.

Det må opprettes til sammen 120 stillinger i politi- og lensmannsetaten til arbeidet med de nye funksjonene. Tallet inkluderer namsmannsoppgavene der de overføres fra kommunene. Namsmannsoppgavene i domstolene utgjør 107 stillinger. Det må opprettes et tilsvarende antall stillinger i politi- og lensmannsetaten i de distriktene hvor namsmannsoppgavene overføres fra tingretten til politiet. Den forskyvning fra forliksklager til utleggsbegjæringer som er nevnt under punkt. 7.3, innebærer en saksøking hos namsmannen på 83 000 saker. Det legges til grunn at politiet be-

handler 600 utleggssaker pr. årsverk. Saksøkingen tilsvarer da 138 årsverk.

Det antas at antall utleggsforretninger hos namsmannen vil øke når terskelen for tvangsinndrivelse senkes. Det er høyst usikkert hvor stor økningen kan bli og hvor raskt den vil komme. I 2002 var antall utleggsforretninger hos lensmennene og i domstolene til sammen 206 600 saker. En økning på 20 prosent utgjør 41 320 saker. Det varierer hvor mange utleggsforretninger som i dag behandles pr. årsverk. Med et gjennomsnitt på 600 saker kan det etter hvert bli behov for en bemanningsøkning på opp til 70 stillinger. Her vil imidlertid staten få en tilsvarende økning i gebyrinntektene, og politiet må kompenseres for merbelastningen i takt med utviklingen. Utenom Oslo politidistrikt fordeles stillingene av Politidirektoratet.

Behovet for nye stillinger ved Gebyrsentralen i Brønnøysund vil med elektronisk innkreving dreie seg om omkring ett årsverk.

Som en midlertidig ordning må det opprettes 4 stillinger i Justisdepartementet til de administrative oppgavene overfor forliksrådene, jf. punkt 6.5.3.

7.5 Arbeidsverktøy

Politiet har allerede et datasystem for namsmannsfunksjonen. Det er dataprogrammet NAMSAK, som brukes i behandlingen av tvangsforretninger og i gjeldsordningssakene. Det samme systemet brukes også av namsmannsavdelingene ved tingrettene, riktignok med enkelte tilpasninger for Oslo byfogdembete på grunn av det store antallet saker ved embetet. Behovet for videreutvikling av systemet for namsmannssaker er omtalt i punkt 5.7.

Politi- og lensmannsetaten må på tjenestehetsnivå ha et nytt dataverktøy som kan håndtere saksbehandlingen for forliksrådene. Hvilken løsning som skal velges, avhenger til dels av fremtidig valg av løsning for namsmannens saker, se punkt 5.7. For sekretariatsfunksjonen finnes det systemer utviklet for kommunene, men alle kommuner bruker ikke samme system. Inntil videre kan en velge blant de eksisterende saksbehandlingssystemer ut fra hva som kan tilpasses politiets øvrige verktøy på en tilfredsstillende måte, og gjennomføre de nødvendige tilpasninger. Et annet alternativ som vurderes, er å bruke domstolens nye saksbehandlingssystem LOVISA med de nødvendige tilpasninger. Uansett er det viktig at systemene utformes slik at forliksrådssaker og utleggssaker og overgangen mellom disse stadiene i en inndrivelsesprosess kan håndteres rasjonelt og effektivt.

Det er også nødvendig med et regnskapssystem som ivaretar de nødvendige krav i forhold til alle sakstyper politiet nå får ansvaret for. Det regnskapsprogrammet etaten har i dag, kan trolig tilpasses behovet for regnskapsføring.

Politi- og lensmannsetatens utstyr og nettverkskapasitet må utvides tilsvarende bemanningsøkningen.

I Oslo og eventuelt andre steder hvor det skal overføres store namsmannsavdelinger fra domstolene, må det overtas eller skaffes lokaler til de nye namsfogdkontorene. I noen tilfeller vil det bli behov for fysisk flytting av personale fra namsmannsavdelinger og kommunale namsmenn og hovedstevnevitner til lensmanns- eller namsfogdkontoret. På noen få store steder vil også sekretariatsoppgaven for forliksrådet være så omfattende at det får betydning for kontorlokalene. Det vil derfor mange steder bli behov for å utvide kontorarealet. Politiet må få øket sin budsjettamme ut fra de faktiske utgifter som vil påløpe i forbindelse med de nye oppgavene.

7.6 Økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene

Om de økonomiske konsekvensene for kommunene gjengis fra utredningen 1997 (side 71):

«*Omorganiseringsforslagene* innebærer at det økonomiske og administrative ansvaret for for-

liksrådene overføres fra kommunene til staten samt at staten overtar ansvaret for namsmannsfunksjonen de 5 stedene [nå 4] og ansvaret for stevnevitnefunksjonen de 20 stedene [nå 19] der kommunen har ansvaret for disse oppgavene i dag. For forliksrådsbehandling, tvangsfullbyrdelse og en del forkynnelser betales det gebyr. For de fleste forkynnelsene og for gjeldsordningssakene betales det ikke gebyr. Som en generell beskrivelse gjelder at forliksrådsordningen gjennomgående gir kommunen et overskudd som stiger med antall saker, mens namsmanns- og stevnevitneoppgaven er en økonomisk belastning. For de kommuner det gjelder, er imidlertid overskuddet fra forliksrådet ofte tilstrekkelig til at de tre oppgavene til sammen gir et overskudd. ...»

For kommunene vil det være en administrativ forenkling å slippe å ha ansvaret for noen del av den sivile rettspleien på grunnplanet. For enkelte kommuner vil det kunne fremstå som et mindre overgangsproblem å finne sysselsetting til funksjonærer som har ivaretatt rettspleiefunksjoner, men som av ulike grunner ikke følger med oppgavene over til staten. Det vil gjelde ansatte som har brukt en mindre del av sin arbeidstid til denne oppgaven. Gebyrinntektene fra forliksrådet har gjennomgående gitt et lite overskudd som vil falle bort på grunn av innføringen av direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav. Samlet sett vil disse konsekvensene for kommunene neppe være av nevneverdig betydning.

8 Merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget

1. Lov 20. juli 1893 nr. 2 om Stranding og Vrag

Om bakgrunnen for endringene vises til punkt 6.4.4. Som nevnt foreslås det ingen revisjon av klageordningen i § 11. Det bør imidlertid presiseres at det bare er for lensmannsdistriktene at loven legger vedtaksmyndigheten til lensmannen.

2. Lov 21. juli 1894 nr. 5 om delvis Omordning af det civile Embedsværk

§ 3 har ingen selvstendig betydning ved siden av nyere lovgivning om de oppgaver paragrafen omhandler. Siden paragrafen delvis omtaler gjøremål som foreslås omorganisert i proposisjonen her, benyttes anledningen til å oppheve den.

3. Lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner og løipestrenger mv.

Om bakgrunnen for endringen i § 16 vises til punkt 6.6. – Det følger av skjønnsloven § 11 at to skjønnsmenn skal delta. Det er det unødvendig å gjenta.

4. Domstolloven

til § 27:

Første til tredje ledd er i samsvar med dagens lov, med den forskjell at bestemmelsen om flere forliksråd er utelatt, jf. fjerde ledd.

Av de tre kommunene som i dag har flere forliksråd, er det bare Ringsaker som er inndelt i geografiske forliksrådsrettser. Slike løsninger er det neppe reelt behov for og vil dessuten bryte med ønsket om at jurisdiksjonsgrenser innen den sivile rettspleien på grunnplanet ikke skal dele en kommune i forskjellige distrikter. Selv om saksmengden for forliksrådet vil bli betraktelig mindre når det åpnes for direkte tvangsinn drivelse av uimot sagte krav, vil det muligens fortsatt være behov for to forliksråd i Oslo og kanskje også i enkelte andre større kommuner. Det bør da skje i form av avdelinger innen samme domstol, det vil si innen samme forliksråd, og ikke i form av at det opprettes to domstoler, jf. *fjerde ledd*. I Oslo og Bergen er de tre og i Stavanger de to forliksrådene i realiteten avde-

linger ved samme domstol. Myndigheten til å godkjenne slike ordninger bør ligge i departementet og ikke hos fylkesmannen, jf. punkt 6.5.3.

Et forliksråd med flere avdelinger trenger en leder som kan beslutte hvordan sakene skal fordeles mellom avdelingene, og som på vegne av det samlede forliksråd kan avklare nærmere arbeidsrutiner med sekretariatet mv.

Når forliksrådet har flere avdelinger, kan det være praktisk at kommunestyret oppnevner felles varamedlemmer eller oppnevner medlemmene av hver avdeling som varamedlemmer i den andre avdelingen.

Godtgjørelsen til medlemmer av forliksrådet fastsettes i dag av den enkelte kommune. Både nivået og prinsippene for fastsettelsen varierer en god del fra kommune til kommune. Når det økonomiske og administrative ansvaret samles hos staten, trengs det felles regler for alle forliksrådsmedlemmene uavhengig av kommune, jf. *femte ledd* som bestemmer at godtgjørelsen skal fastsettes i samsvar med forskrift gitt av Kongen.

Det må legges vekt på å finne en norm for godtgjørelse som tar hensyn til det store spennet i arbeidsmengde mellom små og store kommuner, men som samtidig er så klar og enkel at sekretariatet uten problemer kan godkjenne regningene. I den ene enden av skalaen ligger Oslo, hvor det kan være aktuelt å fortsette med en form for midlertidig tilsettingsforhold med årslønn på grunn av den store saksmengden. For forliksråd med svært få saker kan det være aktuelt med en minstegodtgjørelse uavhengig av sakstall. For øvrig bør grunnlaget for fastsettelsen av godtgjørelse trolig være et fast beløp pr. sak. Det må tas hensyn til at sakene gjennomsnittlig blir tyngre enn i dag.

Et av hovedpunktene i forslaget til ny organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet er at sekretariatsfunksjonen for forliksrådet skal ivaretas av lensmannen eller namsfogden, jf. *sjette ledd*. Om bakgrunnen for hjemmelen for forskriftsregulering av forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet vises til punkt 6.5.2.

Felles forliksråd for flere kommuner reiser ikke prinsipielle eller organisatoriske problemer dersom kommunene er enige om det og de dessuten har samme lensmann eller namsfogd som forliks-

rådssekretariat og ligger i samme domssogn, jf. *syvende ledd*. Felles forliksråd skaper derimot valgtekniske problemer. Det synes imidlertid bedre å pålegge de aktuelle kommunene å tenke gjennom dette enn å oppstille detaljerte regler om hvilken kommune som skulle velge hvilke medlemmer og varamedlemmer. Det er naturlig å krevne kvalifisert flertall i kommunestyrene for opprettelse av felles forliksråd, særlig dersom det skulle bli aktuelt å opprette felles forliksråd for 3 eller flere kommuner. I motsatt fall kunne et parti eller en partigruppe som har simpelt men ikke kvalifisert flertall i kommunestyrene, gjennomtvinge en ensidig sammensetning av det felles forliksrådet. For øvrig har de kommuner som ønsker det, adgang til å velge de samme medlemmene til sine forskjellige forliksråd dersom medlemmene samtykker.

til § 28:

Når forliksrådet får en ordnet sekretariatsfunksjon, bortfaller behovet for faste møtedager som publikum kan holde seg til når det ønsker kontakt med forliksrådet. Imidlertid kan hensynet til fremdriften i sakene krevne at det holdes møte selv om det er få saker til behandling. Loven bør utelukke at forliksrådet samler opp saker i flere måneder før det samlles, jf. *første punktum*. Når en går bort fra å påby faste møtedager, er dagens henvisning til rettsferiene ikke lenger meningsfull. Om den vanlige møtedagen f.eks. er første torsdagen i måneden og denne i april et år faller i påsken, kan møtet droppes uten at det må forankres i rettsferiereglene. Når regelen er at forliksrådet skal holde møte minst en gang i måneden dersom det er saker til behandling, er det bare juli måned som skiller seg ut som en måned som det kan være så vanskelig å holde møte i, at sakene i stedet bør kunne bli liggende til neste måned, jf. *annet punktum*. For øvrig må reglene om hvor ofte forliksrådet skal holde møte, være så fleksible at både forliksråd med under ti saker i året og forliksråd med flere tusen saker kan innrette seg praktisk, jf. *tredje punktum*. Med en slik utforming av § 28 er det ikke behov for å opprettholde noe krav om at kommunestyret og fylkesmannen skal medvirke i oppsettet av forliksrådets møteplan.

Etter *fjerde punktum* skal møtene holdes på det sted i forliksrådsretsen som forliksrådet fastsetter. Eventuelle utgifter til leie av møtelokale vil i utgangspunktet være en utgift som sekretariatet må bære over sitt budsjett. Dersom det skulle oppstå behov for det, kan det gis nærmere regler i medhold av § 27 sjette ledd om forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet på dette punkt. Forliksrådet vil ikke ha adgang til å belaste partene for utgif-

ter til møtelokale og vil ikke ha noe eget budsjett som slike utgifter kan dekkes over.

til § 57:

Forskrifter etter femte ledd er ikke gitt, og det er neppe behov for å gi slike forskrifter. Ved siden av de detaljerte valgreglene i domstoloven og kommuneloven er det dessuten uklart hva som kan reguleres i en slik forskrift.

til § 59:

Det er fortsatt behov for å beholde fylkesmannens adgang etter tredje ledd til å oppnevne stedfortredere for forliksrådets medlemmer «for kortere tid eller for den enkelte sak», jf. punkt 6.5.3. Det skal imidlertid skje etter nærmere bestemmelse av Kongen. Ved kongelig resolusjon 13. mai 1927 er det bestemt at fylkesmannen kan oppnevne stedfortredere for den enkelte sak eller for et tidsrom av inntil tre måneder. Denne tidsbegrensningen kan like godt fremgå av loven. Det er neppe behov for andre, nærmere bestemmelser. Første punktum foreslås endret i samsvar med dette. Det vil være adgang til å oppnevne stedfortrderen for nye perioder dersom forliksrådsmedlemmet fortsatt har forfall.

til § 63:

Et av hovedpunktene i forslaget til ny organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet er at stevnevitnefunksjonen uten unntak skal ligge til lensmannen eller til namsfogden, jf. *første ledd*. Når oppgaven alle steder legges til et statsorgan som også har mange andre oppgaver, er det unødvendig med en regel om at tingretten skal fastsette hvor mange hjelpestevnevitner hovedstevnevitnet skal ha. Det vil være et alminnelig ledelsesansvar for lensmannen og namsfogden å sørge for at så mange underordnede har avgitt stevnevitneforsikring, at forkynnelsesoppdragene kan utføres med tilfredsstillende hurtighet.

Annet, tredje og fjerde ledd svarer til nåværende fjerde, sjette og syvende ledd. Nåværende annet og tredje ledd knytter seg til kommunale stevnevitner og må oppheves. Påpekningen i annet ledd første punktum om at det er en tjenesteplikt for lensmannen å være hovedstevnevitne, er overflødig. Forbeholdet i nåværende femte ledd om stevnevitner ved de store fiskeriene er foreldet.

til § 163 a:

Namsfogdene føyes til ved siden av lensmennene som myndigheter som kan forkynne postalt etter

domstolloven § 163 a med forskrifter. For lensmannen og namsfogden som sekretariat for forliksrådet vil det fortsatt følge av første ledd at forkynnelser kan skje gjennom vanlig brev uten mottakskvitte-ring.

til § 218:

Om bakgrunnen for endringen vises til punkt 6.4.4.

til § 219:

Endringene er en teknisk konsekvens av endringen i § 218.

5. Tvistemålsloven

til § 44:

Om bakgrunnen for endringene vises til punkt 6.5.4. Endringene er i hovedsak i samsvar med Tvistemålsutvalgets forslag i NOU 2001: 32, men er teknisk tilpasset tvistemålsloven 1915 og avviker dessuten noe i detaljene.

Endringen i *tredje ledd* er i samsvar med Tvistemålsutvalgets forslag til ny tvistelov § 8–7 tredje ledd bokstav a, men er gitt en generell utforming som også vil gjelde i forhold til andre domstoler og i tilfeller der andre bestemmelser om hvem som kan være fullmektig, viser til tvistemålsloven § 44 tredje ledd, jf. f.eks. tvangfullbyrdelsesloven § 5–1.

I *nytt fjerde ledd* pålegges kommunene å oppnevne et utvalg av faste møtefullmektiger for forliksrådene. Loven legger oppgaven til «kommunen». Den kan derfor delegeres til administrasjonen. For å sikre at fullmektigene blir undergitt en viss vurdering med jevne mellomrom, kan de bare oppnevnes for fire år av gangen. Dette er i samsvar med Tvistemålsutvalgets forslag, men kommunene pålegges ikke å oppnevne utvalget som sådant hvert fjerde år. Det er ikke noe i veien for at kommunen spør forliksrådet og andre med tilknytning til den sivile rettspleien på grunnplanet til råds, men forslaget tillegger ikke forliksrådets formann noen formell funksjon i denne sammenheng.

Nærmere regler om fullmektigenes kvalifikasjoner og godtgjørelse mv. kan fastsettes av Kongen i forskrift. Med hensyn til godtgjørelsen er det på den ene siden nødvendig med en viss godtgjørelse for at oppgaven skal være interessant og føles forpliktende for de aktuelle fullmektigene. På den annen side er formålet med utvalget å holde kostnadene for partene på et moderat nivå. Antakelig bør forskriftens regler på dette punkt formelt utformes som maksimalsatser for godtgjørelsen og for utgiftsrefusjoner og ikke som standardsatser. Oppgjøret blir en sak mellom fullmektigen og den par-

ten vedkommende har representert, og vedkommer ikke forliksrådet eller kommunen.

Det er ikke en oppgave for forliksrådet å utpeke fullmektiger for partene. Rent praktisk må derfor en part henvende seg til forliksrådet eller kommunen for å få en oversikt over utvalgsmedlemmene og deretter henvende seg til de enkelte medlemmene.

Tvistemålsutvalget nevner at det enkelte steder kan være praktisk med et felles utvalg for flere forliksråd. Fremfor å foreslå en hjemmel for å pålegge kommunene et slikt samarbeid vil departementet peke på at det i og for seg ikke er noe i veien for at flere kommuner velger de samme personene til sine utvalg. Dersom det opprettes felles forliksråd for flere kommuner etter domstolloven § 27 nytt syvende ledd, vil en part kunne benytte seg av alle utvalgene uavhengig av hvilken kommune saken har sterkeste tilknytning til. I disse tilfellene vil det formelt sett være flere utvalg ved forliksrådet.

til § 277:

Endringen knytter seg til direkte tvangsinnndrivelse av uimotsagte krav, jf. punkt 6.2. I *sjette ledd* knyttes forbindelsen mellom utleggssaken og saksbehandlingsreglene for forliksrådet når en tvist skal behandles i forliksrådet fordi saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav under direkte tvangsfullbyrdelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7–2 ny bokstav f («direkte tvangsinnndrivelse av uimotsagte krav»).

Første punktum angir at saksøkeren skal anses som klager og utleggsbegjæringen som forliksklage. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7–5 nytt annet ledd skal utleggsbegjæringen tilfredsstillende de krav som stilles til en forliksklage. Tilsvarende skal saksøkte anses som innklaget og vedkommendes innsigelser, eventuelt nedtegnet av namsmannen, som tilsvaret. Saken vil derfor stå i samme stilling som om forliksklage var fremmet og tilsvaret inngitt. Tilsvaret, det vil si skyldnerens innsigelser, kan umiddelbart forkynnes for klageren, og partene kan samtidig innkalles til megling i forliksrådet, jf. tvistemålsloven § 277 femte ledd.

Namsmannen skal ikke ta stilling til ansvaret for de kostnadene som har påløpt i utleggsfasen før saken behandles i forliksrådet. I stedet skal kostnadene behandles som en del av kostnadene i forbindelse med forliksrådssaken, jf. *annet punktum*. Om dette uttalte Betalingsinnfordringsutvalget (NOU 1992: 35 side 26–27 under merknadene til tvangsfullbyrdelsesloven § 7–7):

«... Saksøker kan under den videre behandling i forliksrådet kreve kostnadene knyttet til ut-

leggsbegjæringen – inkludert rettsgebyret – erstattet av saksøkte. Forliksrådet må da ta stilling til spørsmålet om dekning av sakskostnader etter de vanlige regler i tvistemålsloven kapittel 13.

Når det spesielt gjelder vurderingen av om kostnadene knyttet til utleggsbegjæringen var «nødvendige» for kreditor etter tvistemålsloven § 176, må retten ta stilling til dette i den enkelte sak. Utvalget antar at det er naturlig at kreditor får dekket sine saksomkostninger knyttet til utleggsbegjæringen dersom debitor, på tross av gjentatte varsler, herunder varsel etter tvangsfullbyrdsloven § 4–18, har unnlatt å fremme innsigelser mot kravet, og det heller ikke må ha fremstått som overveiende sannsynlig for kreditor at innsigelser ville bli fremmet i tilknytning til en utleggsbegjæring.»

I Betalingsinnfordringsutvalgets lovforslag var det inntatt en bestemmelse om at forliksrådet ikke var bundet av namsmannens avgjørelser i saken. Bestemmelsen er utelatt som overflødig i lovforslaget i proposisjonen her. Den var også noe misvisende. Forliksrådet er bundet til å ta saken under behandling på den måten som er foreskrevet i første punktum. På den annen side er forliksrådet f.eks. ikke bundet av namsmannens antakelse om at saken er fremmet ved skyldnerens vernetting, eller om at kravene til innholdet i forliksklager er oppfylt.

Etter *tredje punktum* kan saken fortsette som utleggssak dersom forliksrådsbehandlingen ender med et resultat som innebærer at innklagede/saksøkte skal betale noe til klageren/saksøkeren, og fordringshaveren krever det. Utleggsbegjæringen vil da beholde sin opprinnelige tidsprioritet i forhold til andre utleggsbegjæring mot samme skyldner, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7–8, som bestemmer at flere begjæring om utlegg mot samme saksøkte skal gjennomføres i den rekkefølge de er kommet inn, med mindre en utleggsforretning da vil bli forsinket av grunner som bare vedrører en annen sak. Som Oslo byfogdembete forutsatte under høringen i 1997, innebærer ikke tvangsfullbyrdsloven § 7–8 at behandlingen av andre utleggsbegjæring må stilles i bero mens den aktuelle saken behandles i forliksrådet. Slik forskriftene om saksøkte og innklagedes kostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse og forliksrådsbehandling er utformet, vil skyldneren normalt ikke kunne pålegges noe ansvar for det salær som inkassobyråer og advokater eventuelt vil kreve for å fremsette krav om at saken skal fortsette på denne måten.

Av praktiske årsaker må det oppstilles en frist for klageren til å kreve at saken fortsetter som en sak om utlegg. Fristen kan passende knyttes til rettsmidelfristene, men bør ikke knyttes til retts-

kraft. Angripes rettsforliket, dommen eller kjennelsen innen fristen, kan det gå meget lang tid før avgjørelsen blir rettskraftig eller blir erstattet av en annen avgjørelse. På den annen side hindrer ikke angrep mot forliket, dommen eller kjennelsen at det blir tatt utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven §§ 4–12, 4–13 og 4–16.

Det er det materielle spørsmålet om innklagede er forpliktet til å betale det beløp klageren har krevd, som skal behandles i forliksrådet. I motsetning til tingretten ved klage etter tvangsfullbyrdsloven § 6–6 skal forliksrådet ikke ta stilling til spørsmålet om tvangsfullbyrdelsen skal gjennomføres. Når saken er overført til behandling i forliksrådet, er den avsluttet som en sak for namsmannen inntil saksøkeren eventuelt krever den fortsatt som en sak om utlegg etter tvistemålsloven § 277 nytt sjettede ledd tredje punktum.

Det skal ikke betales gebyr for fortsettelsen av saken som en utleggssak etter forliksrådsbehandlingen. Dersom det tas utlegg, skal det imidlertid betales tilleggsgesbyr etter rettsgebyrloven § 14 første ledd annet punktum. Dersom enmånedsfristen oversittes, må fordringshaveren eventuelt inngi en ny utleggsbegjæring. Denne utleggsbegjæringen er gebyrfri, jf. rettsgebyrloven § 14 første ledd nytt tredje punktum og merknadene til den bestemmelsen.

til § 279:

Om bakgrunnen for endringen vises til punkt 6.5.4.

6. Lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker

Om bakgrunnen for endringene vises til punkt 6.6.

Etter forbilde av tvangsfullbyrdsloven § 2–9 er det i § 5 foreslått en hjemmel for Kongen til å gi nærmere bestemmelser om lensmennenes og namsfogdenes adgang til å overlate sine gjøremål etter skjønnsloven til underordnede.

Til endringen i § 8 nevnes at loven blir mer informativ om den nevner de aktuelle organer enn «den ... tjenestemann som skal styre forretningen», som rette adressat for begjæringen.

7. Lov 14. august 1918 nr. 3 om frivillige auksjoner

§ 5 foreslås endret i samsvar med synspunktene i punkt 6.4.4.

8. Lov 9. juli 1923 nr. 1 om anbringelse av signaler og merker for målearbeider

Om bakgrunnen for endringen i § 10 vises til punkt 6.6.

9. Lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard

Om bakgrunnen for endringene i Svalbardloven vises til punkt 6.7. I § 8 er dessuten bestemmelsen om at forliksmegling skal skje i Svalbard forliksråd foreslått opphevet. Hvilke saker som kan eller skal bringes inn for forliksrådet vil følge av tvistemålslovens bestemmelser om forliksmegling.

10. Lov 21. februar 1930 om skifte

Om bakgrunnen for endringene i §§ 2 og 12 a vises til punkt 6.6. Om bakgrunnen for endringen i § 77 vises til punkt 6.4.4.

11. Lov 14. mars 1930 om landslott

Om bakgrunnen for at § 6 bør endres, vises til punkt 6.4.4. Sammenhengen med skjønnsordningen i § 8 tilsier at lensmannen og namsfogden, og ikke politiet, utpekes som depositar for landslott. Om bakgrunnen for endringen i § 8 vises til punkt 6.6.

12. Lov 12. juni 1931 nr. 1 i henhold til konvensjonen mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten av 11 mai 1929

Om anmeldelse og oppnevning av fullmektig taler konvensjonen om «vedkommende myndighet». Når § 18 likevel bør endres, jf. punkt 6.4.4, kan oppgaven like godt legges til tingretten på samme måte som oppnevning av fullmektig etter industrikonvensjonsloven § 28 tredje ledd.

13. Lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler

Om bakgrunnen for endringen i § 87 vises til punkt 6.6. Endringene i §§ 90 og 91 er konsekvenser av endringen i § 87. Endringene i vekseloven får også virkning for sjekkprotester, jf. sjekkloven § 65.

14. Lov 19. mars 1937 nr. 2 om enkelte bestemmelser angående underfogder

Loven gir bestemmelser om sikkerhetsstillelse, revisjon, kasseettersyn og stillingsinstruks for kommunale underfogder. Ingen tilsvarende nye lovbestemmelser trengs når de siste kommunale underfogdkontorene avvikles.

15. Lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold

Om bakgrunnen for endringen i § 16 vises til punkt 6.6.

16. Lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner

Om bakgrunnen for endringen i § 8 vises til punkt 6.4.4. Om bakgrunnen for endringene i §§ 13 og 15 vises til punkt 6.6 ovenfor.

17. Lov 29. mai 1953 nr. 3 om hittegods

Om bakgrunnen for opphevelsen av § 11 første ledd vises til punkt 6.4.4. Nåværende annet ledd vil henge noe i luften når første ledd oppheves, men som nevnt i punkt 6.4.4 foreslås det ingen revisjon av klageordningen.

18. Lov 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt

Etter forslaget i proposisjonen her vil det ikke lenger forekomme lensmenn uten polititjeneste eller lensmenn som bare har en del av en kommune som tjenestedistrikt, jf. politiloven § 16. § 24 bør derfor justeres. Som nevnt i punkt 6.4.4 foreslås det imidlertid ingen revisjon av reglene om sammensetningen av innrulleringsnemnden utenfor lensmannsdistriktene.

§§ 39, 43 og 46 foreslås endret i samsvar med synspunktene i punkt 6.4.4.

19. Lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet

Om bakgrunnen for endringen i § 35 vises til punkt 6.6.

20. Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom

Om bakgrunnen for endringene i §§ 17, 19, 26 og 27 vises til punkt 6.6.

21. Lov 5. mai 1961 om grannegjerde

Om bakgrunnen for endringene i §§ 16 og 17 vises til punkt 6.6. Det følger av skjønnsloven § 11 at to skjønnsmenn skal delta. Det er det unødvendig å gjenta i § 16.

22. Lov 16. juni 1961 nr. 7 om lensmenn

Loven er overflødig ved siden av politiloven, jf. punkt 6.4.4.

23. Lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål

Om bakgrunnen for endringen i § 10 vises til punkt 6.4.4. Om bakgrunnen for endringen i § 11 vises til

punkt 6.6. Det følger av skjønnsloven § 11 at to skjønnsmenn skal delta. Det er det unødvendig å gjenta i § 11.

24. Veglov 21. juni 1963 nr. 23

Om bakgrunnen for endringen i § 60 vises til punkt 6.6.

25. Lov 21. mai 1965 om skogbruk og skogvern

Om bakgrunnen for at § 32 bør endres, vises til punkt 6.4.4. Når noe skal ligge tilgjengelig, er det bedre å knytte det til steder og organer enn til personer.

26. Lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eigedom

Om bakgrunnen for endringen i § 19 vises til punkt 6.6. Det følger av skjønnsloven § 11 at to skjønnsmenn skal delta. Det er det unødvendig å gjenta.

27. Lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk

Om bakgrunnen for endringen i § 55 vises til punkt 6.6.

28. Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner

Om bakgrunnen for endringen i § 11 vises til punkt 6.6.

29. Lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp

Om bakgrunnen for endringen i § 12 vises til punkt 6.6. «Namsfogdsskjønn» må likestilles med lensmannsskjønn i forhold til rettshjelpsloven.

30. Barneloven

Endringen i § 38 er en konsekvens av endringen i skifteloven § 12 a, jf. punkt 6.6. Lovforslaget er tilpasset endringene i barneloven ved lov 20. juni 2003 nr. 40 som trer i kraft 1. april 2004, se nå barneloven § 36 tredje ledd.

31. Lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr

til § 5 a:

Om bakgrunnen for endringen i nr. 2 vises til punkt 6.6. Nr. 3 må omformuleres noe for å være dekken-

de under den organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet som foreslås i proposisjonen. Med «særskilt namsmann» siktes det til kommunekasserere mv., jf. § 14 femte ledd. Nr. 5 blir overflødig når notarius publicus ikke lenger skal foreta vekselprotester, jf. punkt 6.6.

til § 7:

For det første skal gebyrene ikke lenger tilfalle kommunen. For det annet bør gebyrreglene for forlikradsbehandling tilnærmes gebyrreglene for tvangsfullbyrdelse når namsmannsoppgaven og sekretariatsfunksjonen skal ivaretas av samme enhet. Bestemmelsen om intet gebyr i visse tilfeller bør derfor oppheves. Det er heller ikke samme behov for en slik regel med den forskyvningen av saksmassen fra forlikradsklager til utleggsbegjæringer som adgangen til direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav antakelig vil medføre. På samme måte som i § 14 første ledd første punktum bør det fremgå uttrykkelig av ordlyden at gebyret skal betales selv om forliksklagen senere blir trukket tilbake eller avvist.

Gebyret for forliksklager bør innkreves etterskuddsvis gjennom Gebyrsentralen ved Brønnøysundregistrene på samme måte som gebyrer for tvangsfullbyrdelse. Det kan i medhold av § 3 fastsettes i rettsgebyrforskriften. Betalingsinnfordringsutvalget foreslo for øvrig dette som et selvstendig forslag uten tilknytning til spørsmålet om statlig overtakelse av det økonomiske og administrative ansvaret for forlikrådene, jf. NOU 1992: 35 side 35. Når det åpnes for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav, er dessuten etterskuddsvis innkreving sammen med gebyret for tvangsfullbyrdelsen den eneste praktiske løsningen i tilfeller der saken skal behandles i forlikrådet fordi saksøkte har innvendinger mot kravet.

Ved en endring ved lov 17. desember 1993 nr. 125 ble det fastsatt at det skal betales gebyr for oppfriskning mot uteblivelsesdommer i forlikrådet. Gebyrplikten kan begrunnes med at den motvirker at skyldnere begjærer oppfriskning bare for å forsinke inndrivelsen av rettmessige krav, og at oppfriskning innebærer arbeid for forlikrådet. Etterskuddsinnkreving av gebyret vil ha begrenset preventiv virkning og vil dessuten trolig ofte bli en tung og resultatløs prosess. Valget står derfor mellom å sløyfe gebyret eller å kreve det betalt i forskudd. Sett fra det offentliges side vil de administrative ulempene ved en forskuddsinnkreving, som ikke kan følge vanlige rutiner, trolig overskygge ulempene ved en begrenset økning i antallet oppfriskningsbegjæringer som følge av at gebyret sløy-

fes. Motparten har et vern mot grunnløse oppfriskningsbegjæringer i reglene om betaling eller deponering av sakskostnader som forutsetning for oppfriskning, jf. tvistemålsloven § 346, som dessuten gir en mer nyansert regulering. Forkynningsmåten for forliksrådets avgjørelser taler også for at gebyret for oppfriskningsbegjæringer sløyfes.

Det vil for så vidt følge av første punktum at det skal betales gebyr for forliksrådsbehandlingen når en sak behandles i forliksrådet etter tvangsfullbyrdsloven § 7–7. Det bør imidlertid presiseres.

til § 11:

Om bakgrunnen for endringene vises til punkt 6.6.

til § 14:

Om bakgrunnen for endringen vises til punkt 6.2. En viktig begrunnelse for å åpne for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav er at det skal spare partene for kostnader. Dersom det måtte betales gebyr for fortsatt tvangsinn drivelse etter at saken var behandlet i forliksrådet, ville partene bli belastet med to gebyrer for utleggsbegjæringer. Slik ordningen med direkte tvangsinn drivelse er foreslått utformet, gis fordringshaveren to muligheter for å unngå å betale gebyr for to utleggsbegjæringer. For det første kan fordringshaveren innen en kort frist kreve at den opprinnelige utleggssaken fortsettes. Begjæringen vil ikke være en utleggsbegjæring det skal betales gebyr for. Fordringshaveren vil i disse tilfellene beholde sin opprinnelige prioritet, jf. merknadene til tvistemålsloven § 277. Dersom dette var den eneste muligheten for fordringshaveren til å unngå nytt gebyr, kunne det medføre at fordringshaverne var unødig tilbakeholdne med å gå med på nedbetalingsordninger. Det oppstilles derfor i nytt tredje punktum, som vil bli stående etter listen over tilleggsgebyrer i annet punktum, et eget gebyrfritak for tilfeller der det etter forliksrådsbehandlingen inngis en utleggsbegjæring basert på utfallet i forliksrådet.

For at gebyrfritaket skal komme til anvendelse, må fordringshaveren tidligere ha inngitt en utleggsbegjæring som har ført til behandling i forliksrådet etter tvangsfullbyrdsloven § 7–7. Dette knytter gebyrfritaksregelen til ordningen med direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav og til tilfeller der det tidligere er påløpt gebyr både for den første utleggsbegjæringen og for forliksrådsbehandlingen. Det er undertiden aktuelt for en fordringshaver å begjære utlegg for et krav flere ganger, f.eks. fordi det første gangen ikke ble funnet noe til utlegg eller kravet bare delvis ble dekket. Gebyrfrita-

ket er knyttet til den første begjæringen etter at saken har vært behandlet i forliksrådet. Siden gebyrfritaket bare gjelder en gang, synes det unødvendig å kreve at begjæringen er inngitt innen utløpet av en viss periode. På den annen side er saksøkeren ikke fritatt for å betale gebyr dersom den tidligere utleggssaken fortsatte etter forliksrådsbehandlingen i medhold av tvistemålsloven § 277 sjette ledd tredje punktum.

Forliksrådsbehandlingen må ha ført til at fordringshaveren i en dom eller kjennelse eller i et rettsforlik er blitt tilkjent et beløp hos skyldneren. Formuleringen i lovforslaget vil også dekke tilfeller der saken blir brakt videre til tingretten og det er der kravet blir fastslått i dom, kjennelse eller rettsforlik.

Siden den nye utleggsbegjæringen er basert på dommen, kjennelsen eller rettsforliket, vil den følge de alminnelige reglene om utleggsbegjæringer og ikke særreglene om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav. Dersom det tas utlegg for kravet, vil det påløpe tilleggsgebyr etter annet punktum nr. 1 på vanlig måte. Det er ingen forutsetning for gebyrfritak etter tredje punktum at begjæringen fremsettes for den namsmannen som mottok den første begjæringen. Det må i så fall dokumenteres i begjæringen at vilkårene for gebyrfritak er oppfylt.

til § 25:

Når de kommunale stevnevitneordningene avvikes, vil det ikke lenger være aktuelt å bestemme at gebyrer for forkynnelser og veksels- og sjekkprotester skal tilfalle andre enn staten.

32. Konkursloven

Om bakgrunnen for endringen i § 80 vises til punkt 6.6.

33. Plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77

Om bakgrunnen for endringen i § 59 vises til punkt 6.6.

34. Tvangsfullbyrdsloven

til § 2–2:

Et av hovedpunktene i forslaget til ny organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet er at namsmannsoppgaven uten unntak skal ivaretas av lensmannen eller av namsfogden. Det skal ikke være adgang til å bestemme «noe annet». Om lensmen-

nene og namsfogdenes plass i politiets organisering vises til forslaget til endringer i politiloven § 16 med merknader.

til §§ 5–1 og 6–2:

Endringene er en teknisk konsekvens av endringen i domstolloven § 218.

til kapittel 7 Utlegg:

Endringene i kapittel 7 knytter seg til direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav, jf. punkt 6.2. I merknadene nedenfor gjengis i stor utstrekning Betalingsinnfordringsutvalgets merknader til sitt lovforslag i NOU 1992: 35 Effektivisering av betalingsinnfordring m.v., jf. NOU 1992: 35 punkt 4.7.

til § 7–2 Tvangsgrunnlag:

I *ny bokstav f* fastsettes at «skriftstykket som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang» skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Betalingsinnfordringsutvalget hadde følgende merknader til bestemmelsen (NOU 1992: 35 side 25):

«Bestemmelsen angir kravene til grunnlaget for begjæring om utlegg etter utvalgets forslag. Bestemmelsen medfører at kreditor, før varsel sendes etter tvangsfylldelsesloven § 4–18, selv må ha presentert sitt krav skriftlig overfor debitor.

Vilkåret om at kreditor selv må ha presentert det skriftlige dokument for debitor antas å følge av god inkassoskikk. Debitor bør, før krav presenteres av andre på vegne av kreditor, få skriftlig varsel om kravet og dets størrelse.

Bestemmelsens krav om at et skriftlig dokument skal vise kravets grunnlag, innebærer at det av dokumentet må fremgå hva kravet gjelder. Kravene til angivelse av grunnlaget innebærer ikke at dokumentet skal inneholde noen nærmere begrunnelse for kravet. Det er tilstrekkelig at dokumentet refererer til avtale eller til de varer, tjenester eller annet som kravet gjelder. En faktura som grovt angir de ytelser kravet knytter seg til vil f.eks. oppfylle bestemmelsens krav.

Vilkåret om at skriftstykket skal vise kravets omfang medfører at dokumentet vil danne et beløpsmessig utgangspunkt for eventuelle utlegg. Det vil ikke være anledning til å kreve utlegg for beløp utover det som uttrykkelig er nevnt i dokumentet. Gjøres likevel det, skal namsmannen begrense utlegget til det beløp som er omfattet av skriftstykket med tillegg av renter og omkostninger som angitt i annet punktum.»

Siden en utleggsbegjæring etter departementets mening fører saksbehandlingen inn i et spor som bedre ivaretar skyldnerens rettsikkerhet enn en forliksklage, bør direkte tvangsinndrivelse etter departementets mening ikke begrenses til «faktura-gjeld» e.l., som en av høringsinstansene under høringen i 1997 tok til orde for.

til § 7–3 Kompetent namsmyndighet:

Ved direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav skal saken behandles i det forliksrådet som namsmannen er sekretariat for dersom skyldneren har innvendinger mot kravet. Det bør derfor kreves av utleggsbegjæringen fremsettes for namsmannen der skyldneren har hjemting. Dette er i samsvar med hovedregelen om hvor utleggsbegjæringen skal fremsettes. Det ville dessuten komplisere ordningen å åpne for alternative verneting. Det foreslås derfor at de alternative kompetansereglene i annet ledd ikke skal komme til anvendelse ved direkte tvangsinndrivelse av uimotsagte krav. Dersom begjæringen fremsettes for en namsmann som nevnt i annet ledd, vil saken kunne overføres til namsmannen på saksøktes hjemsted etter § 5–5.

til § 7–4 Kumulasjon:

Bakgrunnen for forbudet mot å kreve utlegg etter § 7–2 bokstav f og på grunnlag av et alminnelig tvangsgrunnlag i samme utleggsbegjæring er at det for krav fastsatt i et alminnelig tvangsgrunnlag normalt ikke vil være adgang til en etterfølgende behandling av kravet i forliksrådet. Det følger av den rettskraftsvirkningen alminnelige tvangsgrunnlag normalt har, jf. §§ 4–1 og 4–2. I motsetning til forslaget i NOU 1992: 35 tillater forslaget i proposisjonen her imidlertid at det tas med andre krav som har særlig tvangsgrunnlag, f.eks. krav som er nedfelt i et eksigibelt gjeldsbrev. Dersom det gjøres, må også dette kravet behandles etter de reglene som gjelder for direkte tvangsinndrivelse. Det vil f.eks. ikke være adgang til å unnlate å forelegge begjæringen for saksøkte selv om fullbyrdelsen da kan bli vesentlig vanskeliggjort, jf. § 7–6 tredje ledd. Videre må kravet behandles i forliksrådet dersom skyldneren har innvendinger mot dette eller noen av de andre kravene.

Dersom flere krav kumuleres ved direkte tvangsinndrivelse, må hvert enkelt krav spesifiseres i begjæringen.

til § 7–5 Begjæringens innhold:

Om kravet i *nytt annet ledd første punktum* om at begjæringen skal tilfredsstille kravene i tvistemålslo-

ven til innholdet i forliksklager, fremholdt Betalingsinnfordringsutvalget (NOU 1992: 35 side 26):

«Etter tvistemålsloven § 277 sjette ledd skal forliksrådet, etter overføring fra namsmyndighetene, behandle utleggsbegjæringen som forliksklage. Slik behandling forutsetter at utleggsbegjæringen tilfredsstillende alle de vilkår som gjelder for forliksklager. § 7–5 fastslår derfor at utleggsbegjæring etter § 7–2 bokstav f skal oppfylle kravene til forliksklager i tvistemålsloven § 277. Tilfredsstillende ikke kravene angitt i denne bestemmelse, skal saken avvises av namsmyndighetene. ...»

De krav som stilles til begjæringens innhold kan i utgangspunktet tilfredsstillende gjennom vedlegg til begjæringen. Etter § 5–2 kan det imidlertid gis regler om bruk av skjema. Utleggsbegjæring kan «fremsettes så vel muntlig som skriftlig». Muntlige begjæring skal nedtegnes av namsmannen og underskrives av saksøkeren. Som påpekt av Rogaland politidistrikt under høringen i 1997 vil nedtegningen av muntlige begjæring kunne være mer byrdefull og innebære et sterkere element av bistand til en part ved direkte tvangsinn drivelse enn ved andre muntlige begjæring om tvangsfullbyrdelse. Dersom det skulle utvikle seg til et problem, kan det vurderes å utelukke muntlige begjæring i disse tilfellene.

Om saksøkerens adgang til å velge om saken skal behandles i forliksrådet dersom saksøkte har innvendinger mot kravet, jf. *annet punktum*, fremholdt Betalingsinnfordringsutvalget (NOU 1992: 35 side 26):

«Ved overføring til forliksrådet påløper nytt gebyr. Det kan dessuten tenkes at kreditor, dersom innsigelser fremmes, har anledning til, og ønsker, å fremme saken direkte for by- eller herredsretten. Automatisk overføring til forliksrådet av alle saker, vil medføre overføring av saker også i tilfeller der dette ikke var ønskelig fra kreditors side. ...»

Dersom saksøker ikke opplyser om dette, må en legge til grunn at saksøker ikke ønsker behandling i forliksrådet. Saken behandles da som om saksøker uttrykkelig hadde opplyst at forliksrådsbehandling ikke var ønsket.

Dersom saken ikke kan behandles i forliksrådet etter unntaksbestemmelsene i tvistemålsloven § 273 eller lignende bestemmelser, men saksøkeren likevel har bedt om det, må forliksrådet avvise saken. Det er forliksrådet selv og ikke namsmannen som et ledd i namssaken som må ta stilling til om saken faller utenfor eller innenfor forliksrådets sakelige kompetanse.

til § 7–6 Foreleggelse av begjæringen:

Ved direkte tvangsinn drivelse med mulighet for forliksrådsbehandling må informasjonen til saksøkte ved foreleggelsen av begjæringen være mer omfattende enn i andre tilfeller, jf. *annet ledd. Første punktum* og i hovedsak *tredje punktum* svarer til Betalingsinnfordringsutvalgets forslag. Fra utvalgets merknader gjengis (NOU 1992: 35 side 26):

«Etter den nåværende § 7–6 skal namsmannen forelegge begjæringen for saksøkte med oppfordring om innen to uker å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas, og om valg av gjenstanden for utlegget. Dette vil fremdeles være hovedregelen for alle utlegg, også de som kreves i medhold av § 7–2 bokstav f.

I de tilfeller der utleggsbegjæringen er fremmet på grunnlag av § 7–2 bokstav f, må namsmannens informasjon til debitor ved foreleggelsen utvides. Debitor må særlig sikres informasjon om at innsigelser mot kravet kan fremmes og om konsekvensene av at slike innsigelser blir fremmet.

Etter utvalgets forslag gjelder samme frist for fremme av innsigelser etter annet ledd som etter første ledd. Fristoversittelse vil her normalt være uten betydning. Med mindre namsmannen finner innsigelsene åpenbart grunnløse, skal saken likevel heves eller overføres til forliksrådet, jfr. utkastet til § 7–11 fjerde ledd.»

Som nevnt i punkt 6.2 bør det ved direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav innføres en ordning som oppveier dagens mulighet for å komme frem til en nedbetalingsordning under forliksrådsbehandlingen. En slik ordning må imidlertid tilpasses saksbehandlingsreglene for utlegg på en slik måte at sakene fortsatt kan behandles effektivt. Det åpnes derfor i *annet punktum* for at saksøkte kan be namsmannen om å anmode saksøker om å ta kontakt med saksøkte med sikte på komme frem til en nedbetalingsordning eller en annen form for minnelig løsning. Om den videre behandlingen av saken dersom saksøkte ber om det, vises til § 7–7 og merknadene til den bestemmelsen.

Etter Betalingsinnfordringsutvalgets forslag skulle namsmannen ikke ha adgang til å opplyse om tid og sted for avholdelse av utleggsforretning samtidig som utleggsbegjæringen ble forelagt for saksøkte. Som påpekt av Oslo byfogdembete under høringen i 1997 ville en slik regel medføre en vesentlig merbelastning for namsmannen og et brudd med de rasjonelle rutiner som embetet hadde etablert. Saksøktes interesser synes etter departementets mening godt nok ivaretatt dersom det samtidig som det opplyses om tid og sted for utleggsforretningen, også opplyses at berammelsen faller bort

dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet eller ber namsmannen om å anmode saksøkeren om å ta kontakt, jf. *fjerde punktum*.

Tredje ledd første punktum svarer til dagens annet ledd. Som etter Betalingsinnfordringsutvalgets forslag vil det ved direkte tvangsinn drivelse ikke være anledning til å unnlate å forelegge begjæringen for saksøkte selv om fullbyrdelsen da vil bli vesentlig vanskelig gjort, jf. *annet punktum*.

til § 7–7 Beslutning om å holde utleggsforretning:

Når saksøkte har uttalt seg om utleggsbegjæringen eller har oversittet fristen for å uttale seg, skal namsmannen avgjøre om det skal holdes utleggsforretning, jf. første ledd. Særreglene for direkte tvangsinn drivelse er samlet i *nytt annet ledd*.

Dersom saksøkte har bedt namsmannen om å anmode saksøkeren om å ta kontakt med saksøkte, skal namsmannen gjøre det, jf. *første punktum*. I hvilken grad og på hvilken måte anmodningen skal etterkommes, er opp til saksøkeren. De fleste saksøkere vil trolig være interessert i en slik kontakt med mindre de allerede har dårlig erfaring med skyldneren eller har mistanke om at skyldneren har utleggsobjekter som kan gå tapt i mellomtiden. Av betydning er det at namsmannen skal gi saksøkeren de opplysninger «namsmannen finner å kunne gi», jf. *annet punktum*. Namsmannen har i utgangspunktet ikke taushetsplikt overfor saksøker om opplysninger i saken. Namsmannen kan imidlertid få kjennskap til svært følsomme forhold. Dessuten kan det ofte være tvilsomt hva som kan sies å være opplysninger i saken. Videre vil det ofte være byrdefullt for namsmannen å formidle alle relevante opplysninger i saken. Opplysningsplikten er på denne bakgrunn avgrenset til hva «namsmannen finner å kunne gi». I enkelte saker kan det anses som tilstrekkelig at saksøkeren informeres om hvordan en kan komme i kontakt med saksøkte. I andre tilfeller vil opplysninger om økonomiske forhold være av stor betydning for saksøkeren. Bestemmelsen forutsetter ikke at saksøkeren kontaktes skriftlig, eller at opplysningene formidles skriftlig. Namsmannen må imidlertid notere at saksøkeren er varslet og bør i grove trekk notere hvilke opplysninger som er meddelt. Dersom det kan ha betydning for saksøkeren å motta en kopi av saksøktes reaksjon på begjæringen, eller namsmannens nedtegnelse av den, jf. § 5–6, bør namsmannen oversende en kopi. Den videre saksbehandlingen etter at namsmannen har anmodet saksøkeren om å ta kontakt med saksøkte, reguleres i syvende punktum, se nedenfor.

Dersom saksøkte ikke har bedt namsmannen

om å formidle et ønske om kontakt med saksøkeren, vil det avgjørende for hvordan saken skal behandles, være om saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav, jf. *tredje punktum*. Dersom saksøkte ikke har hatt innvendinger, skal utleggsforretning holdes. Det følger av den alminnelige hovedregelen i første ledd. Dersom det på dette stadium oppdages at fullbyrdelsen ikke kan fremmes, skal namsmannen nekte å ta utleggsbegjæringen til følge. Det følger av § 5–15 at beslutninger om å fremme en tvangsfullbyrdelse kan omgjøres inntil fullbyrdelsen er avsluttet. I Betalingsinnfordringsutvalgets forslag var det presisert at dette også gjaldt ved direkte tvangsinn drivelse. I lovforslaget i proposisjonen her er denne presiseringen utelatt som overflødig.

Dersom saksøkte har reist innvendinger, skal saken behandles i forliksrådet dersom saksøkeren i begjæringen har opplyst at det i så fall ønskes. Siden namsmannen også er sekretariat for det forliksrådet som skal behandle saken, blir det ikke tale om noen overføring av saken til forliksrådet. En går rett på forliksrådsbehandlingen på den måten det er foreskrevet i tvistemålsloven § 277 nytt sjette ledd. Saken er for så vidt foreløpig avsluttet som en namssak. Namsmannen skal ikke i den forbindelse ta noen avgjørelse med hensyn til omkostningene som har påløpt. Om saken skal fortsette som en namssak etter forliksrådsbehandlingen, beror på utfallet i forliksrådet og om saksøkeren eventuelt ber om det.

Dersom saksøkte har reist innvendinger og saksøker ikke har ønsket behandling i forliksrådet, skal saken heves, jf. *fjerde punktum*. Den kjennskap saksøkeren får til saksøktes innvendinger, jf. *femte punktum*, vil gi saksøkeren et bedre grunnlag for å vurdere om kravet likevel bør forfølges videre.

Etter Betalingsinnfordringsutvalgets forslag kunne saksøkeren ombestemme seg med hensyn til behandling i forliksrådet inntil namsmannen hadde besluttet at saken skulle overføres eller heves. Lovforslaget i utredningen 1997 ga ikke saksøkeren adgang til det etter at utleggsbegjæringen var forelagt saksøkte. Etter departementets mening bør Betalingsinnfordringsutvalgets forslag foretrekkes på dette punkt, jf. *sjette punktum*. Saksøkeren kan f.eks. ha fått nye opplysninger som tilsier en annen vurdering av spørsmålet. Siden namsmannen også er sekretariat for forliksrådet og det derfor ikke skal skje en «overføring», bør skjæringstidspunktet for saksøkerens adgang til å trekke et ønske om forliksrådsbehandling settes til utsendelsen av innkalling til meglings i forliksrådet. For adgangen til å ombestemme seg den andre veien bør skjæringstidspunktet settes til utsendelsen

av underretning om at saken er hevet. Som etter Betalingsinnfordringsutvalgets forslag vil det være saksøkerens risiko om meldingen om at saksøkeren har skiftet standpunkt, kommer frem i tide.

Når namsmannen har anmodet saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte, vil det være saksøkeren som har initiativet. Saken blir liggende i bero hos namsmannen. Namsmannen vil ha behov for avvikle saken innen rimelig tid. I *syvende punktum* bestemmes det derfor at dersom det går en måned uten at saksøkeren har meddelt hvordan saken skal håndteres, skal namsmannen behandle den etter tredje og fjerde punktum, det vil si på samme måte som om saksøkte ikke hadde bedt namsmannen om å formidle kontakt.

til § 7–10 Varsel om utleggsforretningen:

Særregelen om varsling om utleggsforretningen i *nytt tredje ledd* ble av Betalingsinnfordringsutvalget begrunnet slik (NOU 1992: 35 side 27):

«Etter § 7–10 første ledd er namsmannen gitt en temmelig vid adgang til å unnlate varsling om avholdelse av utleggsforretning i utleggssaker. Dette gjelder etter bestemmelsen også i enkelte tilfeller der utleggsforretningen holdes uten personlig fremmøte hos debitor. Utvalget foreslår i tredje ledd en bestemmelse som sikrer at debitor enten mottar varsel om utleggsforretningen eller møter namsmannen personlig i forbindelse med utleggsforretningen når begjæring fremmes på grunnlag av § 7–2 bokstav f. Debitor vil derved sikres ny mulighet til å fremme innsigelser, eventuelt direkte overfor namsmannen ved utleggsforretningen, før utleggsforretningen gjennomføres.»

til § 7–11 Innledning av utleggsforretningen:

Ved direkte tvangsinndrivelse skal reglene om forlikradsbehandling eller heving på grunn av innvendinger fra saksøkte etter *nytt fjerde ledd* også gjelde dersom saksøkte fremsetter innvendinger mot saksøkerens krav under utleggsforretningen, men før utlegg er tatt. Skyldneren bør på dette stadium ikke ha anledning til å be namsmannen om å anmode saksøkeren om å ta kontakt. Betalingsinnfordringsutvalget foreslo at namsmannen på dette stadium skulle se bort fra åpenbart grunnløse innvendinger. I utredningen 1997 var dette utelatt. Departementet er enig med de høringsinstanser som direkte eller indirekte mente at Betalingsinnfordringsutvalgets løsning på dette punkt burde foretrekkes. I motsatt fall kan fullbyrdelsen for lett trenes ved oppkonstruerte innvendinger. Betalingsinnfordringsutvalget utdypet regelen slik (NOU 1992: 35 side 27):

«Dersom debtors innsigelser knytter seg til påståtte udokumenterte faktiske forhold som etter namsmannens oppfatning, dersom innsigelsene medfører riktighet, kan medføre tvil om kravets berettigelse, må namsmannen normalt legge til grunn at innsigelsene ikke er åpenbart grunnløse. Det forutsettes imidlertid at debitor, i den grad slike faktiske beskrivelser står i motstrid til saksøkerens fremstilling i utleggsbegjæringen, også avkreves en redegjørelse for hvordan de faktiske innsigelser vil bli dokumentert, eventuelt også at slik dokumentasjon fremlegges. Påstår debitor f.eks. at kravet er betalt, er det rimelig at dette kreves dokumentert ved kvittering e.l.»

Departementet slutter seg til dette og peker på at namsmannen også etter andre bestemmelser i tvangsfullbyrdsloven må ta stilling til om innvendinger er åpenbart grunnløse, jf. §§ 5–16 og 7–12.

Etter at utlegg er tatt, kan saksøkte ikke fremsette innvendinger mot saksøkerens krav med den virkning at saken skal behandles i forlikrådet. Fra dette tidspunkt gjelder de ordinære reglene i tvangsfullbyrdsloven fullt ut. Utlegget må eventuelt angripes direkte ved klage til tingretten etter § 7–26 eller indirekte ved at saksøkte tar ut forliksklage mot saksøkeren ved dennes hjemting med fastsettelsespåstand om at kravet ikke eksisterer.

Under høringen i 1997 fryktet flere høringsinstanser at denne løsningen kunne føre til at flere saker ble brakt inn for tingretten enn under dagens system. Dersom tvangsgrunnlaget var en forlikradsdom, ville saksøkte være avskåret fra å få kravets eksistens eller omfang prøvet rettslig på dette stadium. Kostnadmessig vil det være en fordel om innvendinger på dette stadium kunne behandles i forlikrådet. Bringes saken inn for tingretten, vil partene oftere føle behov for å engasjere advokat. Dessuten risikerer en at saken kan bli overført til søksmåls former. Det forsterker behovet for å engasjere advokat, og det skal dessuten betales gebyr som for andre søksmål ved tingretten. På den annen side vil det bryte for sterkt med tvangsfullbyrdslovens system om utlegget skulle kunne påklages til forlikrådet. Det er det underliggende materielle krav som forlikrådet eventuelt skal prøve, og blir det i forlikrådet fastslått at kravet ikke består, skal utlegget oppheves, jf. § 7–28. Det er dessuten ikke urimelig at det er saksøkte som må ta initiativet og bære de innledende kostnadene ved en rettslig prøving av kravet på et så sent stadium. For saksøkte som har valget mellom å angripe utlegget ved klage til tingretten eller å bringe det underliggende kravet inn for forlikrådet, er det i førs-

te rekke vernetingsreglene som kan oppfattes som et problem. Forliksklagen må tas ut ved saksøkerens hjemting.

Dersom det skulle vise at adgangen til direkte tvangsinn drivelse fører til en uheldig økning av antall klager til tingretten, kan det overveies en særlig vernetingsregel som fastsetter at saksøkte i et slikt tilfelle kan ta ut forliksklage i det distrikt der utlegget er tatt, så lenge utleggstrekk løper eller det ved utleggspant ikke er gjennomført tvangsdekning.

35. Naturskadeloven

Om bakgrunnen for endringene vises til punkt 6.6. § 9 første ledd annet punktum blir overflødig ved siden av henvisningen til skjønnsloven i første punktum når naturskadetakster utenfor lensmannsdistriktene skal holdes av namsfogden.

36. Lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar

Om bakgrunnen for endringen i § 22 vises til punkt 6.6.

37. Politiloven

til § 1:

Om bakgrunnen for endringen vises til punkt 6.4.4.

til § 2:

For så vidt dekkes de sivile gjøremålene av uttrykket «oppgaver som er fastsatt i lov». En understrekning av at også oppgaver som loven legger direkte til lensmannen og namsfogden, er oppgaver som ligger til politiet, kan imidlertid bidra til å synliggjøre oppgavenes plass blant politiets oppgaver og til en bedre markering av høyere politimyndigheters overordnede ansvar for disse gjøremålene.

til § 16:

Første ledd omhandler rikets inndeling i politidistrikter og politidistriktenes inndeling i mindre geografiske områder. Endringen i *første punktum* er en rent språklig tilpassing til leddet for øvrig. I annet til femte punktum fastsettes «politimodelen», jf. punkt 6.4.1, med de valgmuligheter for ulik organisering som modellen skal inneholde. Etter *annet punktum* skal politidistriktene deles inn i lensmannsdistrikter (som ivaretar både polititjenesten og de sivile rettspleiegjøremålene) eller politistasjonsdistrikter (polititjeneste) og namsfogddistrikter (sivil rettspleie). Sett i sammenheng med bestemmelsen i femte punktum om at lensmannsdistrikter og namsfogddistrikter skal omfatte en el-

ler hele kommuner, medfører forslaget at loven for den enkelte kommune åpner for følgende alternativer:

- Polititjenesten og de sivile rettspleieoppgavene ivaretas av et lensmannskontor under ledelse av en lensmann. Lensmannskontoret kan godt dekke andre kommuner i tillegg.
- Polititjenesten ivaretas av en eller flere politistasjoner under ledelse av hver sin politistasjonssjef, mens de sivile rettspleieoppgavene ivaretas av et namsfogdkontor ledet av en namsfogd. Både politistasjonen og namsfogdkontoret kan for så vidt dekke andre kommuner i tillegg, sml. f.eks. dagens organisering i Tønsberg og Nøtterøy.

Ordet «eller» i annet punktum skal ikke forstås slik at en for politidistriktet som helhet må velge mellom enten lensmannskontorer på den ene siden eller politistasjoner og namsfogdkontorer på den andre siden. Det er for den enkelte kommune innen distriktet det må velges mellom lensmannsalternativet på den ene siden eller en eller flere politistasjoner og ett namsfogdkontor på den andre siden.

Annet punktum tar sikte på inndelingen i tjenesteheter, det vil si hvordan tjenesten er organisert faglig og overfor publikum. Annet punktum tar ikke sikte på den interne organiseringen av budsjett- og personalansvar mv. i driftsenheter, jf. punkt 6.4.2.

Tredje punktum er hentet fra § 17 og utvidet til å omfatte politistasjonssjefene. Bestemmelsen hindrer ikke at driftsenhetslederen er overordnet lensmannen i tilfeller der flere lensmannsdistrikter er organisert som én driftsenhet. Poenget i bestemmelsen ligger i at polititjenesten ligger til lensmannen eller politistasjonssjefen under politimesterens overordnede ansvar og myndighet.

Fjerde punktum er utformet for å få frem at der en namsfogd skal lede de sivile rettspleiegjøremålene, skal de organiseres i en egen driftsenhet kalt namsfogdkontor. Ved å nevne gjøremål som loven legger til lensmannen, gis det en pekepinn om bakgrunnen for de alternativer som stilles opp. Bestemmelsen om at namsfogdkontoret skal være en egen driftsenhet, krever ikke at namsfogdkontoret skal ha en bestemt grad av selvstendighet e.l. Det som kreves er at namsfogden som utgangspunkt skal ha samme ansvar og selvstendighet som andre driftsenhetsledere i politidistriktet og skal delta i styringsmøter mv. på lik linje med dem.

Bestemmelsen i *femte punktum* sikrer at de sivile rettspleiegjøremålene holdes samlet for den enkelte kommune. I utredningen 1997 var det foreslått at et namsfogddistrikt bare kunne dekke én

kommune. Enkelte steder, som f.eks. i Asker og Bærum og i Tønsberg og Nøtterøy, kan det imidlertid være en god løsning å ha et namsfogdkontor som dekker to kommuner. Lovforslaget i proposisjonen her utelukker ikke det. Kombinasjonen av polititjeneste og sivile rettspleiegjøremål i et lensmannskontor vil imidlertid som oftest være en heldigere løsning enn en eller flere politistasjoner og i tillegg et namsfogdkontor som dekker flere kommuner.

Sjette og syvende punktum svarer til dagens tredje punktum med en rent språklig motivert oppdeling i to punktumer.

Bestemmelsene i første ledd om politidistriktene nærmere inndeling i mindre geografiske områder gir hoveddrammen for politiets geografiske organisering i det enkelte politidistrikt. Bestemmelsene er ikke til hinder for at overordnet politimyndighet f.eks. fastsetter et enkelte gjøremål skal ivaretas av funksjonsbaserte driftsenheter, at polititjenesten på en flyplass e.l. skal ivaretas av en egen enhet, eller at bestemte saker skal håndteres av andre tjenestemenn på tvers av hovedoppbyggingen. Første ledd angir dessuten lensmennenes, politistasjonssjefenes og namsfogdenes plass i politiets oppbygging hierarkisk sett. Grunnlaget for den begrensede instruksjonsmyndigheten overordnet politimyndighet har i forhold til de sivile rettspleieoppgavene, jf. punkt 6.4.3, ligger i de enkelte lovene som omhandler disse gjøremålene. I politilovens bestemmelser om politiets forskjellige nivåer ligger det ingen begrensninger i instruksjonsmyndigheten.

til § 17:

Paragrafen er en særbestemmelse om polititjenesten i lensmannsdistriktene. En slik særbestemmelse passer ikke inn i det perspektiv departementet mener en bør ha på lensmennenes plass i politiet sammenlignet med f.eks. politistasjonssjefene. Paragrafen er dels overflødig (første og annet ledd) og dels i strid med den organiseringen som foreslås (tredje ledd). Den foreslås opphevet.

Bestemmelsen i første ledd første punktum om at lensmannen har ledelsen av politiet i sitt distrikt, foreslås videreført i § 16. De øvrige sider ved første ledd er ivaretatt ved den forståelsen av § 16 første ledd som det er redegjort for ovenfor.

I annet ledd bestemmes det at gjøremål som i følge andre lover er lagt til politiet, i lensmannsdistrikter skal ligge til lensmannen. Bestemmelsen er en videreføring fra politiloven 1936 og «har som formål å rydde opp i tvil om hvorvidt myndighet som ved lov er lagt til politiet, kan utføres av lensman-

nen», jf. Ot.prp. nr. 22 (1994–95) side 67. Etter sammenslåingen av politiet og lensmannsetaten 1994 har slike bestemmelser rettslig sett vært overflødige.

Tredje ledd er grunnlaget for dagens sivile lensmannskontorer. Enheter med en slik sakportefølje skal etter forslaget kalles namsfogdkontorer, jf. § 16. Tredje ledd må derfor oppheves.

til § 20

Stillingstitlene lensmann, lensmannsfullmektig og lensmannsbetjent bør anses som politigrader. Det er da unødvendig å nevne dem særskilt i loven.

til § 22:

Henvisningen til lensmannsloven må oppheves når lensmannsloven oppheves.

til §§ 18, 19 og 21:

Om bakgrunnen for endringene vises til punkt 6.4.4.

38. Lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste

Om bakgrunnen for endringen i § 43 vises til punkt 6.6.

Paragrafen er også foreslått endret i Ot. prp. nr. 41 (2003–2004) Om lov om endringer i lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste. En utforming av § 43 som tar hensyn til begge endringsforslagene, vil være:

«*Skjønn*

Skjønn etter kapittel VII vert haldne som rettslege skjønn. Skjønnet kan styrast av lensmannen eller namsfogden dersom partane er samde om det.

Skjønn etter §§ 15 og 37 skal styrast av lensmannen eller namsfogden. Antallskjønnsmenn skal alltid vere to, både ved skjønn som vert styrt av lensmannen eller namsfogden og ved rettsleg skjønn og overskjønn. For spørsmålet om dekning av sakskostnader i slike saker gjeld lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker § 43.»

39. Brukthandellova

Om bakgrunnen for endringen i § 3 vises til punkt 6.4.4.

40. Lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus

Bakgrunnen for endringen i § 2 er at notarius publicus ikke lenger skal oppta veksel- og sjekkprotester, jf. punkt 6.6.

41. Burettslagslova

Om bakgrunnen for endringen i § 4–8 vises til punkt 6.6.

42. Ekomloven

Om bakgrunnen for endringen i § 12–3 vises til punkt 6.6.

Til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelsene

til nr. 1:

Det vil kunne være ønskelig å sette forskjellige deler av lovforslaget i kraft til ulik tid. F.eks. vil de fleste av endringsforslagene omtalt i punkt 6.4.4 om opprydding i lovbestemmelser om politi- og lensmannsetaten kunne settes i kraft straks de er vedtatt. På den annen side kan det ikke utelukkes at enkelte av forslagene vedrørende skjønn og takster, jf. punkt 6.6, bør tre i kraft noe senere enn omorganiseringen for øvrig.

til nr. 2:

Det kan være tvilsomt om arbeidsmiljølovens regler om virksomhetsoverdragelse kommer til anvendelse ved en slik lovbestemt omorganisering av rettspleiegjøremaal som foreslås i proposisjonen her. Så lenge omorganiseringen er omfattet av unntaket i artikkel 1 nr. 1 bokstav c i virksomhetsoverdragelsesdirektivet, jf. EØS-avtalen vedlegg XVIII nr. 32 d (direktiv 2001/23/EF), er det rom for i lovs form å fastsette bestemmelser som er tilpasset den aktuelle omorganiseringen. Det vil gi større sikkerhet og klarhet for de berørte arbeidstakerene enn å vurdere situasjonen ut fra de generelle reglene om virksomhetsoverdragelse i arbeidsmiljøloven.

Om bakgrunnen for nr. 2 vises til punkt 6.8. På bakgrunn av de mange forskjellige måtene som kommunene har ordnet seg på, er det i første ledd første punktum brukt den vide formuleringen «[p]ersoner som ivaretar oppgaver som ... overføres fra en kommune til staten». Med «den virksomheten som oppgaven overføres til» siktes det til det lensmannskontor eller det namsfogdkontor som overtar oppgaven. Staten trenger et vern mot uforutsette økninger i bemanningen hos kommunen frem til den overtar oppgavene, jf. tredje punktum.

Retten til å beholde tidligere avlønning dersom den nye stillingen er lavere lønnet, jf. annet ledd første og annet punktum, svarer til § 10 nr. 1 i fellesbestemmelsene i hovedtariffavtalen i staten og § 3.4 i fellesbestemmelsene i hovedtariffavtalen for kommunesektoren. Også på dette punkt trenger staten et vern i overgangsbestemmelsene mot en uforutsett utvikling, jf. tredje punktum. Fjerde og femte punktum kan for så vidt sies å være en lovfesting av godskrivingsregel 3 i punkt 9.5.5.B i de sentrale bestemmelsene i hovedtariffavtalen i staten.

Enkelte av dem som vil ha krav på tilsetning i staten, vil ha krav på deltidsstilling. En forutsetning for å tiltre stillingen er at vedkommende kan innrette seg etter rimelige krav fra den nye statlige arbeidsgiveren om hvordan vedkommendes arbeidstid skal innrettes, jf. tredje ledd.

til nr. 3:

Bestemmelsen har begrenset selvstendig betydning ved siden av tjenestemannsloven og hovedtariffavtalen i staten. Omorganiseringer innen politi- og lensmannsetaten vil dessuten normalt ikke være omorganiseringer «etter loven her». Bestemmelsen har derfor først og fremst betydning for statsansatte som ivaretar oppgaver som overføres til politiet fra andre statsorganer.

til nr. 4:

Nr. 4 åpner for avklaring av mange detaljspørsmål som kan reise seg. Med kunngjøring «internt» siktes det til kunngjøring blant dem som har krav på tilsetning i enheten etter nr. 2 eller 3, eller som eventuelt allerede er tilsatt i den aktuelle enheten.

til nr. 5:

Nr. 5 åpner for at omorganiseringen enkelte steder kan gjennomføres før lovbestemmelsene om det trer i kraft. På den måten gis det et visst rom for at omorganiseringen gjennomføres på et tidspunkt som er avpasset de lokale forhold, jf. punkt 6.8.

til nr. 6:

Nr. 6 åpner for at flere tjenesteenheter organiseres som én driftsenhet selv om endringer i politiloven § 16 ikke har trådt i kraft. Paragrafen vil føre med seg enkelte andre organisatoriske endringer som en kan trenge tiden frem til 1. januar 2006 for å gjennomføre, slik at paragrafen ikke kan settes i kraft straks.

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

til nr. 7:

Nr. 7 er i samsvar med hvordan slike overgangsspørsmål ved endringer i rettergangslovgivningen vanligvis løses.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

til nr. 8:

Nr. 8 er en sikkerhetsventil for uforutsette overgangsspørsmål som kan trenge en entydig løsning.

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

I

Endringer i lovverket

1. I lov 20. juli 1893 nr. 2 om Stranding og Vrag gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser endres ordene «lensmanden» og «lensmannen» til «politiet»:
§ 1 (2 steder), § 2, § 3 (6 steder), § 6 (2 steder), § 7 (4 steder), § 8 (2 steder), § 9 og § 10 (2 steder).

I følgende bestemmelser endres ordene «lensmandens» og «lensmannens» til «politiets»:
§ 4 og § 10 (2 steder).

I følgende bestemmelser endres ordet «han» til «politiet»:
§ 3 tredje ledd, § 4 og § 7 første ledd (2 steder).

§ 11 første ledd skal lyde:

Godtgjørelse og erstatning etter §§ 1 og 5 fastsettes i lensmannsdistrikter av lensmannen. Over lensmannens avgjørelse kan det klages til politimesteren dersom tvisten gjelder en sum på 100 kroner eller mer eller klageren mener avgjørelsen ikke er lovmessig.

§ 13 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir første ledd.

2. I lov 21. juli 1894 nr. 5 om delvis Omordning af det civile Embedsværk oppheves § 3.

3. I lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner og løpestrenger mv. skal § 16 lyde:

Skjønn som holdes med hjemmel i loven her, styres av lensmannen eller namsfogden.

4. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 27 skal lyde:

I hver kommune skal det være et forliksråd.

Forliksrådet skal ha tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Blant medlemmene og blant varamedlemmene skal det være både kvinner

og menn. Varamedlemmene tilkalles i den rekkefølge oppnevningen viser.

Kommunestyret velger et av medlemmene til formann. Har denne forfall, trer den av de andre som er nevnt først i oppnevningen og som kan gjøre tjeneste, i dennes sted.

Med samtykke fra departementet kan kommunestyret fastsette at forliksrådet skal ha to eller flere avdelinger. Hver avdeling velges etter annet og tredje ledd. Den ene formannen velges som leder for domstolen. Den andre formannen, eller de andre formenne i den rekkefølge kommunen har fastsatt, er lederens stedfortreder som leder for domstolen.

Arbeids-, skyss- og kostgodtgjørelse til medlemmene og varamedlemmene fastsettes i samsvar med forskrift gitt av Kongen. For bestemte kommuner kan departementet fastsette at formannen og i tilfelle også de øvrige medlemmene skal ha et midlertidig tilsettingsforhold etter tjenestemannsloven.

I lensmannsdistrikter er lensmannen sekretariat for forliksrådet. I namsfogddistrikter er namsfogden sekretariat. Kongen kan ved forskrift gi regler om forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet.

Kommuner som har samme sekretariat for forliksrådet og dessuten ligger i samme domssogn, kan med tilslutning av minst 2/3 av hver av kommunestyrenes medlemmer beslutte å ha felles forliksråd dersom kommunene samtidig er enige om hvor mange medlemmer og varamedlemmer hver kommune skal velge, og om hvordan det skal sikres at det blant både medlemmene og varamedlemmene er både kvinner og menn.

§ 28 skal lyde:

Forliksrådene skal holde møte en gang i måneden og oftere dersom saksmengden krever det. Forliksrådet kan unnlate å holde møte i juli. Forliksrådet kan også unnlate å holde møte en måned dersom det til møtet ikke foreligger saker til behandling. Møtene holdes på det sted i forliksrådsretsen som forliksrådet fastsetter.

§ 57 femte ledd oppheves.

§ 59 tredje ledd første punktum skal lyde:

Har noen forfall så forliksrådet ikke kan holde beslutningsdyktig møte, kan fylkesmannen oppnev-

ne stedfortredere for den enkelte sak eller for inntil tre måneder.

§ 63 skal lyde:

I lensmannsdistrikter er lensmannen hovedstevnevitne. I namsfogddistrikter er namsfogden hovedstevnevitne.

Hjelpstevnevitner for hovedstevnevitnet må godkjennes av tingretten. Ligger avgjørelsen under flere retter, treffes den ved uenighet av domstoladministrasjonen.

Ved Høyesterett kan det ansettes et eller flere stevnevitner til å utføre forkynnelser i den kommunen der Høyesterett har sete.

Stevnevitner skal avgi forsikring til vedkommende rett om at de samvittighetsfullt vil oppfylle sine plikter som stevnevitne. Kongen fastsetter hvordan forsikringen skal lyde.

§ 163 a annet ledd skal lyde:

Følgende myndigheter foretar forkynning postalt etter reglene i denne bestemmelse: De alminnelige domstoler, jordskifterettene, forbrukertvistutvalget, påtalemyndigheten, namsmenn, lensmenn, namsfogder og fylkesmenn.

§ 218 annet ledd nr. 4 oppheves. Nåværende nr. 5 blir nr. 4.

§ 219 skal lyde:

Kongen kan bestemme at den som vil yte rettshjelp etter § 218 annet ledd nr. 1, 3 og 4 skal stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg under utøvelsen av rettshjelpvirksomheten. Kongen gir nærmere regler om sikkerhetsstillelsen og kan pålegge den som yter sikkerhet å gi Tilsynsrådet for advokatvirksomhet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes. For rettshjelp etter § 218 annet ledd nr. 1 kan Kongen gi bestemmelser om meldeplikt og om plikt for rettshjelpen til på forhånd å godtgjøre at vilkårene for å yte rettshjelp er oppfylt, herunder å fremlegge politiattest. I tillatelser etter § 218 annet ledd nr. 3 og 4 kan det stilles vilkår og begrensninger.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet fører tilsyn med rettshjelpvirksomhet som utøves i medhold av § 218 annet ledd nr. 1, 3 og 4, jf. § 225. Kongen kan gi forskrift om plikt for den som utøver slik rettshjelpvirksomhet, til å holde Tilsynsrådet orientert om virksomheten. Kongen kan videre bestemme at den som utøver slik virksomhet skal betale bidrag til Tilsynsrådet. Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Advokatbevillingsnemnden kan nedlegge forbud mot at en person som har juridisk embetseksa-

men, yter rettshjelp etter § 218 annet ledd nr. 1, og kan tilbakekalle tillatelser gitt i medhold av § 218 annet ledd nr. 3 og 4, dersom vedkommende har gjort eller gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å yte rettshjelp eller vedkommende overtrer bestemmelser gitt i medhold av første eller annet ledd eller vilkår eller begrensninger som nevnt i første ledd fjerde punktum.

5. I lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangs måten for tvistemål gjøres følgende endringer:

§ 44 tredje ledd første punktum skal lyde:

Som prosessfullmektig i andre tilfeller kan foruten advokater og personer som nevnt i annet ledd første punktum brukes enhver myndig person som ikke utfører arbeid eller verv for domstolen.

§ 44 fjerde ledd skal lyde:

Ved hvert forliksråd skal det være et utvalg av faste møtefullmektiger for forliksrådet. Medlemmene av utvalget oppnevnes av kommunen for inntil fire år av gangen. Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om antall medlemmer og deres kvalifikasjoner og godtgjørelse mv.

§ 44 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 277 sjettede ledd skal lyde:

Når en sak skal behandles i forliksrådet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7–7, behandles saken etter paragrafen her med saksøker som klager, utleggsbegjæringen som klage, saksøkte som innklaget og nedtegningen av saksøktes innvendinger som tilsvar. Sakskostnadene i forbindelse med utleggsbegjæringen behandles etter reglene for sakskostnader i forliksrådet. Avsluttes saken for forliksrådet med et rettsforlik eller en dom eller kjennelse som pålegger innklagede en betalingsplikt overfor klageren, kan klageren innen en måned etter utløpet av dennes frist for å angripe forliket, dommen eller kjennelsen ved anke eller kjæremål uten oppreisning ved begjæring til namsmannen kreve at utleggssaken skal fortsette.

§ 277 nåværende sjettede ledd blir nytt syvende ledd.

§ 279 første ledd nr. 2 skal lyde:

et medlem av det faste utvalget av møtefullmektiger, jf. § 44 fjerde ledd.

6. I lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapittel kommer bare til anvendelse på skjønn som styres av en dommer eller av en lensmann eller namsfogd. Skjønn som styres av en dommer kalles rettslige skjønn.

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Kongen gir nærmere regler om i hvilken utstrekning lensmennene og namsfogdene skal ha adgang til å overlate utførelsen av sine gjøremål etter loven til sine ansatte.

§ 6 første ledd skal lyde:

Skjønnsforretningen holdes i den rettskrets eller det lensmanns- eller namsfogddistrikt hvor gjenstanden for skjønnet befinner seg.

§ 7 skal lyde:

Når en skjønnsforretning skal styres av en lensmann eller en namsfogd og holdes i flere distrikter, kan fylkesmannen bemyndige den ene av dem til å styre hele forretningen.

§ 8 første ledd skal lyde:

Begjæring om en skjønnsforretning fremsettes ved prosesskrift eller muntlig for den rett eller den lensmann eller namsfogd som skal styre forretningen.

§ 9 annet ledd første punktum skal lyde:

Nekter en lensmann eller en namsfogd å ta begjæringen til følge, skal dette snarest mulig meddeles den som har begjært skjønnet.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

Antall skjønnsmenn skal være fire når skjønnet styres av en dommer, og to når det styres av en lensmann eller en namsfogd, dersom ikke annet er bestemt ved lov.

§ 12 første ledd annet punktum skal lyde:

Styres skjønnet av lensmannen eller namsfogden, foretar tingretten oppnevningen.

§ 13 første ledd annet punktum skal lyde:

Ved rettslig skjønn oppnevnes skjønnsmenn i så fall av skjønnsstyres og ved skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden av den tingrett som vedkommende distrikt hører under.

§ 17 annet ledd første punktum skal lyde:

Når forretningen styres av en lensmann eller en namsfogd, gjelder domstoloven §§ 111 til 115, 117, 118, 120 og 121 tilsvarende så langt de passer.

§ 20 a annet punktum skal lyde:

Ved skjønn som styres av en lensmann eller en namsfogd, kan fastsettingen påklages til tingretten etter reglene § 31.

§ 24 annet ledd skal lyde:

Er et pålegg fra retten nødvendig i tilfeller hvor forretningen styres av en lensmann eller en namsfogd, kan vedkommende rette anmodning om det til stedets tingrett.

§ 25 første punktum skal lyde:

Under skjønnsforretninger som styres av lensmannen eller namsfogden, kan forklaringer fra parter, vitner og sakkyndige bare mottas når de avgis frivillig.

§ 31 første ledd skal lyde:

Hører skjønnsforretningen under en lensmann eller en namsfogd, kan partene klage til tingretten over avgjørelser som treffes av lensmannen eller namsfogden forut for forretningen, eller som treffes under forretningen og er av den art som er nevnt i § 30.

§ 31 tredje ledd skal lyde:

Klagen fremsettes for lensmannen eller namsfogden, som snarest mulig forelegger den for retten med de nødvendige dokumenter og opplysninger.

§ 33 annet ledd skal lyde:

Er underskjønnet styrt av en lensmann eller en namsfogd, kan tingretten gi oppreisning mot oversittelse av fristen under de samme vilkår som gjelder i rettergang, likevel slik at fristen etter domstoloven § 154 annet ledd forlenges til fem år.

§ 33 a første ledd annet punktum skal lyde:

Lensmannen eller namsfogden sender en slik begjæring sammen med sakens dokumenter snarest mulig til tingretten.

§ 34 første ledd skal lyde:

Overskjønn over skjønn som er styrt av en lensmann eller en namsfogd, hører under tingretten.

§ 38 annet ledd skal lyde:

Når et skjønn som er styrt av en lensmann eller en namsfogd, ikke kan være gjenstand for overskjønn, kan det påklages i samsvar med § 31 av grunner som nevnt i første ledd.

§ 45 første ledd skal lyde:

Domstoloven §§ 200 og 204 gjelder tilsvarende for skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden.

§ 49 første ledd skal lyde:

Hvis det oppstår tvist som nevnt i § 48 første ledd under en skjønnsforretning som styres av en lensmann *eller en namsfogd*, skal avgjørelse som går ut på å nekte saken fremmet, treffes ved beslutning av bestyreren og skjønnsmennene.

§ 54 b annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd gjelder også ved klage til tingretten i forbindelse med *skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden*.

§ 58 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Mot avgjørelser av en lensmann *eller en namsfogd* kan klage inngis i samsvar med § 31.

7. I lov 14. august 1918 nr. 3 om frivillige auksjoner skal § 5 første ledd lyde:

Om enhver frivillig auksjon skal styreren gi melding *til politiet* samtidig med bekjentgjørelsen av auksjonen eller snarest mulig etter det.

8. I lov 9. juli 1923 nr. 1 om anbringelse av signaler og merker for målearbeider skal § 10 lyde:

Skjønn etter loven her styres av *lensmannen eller namsfogden*.

9. I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

På Svalbard er sysselmanen namsmann og hovedstevnevitne. Veksel- og sjekkprotester tas opp av sysselmanen.

§ 8 skal lyde:

Medlemmer og varamedlemmer av Svalbard forliksråd velges av Longyearbyen lokalstyre selv. Sysselmanen er sekretariat for forliksrådet.

§ 10 nytt tredje ledd skal lyde:

Skjønn og takster som i riket for øvrig styres av lensmannen eller namsfogden, styres på Svalbard av sysselmanen.

§ 11 fjerde ledd oppheves.

Ny § 12 skal lyde:

På Svalbard kan meldinger om dødsfall etter lov 21. februar 1930 om skifte § 12 a gis til sysselmanen.

10. I lov 21. februar 1930 om skifte gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Registrering og forsegling foretas av tingretten eller av lensmannen *eller namsfogden* eller av en annen skikket person oppnevnt av tingretten.

§ 12 a første ledd skal lyde:

Om dødsfall skal den dodes nærmeste slektninger, ektefellen eller andre som har vært til stede, straks gi melding *til lensmannen eller namsfogden eller til tingretten*.

§ 77 tredje punktum skal lyde:

Retten skal så vidt mulig søke opplysninger om deres oppholdssted og kan i den hensikt kreve bistand av *politiet*.

11. I lov 14. mars 1930 om landslott gjøres følgende endringer:

§ 6 tredje ledd skal lyde:

Er ingen berettiget til stede for å motta landslottbeløpet, eller er det tvil angående dets betaling, kan det deponeres hos lensmannen *eller namsfogden* i det distrikt hvor fangsten er gjort.

§ 8 annet ledd skal lyde:

Skjønnen styres av lensmannen *eller namsfogden* på det sted der fangsten eller skaden er gjort.

12. I lov 12. juni 1931 nr. 1 i henhold til konvensjonen mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten av 11 mai 1929 skal § 18 nr. 1 annet til fjerde punktum lyde:

Før fløting finner sted, må fullmektigen være anmeldt til og godkjent av *tingretten* i det distrikt hvor fløtingen skal påbegynnes. Skjer ikke slik anmeldelse, kan *tingretten* etter begjæring av en interessert oppnevne slik fullmektig med bindende virkning for den svenske fløtende. *Tingretten* skal bekjentgjøre fullmektigens navn og adresse på den måte *den* finner tjenlig.

13. I lov 27. mai 1932 nr. 2 om vekslar gjøres følgende endringer:

§ 87 skal lyde:

Protest tas opp av lensmannen eller namsfogden. Dersom det er nødvendig for at protesten skal kunne opptas i tide, kan lensmannen eller namsfogden ta opp protest utenfor sitt distrikt.

Tilkalling av vitne er ikke nødvendig.

§ 90 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Er protest i medhold av § 87 annet ledd opptatt av en *tjenestemann* utenfor sitt distrikt, skal det i

protesten anføres at den tjenestemann som *normalt* skulle ha opptatt protesten, ikke kunne gjøre det i tide.

§ 91 skal lyde:

Protesten skal *ordrett* føres inn i tjenestemannens *protokoll*.

Utskrift av *protokollen* må ikke meddeles andre enn protestekvirenten.

14. Lov 19. mars 1937 nr. 2 om enkelte bestemmelser angående underfogder oppheves.

15. I lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold skal § 16 første ledd annet punktum lyde:

Blir ikke annet bestemt, holdes skjønnet etter skjønnslovens regler *av lensmannen eller namsfogden*.

16. I lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner gjøres følgende endringer:

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Gjelder rekvisisjonen bestemt angitte ytelser, kan de også rettes til *politiet* på stedet.

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om at erstatning som gjelder mindre beløp skal fastsettes ved *skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden* etter bestemmelsene i skjønnsloven 1. juni 1917 nr. 1.

§ 15 første ledd skal lyde:

De lokale skjønnsnemnder fastsetter erstatning for ytelser og tap som ikke blir avgjort etter takster, ved *skjønn styrt av lensmannen eller namsfogden* eller av Sentralnemnda for rekvisisjonssaker.

17. I lov 29. mai 1953 nr. 3 om hittegods oppheves § 11 første ledd. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

18. I lov 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt gjøres følgende endringer:

§ 24 skal lyde:

Innrulleringen skjer kommunevis. I den enkelte kommune utføres innrulleringen med bistand av en nemnd (innrulleringsnemnda). I lensmannsdistrikt er lensmannen formann for *nemnda* og ellers en *annen* polititjenestemann etter vedkommende politimesters *bestemmelse*. For øvrig består nemnda av den ansvarlige for føring av folkeregisteret i vedkommende kommune.

I kommuner hvor arbeidet med innrulleringen er uforholdsmessig stort, kan Kongen overdra vervet som formann til en særlig tjenestemann.

§ 39 annet ledd skal lyde:

Den som på grunn av opphold utenfor riket ikke er utskrevet, skal melde seg for *politiet* straks han kommer til riket.

§ 43 skal lyde:

Enhver plikter selv å påse at hans vernepliktsforhold i rett tid kommer under behandling. Den som ikke får slike meddelelser eller ordrer med hensyn til sine vernepliktsforhold som han etter sin alder og sine øvrige forutsetninger skal ha, plikter å melde fra *til politiet* eller til sin nærmeste militære foresatte.

§ 46 tredje ledd første punktum skal lyde:

Politiet, mønstringsmyndigheter og norske utenrikske stasjoner plikter på forespørsel å gi veiledning om utskrivnings- og vernepliktsforhold.

19. I lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet skal § 35 annet ledd tredje punktum lyde:

Skjønnet styres *av lensmannen eller namsfogden*.

20. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd annet punktum skal lyde:

Skjøn som skal fastsette vederlag for inngrep etter § 2 nr. 1, 3, 9, 10, 11, 12, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 50 og 53 er det *lensmannen eller namsfogden som styrer*.

§ 19 første ledd annet punktum skal lyde:

I andre høve vert skadebota fastsett i skjøn som *vert styrt av lensmannen eller namsfogden*.

§ 26 annet ledd skal lyde:

Twist om omfanget av ryddingskyldnaden, om alt ryddingsarbeidet er gjort, eller om kva krav grunneigaren har når han lyt gjera arbeidet sjølv, vert avgjort med skjøn som *vert styrt av lensmannen eller namsfogden*.

§ 27 annet ledd skal lyde:

Skjøn etter fyrste leden vert *styrt av lensmannen eller namsfogden*.

21. I lov 5. mai 1961 om grannegjerde gjøres følgende endringer:

§ 16 første ledd skal lyde:

Skjøn etter lova her (gjerdeskjøn) styrast av lensmannen eller *namsfogden*.

§ 17 første ledd annet punktum skal lyde:

Klagen har ikkje utsetjande verknad om ikkje lensmannen eller *namsfogden* eller tingretten vedtek noko anna.

22. Lov 16. juni 1961 nr. 7 om lensmenn oppheves.

23. I lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål gjøres følgende endringer:

§ 10 syvende ledd oppheves.

§ 11 første ledd skal lyde:

Vert det tvist om krav etter § 7 eller § 9, kan kvar av partane krevja at spørsmålet vert avgjort ved skjøn. Skjøn etter lova her *styrast av lensmannen eller namsfogden*. *Skjønnsstyraren* skal gje partane varsel om skjønnet med ein frist på minst 5 dagar.

24. I veglov 21. juni 1963 nr. 23 skal § 60 første ledd annet punktum lyde:

Skjønnet kan styrast av lensmannen eller namsfogden dersom partane er samde om det.

25. I lov 21. mai 1965 om skogbruk og skogvern skal § 32 fjerde ledd lyde:

Bekreftet avskrift av de til enhver tid gjeldende bestemmelser om vernskoggrenser skal ligge tilgjengelig på vedkommende lensmannskontor eller politistasjon og hos kommunen.

26. I lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eigedom skal § 19 første ledd lyde:

Skjøn etter lova her *styrast av lensmannen eller namsfogden*.

27. I lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk skal § 55 første ledd lyde:

Skjøn etter § 5 annet ledd og § 6 annet ledd *styrast av lensmannen eller namsfogden*.

28. I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner skal § 11 annet ledd annet punktum lyde:

Skjønnet styrast av lensmannen eller namsfogden.

29. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 12 annet punktum lyde:

Som saker utenfor rettergang anses i denne forbindelse også behandling for forlikrådet, offentlig

skiftebehandling med unntak av skiftetvist i søksmåls former, skjøn som styrast av en lensmann eller en *namsfogd* og voldgiftsaker som ikke går inn under § 16.

30. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre skal § 38 tredje ledd lyde:

Fører dødsfall til at ingen lenger har foreldreansvaret for eit barn, skal lensmannen eller *namsfogden* eller tingretten få opplysning om det i dødsfallsmeldinga.

31. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 5 a nr. 2 skal lyde:

Avgjørelser som gjelder forretninger som nevnt i kapittel 3 hos en lensmann eller en *namsfogd* kan påklages til tingretten etter reglene i skjønnsloven § 31.

§ 5 a nr. 3 første punktum skal lyde:

Avgjørelser som gjelder forretninger som nevnt i kapittel 4 og § 25 hos en lensmann eller en *namsfogd* eller hos en særskilt *namsmann* kan påklages til tingretten etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5–16.

§ 5 a nr. 5 oppheves. Nåværende nr. 6 blir nytt nr. 5.

§ 7 skal lyde:

For behandling av en sak ved forlikrådet betales rettsgebyret *selv om forliksklagen senere blir trukket tilbake eller avvist*. For behandling av en sak i forlikrådet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7–7 betales også rettsgebyret.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

For behandling av skjøn og takster som styrast av en dommer ved de alminnelige domstoler eller av en lensmann eller en *namsfogd*, betales 5 ganger rettsgebyret for hver dag eller del av dag som skjønnet varer.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

For klage over avgjørelser under *skjøn som styrast av en lensmann eller en namsfogd*, jf. skjønnsloven § 31, betales rettsgebyret.

§ 14 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det betales ikke gebyr etter første punktum for den første utleggsbegjæringen fra klageren for krav som er fastslått i dom, kjennelse eller rettsforlik etter behandling i forlikrådet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7–7 med mindre den opprinnelige utleggssaken ble fortsatt etter tvistemålsloven § 277 sjette ledd.

§ 25 tredje ledd oppheves.

32. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 80 fjerde ledd lyde:

Registrerings- og forseglingsforretningene kan overlates til lensmannen eller namsfogden eller en annen skikket person oppnevnt av retten.

33. I plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 skal § 59 annet ledd lyde:

I saker som ikke gjelder § 32 eller kap. VIII, styres skjønnet av lensmannen eller namsfogden.

34. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring gjøres følgende endringer:

§ 2–2 første ledd skal lyde:

I lensmannsdistrikter er lensmannen namsmann. I namsfogddistrikter er namsfogden namsmann. Namsmann for Svalbard er sysselmannen. Kongen fastsetter hvilke namsmannsdistrikter norsk kontinentalsokkel og norsk økonomisk sone hører til.

§ 5–1 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Videre kan den som har rett til å drive retts-hjelpsvirksomhet etter domstolloven § 218 annet ledd nr. 1 til 3, være prosessfullmektig under tvangsfullbyrdelse i retts-hjelpsoppdrag som vedkommende har for parten.

§ 6–2 tredje punktum skal lyde:

Videre kan den som har rett til å drive retts-hjelpsvirksomhet etter domstolloven § 218 annet ledd nr. 1 til 3, være prosessfullmektig under tvangsfullbyrdelse i retts-hjelpsoppdrag som vedkommende har for parten.

§ 7–2 ny bokstav f skal lyde:

(f) Skriftstykke som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang. Skriftstykket er også tvangsgrunnlag for renter og utenrettslige inndrivingskostnader.

§ 7–3 annet ledd innledningen skal lyde:

Med unntak for begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f kan en begjæring om utlegg også settes frem for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder når:

§ 7–4 nytt annet ledd skal lyde:

I samme begjæring kan det ikke kreves utlegg etter tvangsgrunnlag som nevnt i § 7–2 bokstav f og etter et alminnelig tvangsgrunnlag.

§ 7–5 nytt annet ledd skal lyde:

En begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f skal i tillegg oppfylle kravene til forliksklager i tvistemålsloven § 277 første ledd. Begjæringen skal opplyse om saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet.

§ 7–6 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f skal saksøkte dessuten oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til saksøkerens krav. Saksøkte skal også oppfordres til å opplyse om vedkommende ønsker at namsmannen anmoder saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller en annen minnelig løsning. Saksøkte skal opplyses om at saken vil bli behandlet i forliksrådet eller hevet dersom det reises innvendinger mot kravet og saksøkte ikke har bedt namsmannen anmode saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte. Dersom saksøkte samtidig varsles om tid og sted for avholdelse av utleggsforretning, skal det opplyses at berammelsen faller bort dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet eller ber namsmannen anmode saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte.

Vil tvangsfullbyrdelsen ellers bli vesentlig vanskeliggjort, kan meddelelse til saksøkte unnlates. Dette gjelder likevel ikke ved begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f.

§ 7–7 overskriften skal lyde:

Beslutning om å holde utleggsforretning. Behandling i forliksrådet m.m.

§ 7–7 nytt annet ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f skal namsmannen anmode saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte dersom saksøkte har bedt om det innen fristen etter § 7–6. Samtidig skal saksøkeren gis de opplysninger namsmannen finner å kunne gi. Har saksøkte ikke bedt namsmannen om det, skal saken behandles i forliksrådet dersom saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav og saksøkeren i begjæringen har opplyst at behandling i forliksrådet i så fall ønskes. Dersom saksøkte har reist innvendinger mot kravet, og saksøkeren ikke har ønsket behandling i forliksrådet, skal namsmannen heve saken. Saksøktes innvendinger legges ved underretningen til saksøkeren. Saksøkeren kan ombestemme seg med hensyn til behandling i forliksrådet dersom mel-

ding om det kommer fram til namsmannen før innkalling til forliksrådet eller meddelelse om heving er sendt. Dersom saksøkeren ikke har bedt om annet innen en måned etter at namsmannen anmodet saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte, skal namsmannen behandle saken etter tredje og fjerde punktum i leddet her.

§ 7–10 nytt tredje ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f kan varsel til saksøkte om forretningen bare unnlates dersom namsmannen finner saksøkte på stedet.

§ 7–11 nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7–2 bokstav f gjelder § 7–7 annet ledd tredje til sjette punktum tilsvarende dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet før utlegg er tatt. Namsmannen kan beslutte at utleggsforretningen likevel skal gjennomføres dersom innvendingen er åpenbart grunnløs.

35. I lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskader gjøres følgende endringer:

§ 7 første punktum skal lyde:

Det er et vilkår for å få erstatning at skaden er meldt til lensmannen eller namsfogden senest fire uker etter at den er inntrådt.

§ 8 første ledd skal lyde:

Skaden skal takseres så snart som mulig. Lensmannen eller namsfogden er takststyrer.

§ 9 første ledd annet punktum oppheves.

36. I lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar skal § 22 første ledd lyde:

Avgjerd i samsvar med §§ 19 til 21 høyrer under skjønnet. Skjønnet styrast av lensmannen eller namsfogden.

37. I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd annet punktum oppheves.

§ 2 nr. 7 skal lyde:

7 utføre andre oppgaver som er fastsatt i lov eller som følger av sedvane, herunder oppgaver som i lov er lagt til lensmannen eller namsfogden.

§ 16 første ledd skal lyde:

Riket inndeles i politidistrikter med en politimester som sjef for hvert distrikt. Politidistriktene

inndeles i lensmannsdistrikter eller politistasjonsdistrikter og namsfogddistrikter. I et lensmannsdistrikt eller politistasjonsdistrikt har lensmannen eller politistasjonssjefen ledelsen av politiet under politimesteren. I et namsfogddistrikt ligger de gjøremål som loven legger til lensmannen og namsfogden, til et namsfogdkontor som en egen driftsenhet ledet av en namsfogd. Lensmannsdistrikter og namsfogddistrikter skal omfatte en eller flere hele kommuner. Inndelingen fastsettes av Kongen. Kongen fastsetter også hvordan distriktsinndelingen skal være i forhold til den norske del av kontinentalsokkelen og områder utenfor sjøterritoriet som norsk rett får anvendelse på.

§ 17 oppheves.

§ 20 første ledd første punktum skal lyde:

Direktøren for Politidirektoratet, embetsmenn og tjenestemenn med *politigrader* har politimyndighet i hele riket i kraft av sin stilling.

§ 22 annet ledd sjette punktum oppheves.

I §§ 18 (to steder), § 19 og § 21 (to steder) endres uttrykket «politi- og lensmannsetaten» til «politiet».

38. I lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste skal § 43 første ledd lyde:

Skjønn etter lova her vert haldne som rettslege skjønnet. Skjønnet kan styrast av lensmannen eller namsfogden dersom partane er samde om det.

39. I lov 22. desember 1999 nr. 105 om handelsverksemd med brukte og kasserte ting skal § 3 første ledd lyde:

Føresegnene i § 2 gjeld ikkje for auksjonsverksemd som vert *driven av* advokatar.

40. I lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus skal § 2 første ledd lyde:

Notarialforretningar er utføring av dei oppgåvene som er lagt til notarius publicus i lov eller forskrift, mellom anna å utføre vigsjar og registrere *partnerskap* og gje notarialstadfestingar, som stadfesting av underskrift og rett kopi.

41. I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag skal § 4–18 annet ledd annet punktum lyde:

Skjønnet styrast av lensmannen eller namsfogden.

42. I lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon skal § 12–3 tredje ledd fjerde punktum lyde:

Skjønnet styres av lensmannen eller namsfogden.

II

Ikrafttreddelses- og overgangsbestemmelser

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.

2. Personer som ivaretar oppgaver som etter loven her overføres fra en kommune til staten, har krav på tilsetting i staten i den virksomheten som oppgaven overføres til, med samme stillingsandel som vedkommende hadde for å utføre oppgaven hos kommunen, eller i mangel av en fastsatt stillingsandel en stillingsandel som svarer til et normalt tidsforbruk for det arbeid vedkommende utfører. Første punktum gjelder ikke for den som allerede har full stilling i staten, den som ville ha krav på en stillingsandel som ikke svarer til minst 14 arbeidstimer pr uke, og medlemmer av forliksrådet som har utført sekretariatsoppgaver for forliksrådet som en del av medlemsvervet. I den utstrekning bemanningen hos kommunen har økt som følge av vedtak truffet etter 26. mars 2004, er staten ikke forpliktet til å tilby tilsetting.

Personer som blir tilsatt i staten etter første ledd, har rett til å beholde den avlønning de hadde hos kommunen på overføringstidspunktet som en personlig ordning fastsatt til et bestemt kronebeløp. For den som ikke har fast lønn, foretas en skjønnsmessig fastsetting. Ingen har krav på personlig ordning for økninger i avlønningen hos kommunen fastsatt etter 26. mars 2004 som ikke er en følge av sentrale lønnsoppgjør. I spørsmål hvor tjenesteansiennitet har betydning, likestilles tidligere tjeneste i kommunal stilling med tjeneste i statlig stilling. Det samme gjelder tidligere utførelse av de oppgavene som overføres fra kommunen som privat praksis.

Den som etter første ledd blir tilsatt i deltidstilting, plikter å innrette seg etter rimelige krav fra arbeidsgiver om arbeidstidens inndeling.

3. Personer som ivaretar oppgaver som etter loven her overføres fra en statlig virksomhet til en annen, har krav på tilsetting i den nye virksomheten. Er den nye stillingen lavere lønnet, beholder vedkommende sin tidligere lønn på overføringstids-

punktet som en personlig ordning fastsatt til et bestemt kronebeløp.

4. For øvrig kan departementet gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av omorganiseringen, bl.a. om innen hvilket tidspunkt personer som etter nr. 2 og 3 har krav på tilsetting i en ny virksomhet, må si fra om de ønsker det, og om i hvilken utstrekning stillinger i denne virksomheten skal kunngjøres offentlig eller internt eller besettes ved enighet mellom arbeidsgiver og arbeidstakerne og deres organisasjoner.

5. Departementet kan bestemme at namsmanns- og stevnevitneoppgavene skal utføres av lensmannen eller namsfogden selv om endringene i tvangsfullbyrdelsesloven § 2–2 og domstoloven § 63 ikke har trådt i kraft. Der det innebærer overføring av oppgaver fra en kommune til staten, må vedkommende kommune samtykke. For kommuner som samtykker kan departementet bestemme at lensmannen eller namsfogden skal være sekretariat for forliksrådet, og at staten skal overta det økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådet, selv om endringene i domstoloven § 27 og rettsgebyrloven § 7 ikke har trådt i kraft.

6. Departementet kan bestemme at flere tjenesteheter skal organiseres som én driftsenhet selv om endringen i politiloven § 16 ikke har trådt i kraft.

7. For enkelte gjøremål innen den sivile rettspleien på grunnplanet gjelder følgende overgangsregler:

- a) Endringene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7 og tvistemålsloven § 277 om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav gjelder for saker der begjæring om utlegg inngis etter at endringene har trådt i kraft. Domstoloven § 146 annet ledd gjelder tilsvarende.
- b) Endringene i lovgivningen om skjønn og takster som åpner for at skjønn og takster holdes på grunnplanet, gjelder for saker der begjæring om skjønn eller takst inngis etter at endringene har trådt i kraft. Domstoloven § 146 annet ledd gjelder tilsvarende.

8. For øvrig kan departementet gi nærmere overgangsregler.

Vedlegg 1**Oversikt over aktører innen den sivile rettspleien på grunnplanet**

Tabellen nedenfor gir en oversikt over enkelte sider av dagens organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet og hvordan den forholder seg til organiseringen av polititjenesten.

Kolonne 1 viser landets kommuner fordelt på politidistrikter og fylker. For politidistriktene er det oppgitt hvor mange kommuner distriktet omfatter og i hvilken kommune politidistriktets ledelse holder til. For fylkene er det oppgitt hvor mange kommuner fylket omfatter.

Kolonne 2 og 3 viser areal i km² og folketall for politidistriktene, fylkene og kommunene. Opplysningene er hentet fra Statskalenderens nettutgave og er à jour pr. 1. januar 2002.

Kolonne 4 nevner de forskjellige utøverne innen den sivile rettspleien på grunnplanet. I parentes er det angitt hvem som utfører polititjenesten der det ikke er lensmannskontoret eller en politistasjon med sivile rettspleiegjøremaal. Følgende forkortelser er brukt:

gk: organet dekker sentrum av kommunen, de fleste steder i samsvar med gamle kommunegrensener

K: kommunalt organ

lmk: lensmannskontor

lmk S: lensmannskontor med bare sivile gjøremaal

N: namsmannsavdelingen ved tingretten

pst: politistasjon

pst S: politistasjon med sivile rettspleiegjøremaal i tillegg til polititjenesten

Kolonne 5 viser antall saker behandlet av forliksrådet i kommunen i 2002 (for Kviteseid og Rødøy i 2001) og oppsummert for politidistriktene og fylkene. Opplysningene er innhentet fra Statistisk sentralbyrå. Summen er ikke i samsvar med summen i tabell 2.1 i punkt 2.2 fordi Svalbard er med der.

Tabellen gir ikke oversikt over hvordan forliksrådssekretariatene er organisert i de forskjellige kommunene. Noe foreldede opplysninger om hvor kommunalt ansatte utfører oppgaven, hvor lensmannen eller andre ved lensmannskontoret er engasjert, og hvor forliksrådets formann eller et annet medlem utfører sekretær oppgaven, finnes i utredningen 1997, jf. punkt 3.5.

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads- saker
Østfold politidistrikt (12 kom) (Sarpsborg)	3 289	211 819		11 488
<i>Østfold fylke (18 kom)</i>	<i>4 183</i>	<i>252 746</i>		<i>13 871</i>
Sarpsborg	407	48 555	Sarpsborg pst S	2 821
Halden	641	27 204	(Halden pst) Halden lmk	1 597
Våler	257	4 126	Våler lmk	202
Moss	63	27 338	– » – (bare sivile oppgaver) (Moss pst)	1 824
Fredrikstad	290	68 505	(Fredrikstad pst) Borge lmk Onsøy lmk Kråkerøy og Rolvsøy lmk S Underfogden i Fredrikstad K gk	3 466
Hvaler	88	3 588	Hvaler lmk	97
Aremark	321	1 441	Aremark lmk	55
Marker	413	3 319	Marker og Rømskog lmk	118
Rømskog	183	657	– » –	16
Rakkestad	433	7 159	Rakkestad lmk	403
Råde	119	6 388	Råde lmk	224
Rygge	74	13 539	Rygge lmk	665
Follo politidistrikt (13 kom) (Ski)	1 714	154 098		7 474
Trøgstad	205	4 952	Askim og Trøgstad lmk	243
Askim	69	13 673	– » – (bare sivile oppgaver) (Askim pst)	870
Spydeberg	142	4 670	Spydeberg lmk	237
Eidsberg	236	9 919	Eidsberg lmk	609
Skiptvet	102	3 258	Skiptvet lmk	174
Hobøl	141	4 455	Hobøl lmk	250
<i>Akershus fylke (22 kom)</i>	<i>4 917</i>	<i>477 325</i>		<i>22 807</i>
Vestby	134	12 515	Vestby lmk	809
Ski	166	25 763	Ski pst S	1 184
Ås	103	14 037	Ås lmk	551
Frogn	87	12 962	Frogn lmk	626
Nesodden	60	15 777	Nesodden lmk	585
Oppegård	37	23 152	Oppegård lmk	742
Enebakk	232	8 965	Enebakk lmk	594

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Romerike politidistrikt (13 kom) (Skedsmo)	3 806	212 667		11 947
Aurskog-Høland	961	12 997	Aurskog-Høland lmk	774
Sørum	207	12 386	Sørum lmk	667
Fet	176	9 327	Fet og Rælingen lmk	378
Rælingen	71	14 631	– » –	668
Lørenskog	71	29 834	Lørenskog lmk	1 338
Skedsmo	77	40 034	Lillestrøm pst S	2 420
Nittedal	187	19 185	Nittedal lmk	841
Gjerdrum	83	4 778	Nannestad og Gjerdrum lmk	291
Nannestad	341	9 436	– » –	749
Ullensaker	252	21 942	Ullensaker lmk	1 523
Nes	639	17 458	Nes lmk	957
Eidsvoll	456	18 035	Eidsvoll og Hurdal lmk	1 196
Hurdal	285	2 624	– » –	145
Asker og Bærum politidistrikt (2 kom) (Bærum)	293	151 487		5 769
Bærum	192	101 497	(Bærum pst) Bærum lmk S	3 518
Asker	101	49 990	(Asker pst) Asker lmk S	2 251
Oslo politidistrikt (1 kom) (Oslo)	454	512 589		29 107
<i>Oslo fylke (1 kom)</i>	<i>454</i>	<i>512 589</i>		<i>29 107</i>
Oslo	454	512 589	(Oslo pd + 5 pst: Grønland, Majorstua, Manglerud, Sentrum, Stovner) Oslo byfogdembete N Hovedstevnevitnet i Oslo K	29 107
Hedmark politidistrikt (22 kom) (Hamar)	27 388	187 965		10 287
<i>Hedmark fylke (22 kom)</i>	<i>27 388</i>	<i>187 965</i>		<i>10 287</i>
Kongsvinger	1 038	17 366	(Kongsvinger pst) Kongsvinger lmk S	1 078
Hamar	351	26 952	Hamar pst S	1 329
Ringsaker	1 280	31 701	Brumunddal lmk Moelv lmk	1 772

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Løten	370	7 292	Løten lmk	340
Stange	725	18 030	Stange lmk	833
Nord-Odal	508	5 065	Nord-Odal lmk	177
Sør-Odal	517	7 501	Sør-Odal lmk	416
Eidskog	641	6 429	Eidskog lmk	408
Grue	839	5 412	Grue lmk	331
Åsnes	1 041	8 024	Åsnes lmk	537
Våler	705	4 020	Våler lmk	280
Elverum	1 229	18 527	Elverum pst S	1 215
Trysil	3 016	7 049	Trysil lmk	363
Åmot	1 339	4 398	Åmot lmk	210
Stor-Elvdal	2 167	2 921	Stor-Elvdal lmk	174
Rendalen	3 178	2 217	Rendalen lmk	111
Engerdal	2 195	1 516	Engerdal lmk	86
Tolga	1 122	1 808	Tolga og Os lmk	81
Os	1 039	2 147	– » –	154
Tynset	1 870	5 428	Tynset lmk	262
Alvdal	944	2 409	Alvdal og Folldal lmk	75
Folldal	1 275	1 753	– » –	55
Gudbrandsdal politidistrikt (12 kom) (Lillehammer)	15 340	69 806		2 685
<i>Oppland fylke (26 kom)</i>	<i>25 191</i>	<i>183 235</i>		<i>9 086</i>
Lillehammer	477	24 796	Lillehammer pst S	851
Dovre	1 366	2 897	Lesja og Dovre lmk	188
Lesja	2 257	2 213	– » –	56
Skjåk	2 079	2 389	Skjåk lmk	67
Lom	1 945	2 519	Lom lmk	78
Vågå	1 349	3 813	Vågå lmk	84
Nord-Fron	1 145	5 886	Fron lmk	281
Sør-Fron	733	3 323	– » –	182
Sel	909	6 162	Sel lmk	270
Ringebu	1 250	4 692	Ringebu lmk	242
Øyer	640	4 924	Øyer lmk	180
Gausdal	1 190	6 192	Gausdal lmk	206

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Vestoppland politidistrikt (13 kom) (Gjøvik)	9 627	107 202		5 951
Gjøvik	673	27 093	Gjøvik pst S Hovedstevnevitnet i Gjøvik K gk	1 481
Østre Toten	554	14 167	Østre Toten lmk	830
Vestre Toten	257	13 169	Vestre Toten lmk	757
Lunner	292	8 455	Lunner lmk	430
Gran	758	13 038	Gran lmk	755
Søndre Land	729	6 096	Søndre Land lmk	421
Nordre Land	955	6 892	Nordre Land lmk	359
Sør-Aurdal	1 109	3 352	Sør-Aurdal lmk	149
Etnedal	459	1 431	Etnedal lmk	65
Nord-Aurdal	908	6 538	Nord-Aurdal lmk	374
Vestre Slidre	465	2 269	Vestre Slidre lmk	142
Øystre Slidre	964	3 061	Øystre Slidre lmk	151
Vang	1 504	1 641	Vang lmk	37
Nordre Buskerud politidistrikt (13 kom) (Ringerike)	12 056	80 516		4 111
Jevnaker	225	6 227	Jevnaker lmk	450
<i>Buskerud fylke (21 kom)</i>	<i>14 927</i>	<i>239 793</i>		<i>12 449</i>
Ringerike	1 553	27 912	Hønefoss pst S	1 521
Hole	195	5 117	– » –	201
Flå	705	1 065	Flå lmk	63
Nes	810	3 479	Nes lmk	150
Gol	533	4 415	Gol og Hemsedal lmk	195
Hemsedal	753	1 921	– » –	63
Ål	1 172	4 730	Ål lmk	200
Hol	1 868	4 578	Hol lmk	243
Sigdal	842	3 544	Sigdal lmk	114
Krødsherad	375	2 233	Krødsherad lmk	98
Modum	517	12 541	Modum lmk	685
Nore og Uvdal	2 508	2 754	Nore og Uvdal lmk	128

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads- saker
Søndre Buskerud politidistrikt (11 kom) (Drammen)	3 335	179 473		9 479
Drammen	138	55 862	(Drammen pst) Drammen tingrett N Hovedstevnevitnet i Drammen K	3 303
Kongsberg	793	22 657	Kongsberg pst S	1 019
Øvre Eiker	458	15 161	Øvre Eiker lmk	911
Nedre Eiker	120	20 931	Nedre Eiker lmk	1 110
Lier	303	21 536	Lier lmk	1 011
Røyken	112	16 749	Røyken lmk	819
Hurum	163	8 599	Hurum lmk	448
Flesberg	562	2 532	Flesberg lmk	109
Rollag	450	1 477	Rollag lmk	58
<i>Vestfold fylke (14 kom)</i>	<i>2 216</i>	<i>216 456</i>		<i>11 777</i>
Svelvik	58	6 445	Svelvik lmk	360
Sande	178	7 524	Sande lmk	331
Vestfold politidistrikt (12 kom) (Tønsberg)	1 981	202 487		11 086
Borre	69	24 302	Horten pst S	1 366
Holmestrand	86	9 426	(Holmestrand pst) Underfogden i Holmestrand K	629
Tønsberg	106	35 326	(Tønsberg pst)	2 093
Nøtterøy	59	19 797	Tønsberg og Nøtterøy lmk S	716
Sandefjord	122	40 079	(Sandefjord pst) Namsmannen i Sandefjord K	2 780
Larvik	530	40 795	(Larvik pst) Larvik lmk	1 847
Hof	164	3 033	Hof lmk	208
Re	225	8 172	Re lmk	463
Andebu	186	4 823	Andebu lmk	217
Stokke	118	9 815	Stokke lmk	469
Tjøme	38	4 533	Tjøme lmk	190
Lardal	278	2 386	Lardal lmk	108

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrårds- saker
Telemark politidistrikt (18 kom) (Skien)	15 315	165 710		8 314
<i>Telemark fylke (18 kom)</i>	<i>15 315</i>	<i>165 710</i>		<i>8 314</i>
Porsgrunn	161	33 122	(Grenland pst) Hovedstevnevitnet i Porsgrunn K Skien og Porsgrunn tingrett	1 719
Skien	779	49 936	– » – Hovedstevnevitnet i Skien K (Grenland pst)	3 007
Notodden	915	12 340	Notodden pst S	650
Siljan	216	2 328	Siljan lmk	68
Bamble	300	14 159	(Bamble pst) Bamble lmk	679
Kragerø	307	10 610	(Kragerø pst) Kragerø lmk	459
Drangedal	1 062	4 196	Drangedal lmk	127
Nome	434	6 646	Nome lmk	299
Bø	266	5 163	Bø lmk	257
Sauherad	316	4 356	Sauherad lmk	189
Tinn	2 063	6 490	Rjukan pst S	303
Hjartdal	798	1 636	Hjartdal lmk	35
Seljord	711	2 935	Seljord lmk	79
Kviteseid	709	2 672	Kviteseid lmk	112
Nissedal	902	1 441	Nissedal lmk	77
Fyresdal	1 277	1 333	Fyresdal lmk	31
Tokke	980	2 497	Tokke lmk	85
Vinje	3 117	3 850	Vinje lmk	138
Agder politidistrikt (29 kom) (Kristiansand)	14 943	259 038		11 312
<i>Aust-Agder fylke (15 kom)</i>	<i>9 212</i>	<i>102 945</i>		<i>4 584</i>
Risør	191	7 027	Risør lmk	295
Grimstad	304	18 307	(Grimstad pst) Sand tingrett N Hovedstevnevitnet i Grimstad K	895
Arendal	272	39 554	Arendal pst S Moland lmk Hovedstevnevitnet i Arendal K gk	1 725
Gjerstad	323	2 486	Gjerstad lmk	156

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Vegårshei	356	1 831	Vegårshei lmk	29
Tvedestrand	217	5 957	Tvedestrand lmk	315
Froland	642	4 630	Froland lmk	233
Lillesand	185	8 930	Lillesand lmk	354
Birkenes	675	4 315	Birkenes lmk	142
Åmli	1 143	1 853	Åmli lmk	118
Evje og Hornnes	561	3 337	Evje og Hornnes lmk	134
Bygland	1 331	1 314	Bygland lmk	54
Valle	1 289	1 439	Valle og Bykle lmk	35
Bykle	1 461	852	– » –	39
Iveland	261	1 113	Vennesla og Iveland lmk	60
<i>Vest-Agder fylke (15 kom)</i>	<i>7 281</i>	<i>157 851</i>		<i>6 773</i>
Vennesla	386	12 255	– » –	612
Kristiansand	276	73 977	(3 pst: Kristiansand, Randesund, Vågsbygd) Kristiansand tingrett N Hovedst.vitnet i Kristiansand K	3 547
Mandal	221	13 417	(Mandal pst) Kristiansand tingrett N Hovedstevnevitnet i Mandal K	466
Farsund	269	9 497	Farsund lmk	370
Flekkefjord	539	8 839	(Flekkefjord pst) Flekkefjord lmk	301
Songdalen	217	5 502	Søgne og Sogndalen lmk	280
Søgne	148	9 229	– » –	378
Marnardal	397	2 184	Marnardal og Audnedal lmk	69
Audnedal	254	1 554	– » –	30
Åseral	888	902	Åseral lmk	27
Lindesnes	316	4 413	Lindesnes lmk	134
Lyngdal	391	7 192	Lyngdal lmk	320
Hægebostad	460	1 602	Hægebostad lmk	47
Kvinesdal	970	5 530	Kvinesdal lmk	147

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikråds- saker
Rogaland politidistrikt (19 kom) (Stavanger)	7 230	288 189		10 923
Sirdal	1 547	1 758	Sirdal lmk	45
<i>Rogaland fylke (27 kom)</i>	<i>9 326</i>	<i>381 375</i>		<i>14 894</i>
Eigersund	430	13 324	Eigersund pst S	480
Sandnes	303	54 929	(Sandnes pst) Sandnes lmk S	2 317
Stavanger	70	109 710	(Stavanger pst) Stavanger tingrett N Hovedstevnevitnet i Stavanger K	5 022
Sola	69	19 231	(Stavanger pst) Sola lmk S	668
Randaberg	25	8 880	(Stavanger pst) Randaberg lmk S	235
Sokndal	294	3 309	Sokndal lmk	89
Lund	414	3 130	Lund lmk	85
Bjerkreim	660	2 467	Bjerkreim lmk	33
Hå	255	14 203	Hå lmk	394
Klepp	115	14 009	Klepp lmk	405
Time	182	13 593	Time lmk	347
Gjesdal	609	9 104	Gjesdal lmk	247
Forsand	773	1 055	Strand og Forsand lmk	45
Strand	215	10 188	– » –	285
Hjelmeland	1 092	2 708	Hjelmeland lmk	55
Finnøy	106	2 822	Finnøy lmk	56
Rennesøy	65	3 249	Rennesøy og Kvitsøy lmk	86
Kvitsøy	6	520	– » –	29
Haugaland og Sunnhordland politidistrikt (14 kom) (Haugesund)	5 134	133 625		5 371
Haugesund	72	30 742	(Haugesund pst) Underfogden i Haugesund K	1 772
Suldal	1 728	3 984	Suldal lmk	80
Sauda	513	4 926	Sauda lmk	134
Bokn	48	765	Tysvær lmk	28
Tysvær	419	9 036	– « –	305

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrårds- saker
Karmøy	228	37 093	Karmøy lmk	1 390
Utsira	6	233	– « –	8
Vindafjord	444	4 827	Vindafjord lmk	145
Ølen	185	3 338	Ølen lmk	154
<i>Hordaland fylke (33 kom)</i>	<i>15 449</i>	<i>438 253</i>		<i>21 353</i>
Etne	708	3 966	Etne lmk	115
Sveio	247	4 683	Sveio lmk	160
Bømlo	247	10 892	Bømlo lmk	228
Stord	144	16 219	Stord lmk	775
Fitjar	145	2 921	Fitjar lmk	77
Hordaland politidistrikt (30 kom) (Bergen)	14 783	402 966		20 078
Bergen	465	233 291	(2 pst: Sentrum og Fyllingsdalen) Arna og Åsane pst S Fana pst S Laksevåg lmk Bergen tingrett N gk Hovedstevnevitnet i Bergen K gk	13 984
Tysnes	255	2 843	Tysnes lmk	65
Kvinnherad	1 136	13 140	Kvinnherad lmk	699
Jondal	208	1 112	Jondal lmk	34
Odda	1 648	7 575	Odda pst S	356
Ullensvang	1 393	3 560	Ullensvang og Eidfjord lmk	95
Eidfjord	1 502	959	– « –	31
Ulvik	722	1 201	Ulvik og Granvin lmk	55
Granvin	212	1 051	– « –	14
Voss	1 816	13 751	Voss lmk	358
Kvam	616	8 516	Kvam lmk	202
Fusa	379	3 723	Fusa lmk	50
Samnanger	265	2 343	Samnanger lmk	54
Os	140	14 103	Os lmk	690
Austevoll	114	4 460	Austevoll lmk	123
Sund	99	5 250	Fjell og Sund lmk	248
Fjell	147	18 927	– « –	765
Askøy	100	20 575	Askøy lmk	730

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikråds- saker
Vaksdal	738	4 187	Vaksdal lmk	106
Modalen	385	345	– « –	11
Osterøy	254	7 104	Osterøy lmk	229
Meland	91	5 577	Lindås og Meland lmk	188
Lindås	474	12 612	– « –	375
Øygarden	66	3 786	Øygarden lmk	199
Radøy	111	4 618	Radøy lmk	188
Austrheim	56	2 515	Austrheim og Fedje lmk	95
Fedje	9	685	– « –	18
Masfjorden	558	1 763	Masfjorden lmk	36
<i>Sogn og Fjordane fylke (26 kom)</i>	<i>18 619</i>	<i>107 280</i>		<i>3 767</i>
Gulen	596	2 473	Gulen lmk	56
Solund	228	921	Solund lmk	24
Sogn og Fjordane politidistrikt (25 kom) (Flora)	18 177	107 785		3 780
Flora	693	11 323	Flora pst S	535
Hyllestad	259	1 528	Hyllestad lmk	24
Høyanger	907	4 632	Høyanger lmk	220
Vik	828	2 915	Vik lmk	62
Balestrand	430	1 506	Balestrand lmk	44
Leikanger	185	2 199	Leikanger lmk	65
Sogndal	745	6 604	Sogndal pst S	197
Aurland	1 489	1 807	Aurland lmk	68
Lærdal	1 341	2 178	Lærdal lmk	97
Årdal	979	5 709	Årdal lmk	180
Luster	2 702	4 968	Luster lmk	74
Askvoll	322	3 344	Askvoll lmk	54
Fjaler	418	2 935	Fjaler lmk	74
Gaular	579	2 824	Gaular lmk	97
Jølster	664	2 978	Jølster lmk	99
Førde	590	10 765	Førde og Naustdal lmk	398
Naustdal	369	2 751	– « –	115
Bremanger	831	4 093	Bremanger lmk	194

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Vågsøy	166	6 385	Vågsøy lmk	275
Selje	236	3 037	Selje lmk	124
Eid	468	5 758	Eid lmk	212
Hornindal	191	1 197	Stryn og Hornindal lmk	17
Stryn	1 382	6 734	– « –	281
Gloppen	1 022	5 716	Gloppen lmk	181
<i>Møre og Romsdal fylke (38 kom)</i>	<i>15 104</i>	<i>243 855</i>		<i>10 357</i>
Vanylven	381	3 899	Vanylven lmk	93
Sunnmøre politidistrikt (17 kom) (Ålesund)	5 197	129 969		5 694
Ålesund	98	39 373	Ålesund pst S	2 271
Sande	94	2 633	Herøy og Sande lmk	81
Herøy	121	8 374	– « –	325
Ulstein	97	6 664	Ulstein og Hareid lmk	200
Hareid	82	4 780	– « –	162
Volda	548	8 329	Volda lmk	332
Ørsta	803	10 218	Ørsta lmk	399
Ørskog	130	2 096	Ørskog lmk	64
Stordal	249	1 024	– « –	37
Skodje	120	3 570	– « –	96
Norrdal	941	1 905	Stranda og Norrdal lmk	65
Stranda	867	4 683	– « –	135
Sykkylven	337	7 446	Sykkylven lmk	403
Sula	59	7 230	Sula lmk	279
Giske	40	6 439	Giske lmk	223
Haram	257	8 781	Haram lmk	291
Vestnes	354	6 424	Vestnes lmk	331

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikråds- saker
Nordmøre og Romsdal politidistrikt (20 kom) (Kristiansund)	9 527	109 987		4 570
Molde	362	23 876	Molde pst S	895
Kristiansund	22	17 009	(Kristiansund og Frei pst) Hovedst.vitnet i Kristiansund K Averøy og Frei lmk (bare sivile oppgaver)	1 057
Averøy	174	5 430	– « –	206
Frei	65	5 216	– « – (bare sivile oppgaver) (Kristiansund og Frei pst)	254
Rauma	1 501	7 381	Rauma lmk	354
Neset	1 049	3 248	Neset lmk	93
Midsund	94	1 956	Sund lmk	33
Sandøy	20	1 305	– « –	23
Aukra	59	3 026	– « –	69
Fræna	368	8 949	Fræna lmk	389
Eide	153	3 272	Gjemnes og Eide lmk	194
Gjemnes	382	2 627	– « –	97
Tingvoll	337	3 146	Tingvoll lmk	93
Sunndal	1 712	7 354	Sunndal lmk	265
Surnadal	1 366	6 234	Surnadal og Rindal lmk	170
Rindal	641	2 132	– « –	33
Aure	503	2 702	Aure lmk	120
Halsa	304	1 750	Halsa og Tustna lmk	54
Tustna	140	1 045	– « –	65
Smøla	275	2 329	Smøla lmk	106
Sør-Trøndelag politidistrikt (23 kom) (Trondheim)	18 071	264 060		13 002
<i>Sør-Trøndelag fylke (25 kom)</i>	<i>18 832</i>	<i>266 323</i>		<i>13 109</i>
Trondheim	342	151 408	(2 pst: Sentrum og Heimdal) Trondheim tingrett N Hovedstevnevitnet i Trondheim K	7 991
Hemne	659	4 278	Hemne og Snillfjord lmk	152
Snillfjord	508	1 056	– « –	20
Hitra	680	4 051	Hitra lmk	248
Frøya	231	4 107	Frøya lmk	240

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads- saker
Ørland	71	5 085	Ørland lmk	274
Agdenes	318	1 807	Orkdal og Agdenes lmk	56
Orkdal	593	10 381	– « –	506
Rissa	621	6 449	Rissa lmk	229
Bjugn	382	4 677	Bjugn lmk	281
Åfjord	955	3 362	Åfjord lmk	96
Oppdal	2 273	6 379	Oppdal lmk	274
Rennebu	936	2 675	Rennebu lmk	70
Meldal	633	3 995	Meldal lmk	151
Røros	1 956	5 597	Røros lmk	227
Holtålen	1 209	2 193	Holtålen lmk	51
Midtre Gauldal	1 861	5 819	Midtre Gauldal lmk	249
Melhus	696	13 425	Melhus lmk	734
Skaun	224	5 922	Skaun lmk	278
Klæbu	185	5 047	Klæbu lmk	251
Malvik	172	11 472	Malvik lmk	429
Selbu	1 235	3 961	Selbu og Tydal lmk	178
Tydal	1 331	914	– « –	17
Nord-Trøndelag politidistrikt (27 kom) (Steinkjer)	24 419	131 587		6 657
Roan	373	1 111	Bjørnør lmk	68
Osen	386	1 152	– « –	39
<i>Nord-Trøndelag fylke (24 kom)</i>	<i>22 396</i>	<i>127 457</i>		<i>6 465</i>
Steinkjer	1 563	20 483	Steinkjer pst S	1 066
Namsos	775	12 352	Namsos og Fosnes pst S	708
Fosnes	546	766	– « –	20
Meråker	1 273	2 559	Meråker lmk	200
Stjørdal	923	18 724	Stjørdal lmk	857
Frosta	76	2 445	Frosta lmk	114
Leksvik	431	3 532	Leksvik og Mosvik lmk	110
Mosvik	219	922	– « –	29
Levanger	656	17 572	Levanger lmk	823
Verdal	1 548	13 665	Verdal lmk	830
Verran	602	2 663	Verran lmk	128

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Namdalseid	769	1 814	Namdalseid lmk	97
Inderøy	146	5 854	Inderøy lmk	201
Snåsa	2 329	2 335	Snåsa lmk	108
Lierne	2 972	1 558	Lierne lmk	31
Røyrvik	1 587	563	Grong lmk	35
Namsskogan	1 416	969	– « –	70
Grong	1 140	2 588	– « –	124
Høylandet	756	1 308	Overhalla lmk	88
Overhalla	730	3 600	– « –	194
Flatanger	458	1 254	Flatanger lmk	59
Vikna	310	3 950	Vikna lmk	187
Nærøy	1 065	5 297	Nærøy lmk	330
Leka	108	684	Leka lmk	56
<i>Nordland fylke (45 kom)</i>	<i>38 463</i>	<i>237 503</i>		<i>14 396</i>
Bindal	1 262	1 867	Bindal lmk	85
Helgeland politidistrikt (16 kom) (Vefsn)	15 967	75 598		3 814
Sømna	193	2 111	Sømna lmk	110
Brønnøy	1 040	7 532	Brønnøy og Vevelstad lmk	470
Vevelstad	530	557	– « –	15
Vega	159	1 392	Vega lmk	79
Herøy	62	1 835	Herøy og Dønna lmk	90
Dønna	193	1 556	– « –	53
Alstahaug	215	7 434	Alstahaug og Leirfjord lmk	401
Leirfjord	444	2 200	– « –	124
Vefsn	1 894	13 484	Mosjøen pst S	714
Grane	2 017	1 569	Grane og Hattfjelldal lmk	34
Hattfjelldal	2 683	1 603	– « –	54
Nesna	202	1 855	Nesna lmk	101
Hemnes	1 594	4 580	Hemnes lmk	199
Rana	4 464	25 350	Mo i Rana pst S	1 269
Lurøy	262	2 066	Lurøy og Træna lmk	85
Træna	15	474	– « –	16

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikråds- saker
Salten politidistrikt (13 kom) (Bodø)	12 008	77 720		4 646
Bodø	921	41 760	Bodø pst S Hovedstevnevitnet i Bodø K	2 883
Rødøy	706	1 509	Rødøy lmk	38
Meløy	871	6 830	Meløy lmk	333
Gildeskål	664	2 276	Gildeskål lmk	132
Beiarn	1 226	1 257	Beiarn og Skjerstad lmk	37
Skjerstad	465	1 080	– « –	56
Saltdal	2 213	4 863	Saltdal lmk	278
Fauske	1 208	9 627	Fauske lmk	445
Sørfold	1 654	2 278	Sørfold lmk	107
Steigen	1 013	2 889	Steigen lmk	131
Hamarøy	1 038	1 932	Hamarøy lmk	80
Røst	11	649	Værøy og Røst lmk	47
Værøy	18	770	– « –	79
Midtre Hålogaland politidistrikt (23 kom) (Harstad)	11 996	118 563		7 871
Narvik	2 030	18 495	(Narvik pst) Ankenes lmk Hovedstevnevitnet i Narvik K gk	1 342
Tysfjord	1 463	2 283	Tysfjord lmk	145
Lødingen	531	2 358	Lødingen og Tjeldsund lmk	129
Tjeldsund	317	1 477	– « –	92
Evenes	252	1 508	Evenes lmk	68
Ballangen	930	2 679	Ballangen lmk	107
Flakstad	180	1 540	Vest-Lofoten lmk	114
Moskenes	120	1 282	– « –	72
Vestvågøy	422	10 668	– « –	875
Vågan	477	9 094	Svolvær pst S	768
Hadsel	566	8 131	Hadsel lmk	531
Bø	248	3 159	Bø lmk	179
Øksnes	317	4 687	Øksnes lmk	332
Sortland	713	9 408	Sortland lmk	681
Andøy	659	5 549	Andøy lmk	416

Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet)

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikråds- saker
<i>Troms fylke (25 kom)</i>	<i>25 848</i>	<i>151 673</i>		<i>8 267</i>
Harstad	364	23 092	Harstad pst S	1 228
Kvæfjord	522	3 151	Kvæfjord lmk	179
Skånland	494	3 064	Skånland lmk	179
Bjarkøy	75	554	Bjarkøy lmk	15
Ibestad	242	1 715	Ibestad lmk	124
Gratangen	313	1 316	– « –	83
Lavangen	304	1 050	Salangen lmk	79
Salangen	457	2 303	– « –	133
Troms politidistrikt (17 kom) (Tromsø)	23 078	115 428		6 247
Tromsø	2 558	60 524	(Tromsø pst) Nams- og forvaltningsavd. ved pd	3 482
Bardu	2 698	3 799	Bardu lmk	125
Målselv	3 322	6 856	Målselv lmk	236
Sørreisa	361	3 298	Sørreisa lmk	136
Dyrøy	290	1 309	– « –	46
Tranøy	523	1 684	Lenvik lmk	92
Lenvik	895	11 080	– « –	630
Torsken	246	1 129	Berg og Torsken lmk	136
Berg	288	1 061	– « –	69
Balsfjord	1 494	5 642	Balsfjord lmk	308
Karlsøy	1 040	2 464	Karlsøy lmk	197
Lyngen	810	3 183	Lyngen lmk	149
Storfjord	1 538	1 860	– « –	68
Gáivuotna – Kåfjord	997	2 344	– « –	93
Skjervøy	473	3 014	Skjervøy lmk	191
Nordreisa	3 435	4 739	Nordreisa og Kvænangen lmk	217
Kvænangen	2 110	1 442	– « –	72

Politidistrikt/Fylke/Kommune	Areal	Folketall	Utøvere	Forlikrads-saker
Vestfinnmark politidistrikt (9 kom) (Hammerfest)	24 424	42 199		2 732
<i>Finnmark fylke (19 kom)</i>	<i>48 637</i>	<i>73 732</i>		<i>4 855</i>
Hammerfest	848	9 020	Hammerfest pst S	533
Kvalsund	1 844	1 091	– « –	82
Guovdageaidnu – Kautokeino	9 704	3 052	Kautokeino lmk	239
Alta	3 845	17 159	Alta lmk	1 007
Loppa	691	1 398	Loppa lmk	104
Hasvik	559	1 184	Hasvik lmk	103
Måsøy	1 136	1 433	Måsøy lmk	81
Nordkapp	924	3 513	Nordkapp lmk	314
Porsánjggu – Porsanger	4 873	4 349	Porsanger lmk	269
Østfinnmark politidistrikt (10 kom) (Sør-Varanger)	24 215	31 533		2 123
Vardø	601	2 586	Vardø pst S	206
Båtsfjord	1 434	2 407	Båtsfjord pst S	231
Vadsø	1 259	6 120	Vadsø pst S	286
Kárášjohka – Karasjok	5 464	2 852	Karasjok lmk	235
Lebesby	3 459	1 511	Lebesby lmk	109
Gamvik	1 414	1 234	Berlevåg og Gamvik lmk	85
Berlevåg	1 120	1 210	– « –	65
Deatnu – Tana	4 055	3 039	Tana lmk	264
Unjárga – Nesseby	1 442	966	Nesseby lmk	87
Sør-Varanger	3 967	9 608	Kirkenes pst S	555
Til sammen:	323 758	4 524 066		226 518
27 politidistrikter			315 lensmannskontorer	
19 fylker			33 politistasjoner med sivile	
434 kommuner			rettspleiegjøremål	
			8 sivile lensmannskontorer	
			8 namsmannsavdelinger (merk Mandal)	
			19 kommuner med oppgaver:	
			4 kommunale namsmenn/ hovedstevnevitner	
			15 kommunale hovedstevnevitner	
			for øvrig	
			1 annet (Tromsø)	